

EKKO

EKKO

Læsebog

ISBN 978-9979-0-1356-3

- © Ásdís Lovísa Grétarsdóttir og Erna Jessen
- © Teikningar Böðvar Leós
- © 2009 Mynd á bls. 58 Nordicphotos
- © 2009 Mynd á bls. 66 Politihistorisk Museum, Danmark
- © 2009 Mynd á bls. 67 Det kongelige bibliotek, Danmark

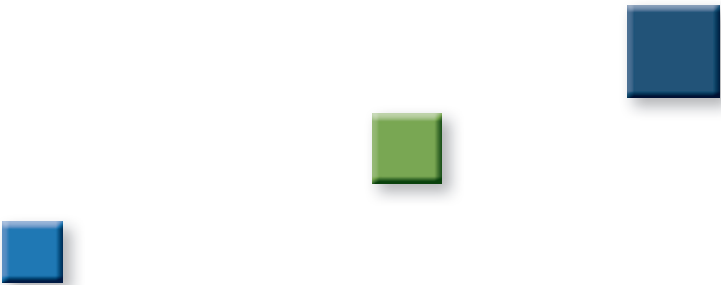
Ritstjóri: Ellen Klara Eyjólfsdóttir

Yfirlestur og ráðgjöf: Karen Nørrelykke, Lisbet Egerod og Pétur Jessen

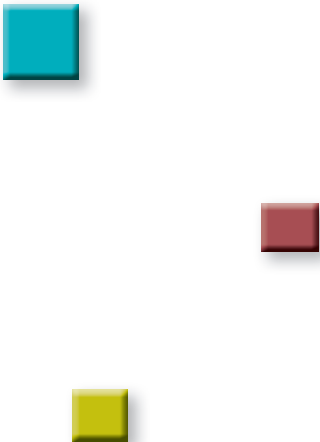
Hönnun og umbrot: Hafdís Jónsdóttir,
Þórhildur Sverrisdóttir og Ásta María Sigmarsdóttir

- 1. útgáfa 2009
 - 2. prentun 2011
- Námsgagnastofnun
Kópavogi

Prentvinnsla: Litróf ehf.

EKKO

The word 'EKKO' is rendered in a large, blue-outlined, serif font. It is centered on the page. Above the word, there are three small squares: a light blue one on the left, a green one in the middle, and a dark blue one on the right. Below the word, there are three more small squares: a teal one on the left, a red one in the middle, and a yellow one on the right.

NÁMSGAGNASTOFNUN

Efnisyfirlit

Indgang	3	Kostcirkelen	41	Skøre skiderikker	78
Skoleliv	4	Tænk bare	41	Kvinde tilgiver gorilla på flugt	78
Læsestolen	4	Livsstil	42	Løgn eller sandhed	79
Når jeg læser	4	Forbruger	42	Et læserbrev om en chatven	80
Det nye skoleår	5	Ung i Norden	43	Kærlighed over nettet	81
Det danske skolesystem	6	Velkommen til verden	44	Brug hovedet, når du bruger mobilen	82
Kære dagbog	7	Abdul Kabuls liv i vigespoet	45	Et snabel-a	84
Sød tøs blogger løs:)	8	Lisa Violas liv i overhalingsbanen	45	Om sms	84
En skoledag	9	Vi mangler ikke rigtig noget	46	Digte og kærlighedsbreve ..	85
De danske højskoler	10	Hvad, der kommer let, går let	48	Verdens uartigste dreng ...	86
Historieroulette	12	De unge er for renlige	50	Fucking hvad?	89
Tænk bare	13	Mig og mit forbrug	52		
Sport og motion	14	Så sluk dog!	53	Du og jeg og resten af verden	90
Seks gode grunde til, at du skal bevæge dig	14	Kriminalitet	54	Et svært valg	91
Det er vigtigt at røre sig, fordi	14	Indbrud	54	Værdier	92
Motion er mange ting	15	En fest bliver god, når alle er glade	55	Hvilken type er du?	92
Tænk bare	17	Tyveri i skolen	56	Hvad er det vigtigste i livet?	94
Sådan kommer du i gang med at motionere	18	Ötzi, mumien fra Alperne ..	58	32 naturlige højdepunkter ..	95
En mand i kamp mod en krokodille	20	Kæmpe fangeflugt	60	Fremtidsdrømme	96
Skud i støvlen	20	En dreng fængslet for at kysse	61	Det rigtige valg	96
Historieroulette	21	Kriminalitet på nettet	62	Hvad vil du være, når du bliver stor?	97
Sport for alle	22	Hjælp med opklaring af et mord	64	Drømmejobbet	98
Jeg kan godt slå fra mig ...	24	Hvem er tyven?	65	Mit drømmejob	99
Han har cross i blodet	26	Det borende X	66	Jobkompasset	102
Bjerget	28	Elvira Madigan	67	Skiftningen	104
Spis dig glad!	30	Om tyve og tyverier	68		
Din egen lille maskine	30	Feriepenge	69		
At turde smage noget nyt ..	31	Kinesisk major var ikke mand	70		
Et svineheld	32	En hund kører bil	70		
Havregryn	32	Et nemt offer	71		
Brevkassen	33	Kommunikation	76		
I spisefrikvarteret	34	Sprogmirakler	76		
Columbus blev budt på popcorn	36	Tænk før du taler	77		
Spisevaner	38				
Historien om kartofflen	40				

■ ■ ■ Indgang

Ordet ekko betyder tilbagekastning af lyd.

De fleste kender ekkoet, og du har sikkert selv hørt genlyden af din egen stemme.

De gamle grækere kendte det også, og fra dem stammer myten om den smukke bjergnymfe ved navn Ekko.

Den unge Narcissos var en vidunderlig smuk ung mand, og mange unge kvinder blev forelskede i ham. Narcissos afviste dem alle, for han kunne ikke elske andre end sig selv. Ekko blev stormende forelsket i den unge mand, men han afviste hendes tilnærmelser og ville intet vide af hende. Af ren og skær sorg søgte hun tilflugt i bjergene. Hun gemte sig i grotter og mellem stejle klippevægge, hvor hun med tiden forsvandt i vinden, indtil kun hendes knogler og stemme var tilbage. Knoglerne blev til sten, men hendes stemme er dømt til for altid at svare dem, der råber til hende.

Ordet ekko betyder også svar eller reaktion på noget, man bliver påvirket af. Vi håber, at denne bog vil fange din opmærksomhed, og at resultatet vil føre dig tættere på dansk sprog og kultur.

*God arbejdslyst
Ásdís og Erna*

1 Skoleliv

Læsestolen

For næsten 300 år siden opfandt man denne lænestol til biblioteker i England. Den var polstret med læder, og læseren sad med kroppen vendt mod bogstativet, mens armene hvilede på de to læderpuder. Bøger var dengang kostbare og tunge. Der var heller ikke så mange, der havde lært at læse i dem. Men da bibliotekerne med adgang for alle blev åbnet, kunne også de fattige låne fra skatkammeret. Senere kom skolebibliotekerne.

Jeg har altid forestillet mig Paradis i form af et bibliotek. Det er et magisk rum med mange forheksede ånder. De vågner, når vi kalder på dem.

Jorge Luis Borges

Når jeg læser

Når jeg læser, læser jeg store bøger med billeder. Eller små bøger med billeder. Eller mellemstore bøger med billeder. Eller min lillesøster læser højt. Eller min mor eller min far læser højt. Når jeg læser, er jeg i Lapland eller i Afrika. Jeg kender billederne. Jeg er med i bøgerne og ved, hvad der sker om et øjeblik. Eller i Danmark eller i Norge. Jeg er et barn eller en voksen, og jeg rider på hest eller kører på snescooter. Når jeg læser, ligger jeg på maven på gulvet, og samtidig står jeg på ski på et billede. Eller jeg sidder under et træ og sover. Eller jeg har travlt med at komme hjem inden mørkets frembrud. Eller jeg har en masse søskende. Eller jeg bor i et telt på en prærie. Eller jeg møder nogle små trolde. Og jeg er selv lige så lille. Når jeg læser, kender jeg billederne.

SKRIV

Er du en læsehest?

Skriv ca. 30 ord om dine læsevaner.

Det nye skoleår

Et nyt skoleår er begyndt. For nogle er det begyndelsen på et spændende år. For andre er det afslutningen efter ni eller ti år i grundskolen. Men hvordan ser skolen ud med de ældre elevers øjne? Her kan du læse lidt om, hvad nogle unge **forventer** sig af det nye skoleår.

Alexander:

Jeg stiller store krav til mig selv i år. Jeg vil læse til **advokat**, fordi jeg tror, at det er det fedeste arbejde, man kan tænke sig, og fordi det giver rigtig gode penge, men det kræver gode karakterer. Jeg fik udmærkede karakterer i 8. klasse, og jeg skal bare fortsætte på samme måde som sidste år. Jeg laver altid lektier hjemme og gør det så godt jeg kan, men dette skoleår skal ikke kun handle om skole. Jeg skal også have tid til at være sammen med vennerne.

Michella:

Det, jeg forventer af dette skoleår er, at jeg lærer en masse. Selvfølgelig håber jeg også, at jeg får bedre karakterer. Jeg skal også følge med i timerne og ikke snakke så meget, som jeg altid har gjort. Jeg håber, at lærerne har deres ting i orden, for det er jo os, der skal til eksamen næste år. Jeg håber på **forbedringer** i de sproglige fag. Det er dem, jeg er dårligst til. Jeg kunne også godt tænke mig lidt mere fysisk aktivitet i gymnastik, fordi jeg er i elendig form.

Jacob:

Jeg håber at kunne gøre mit bedste i dette skoleår. Det er trods alt det vigtigste år i folkeskolen. Jeg håber både at kunne leve op til mine egne og mine forældres **forventninger**. Derudover vil jeg også gøre mit bedste for at have det godt sammen med vennerne, tage det stille og roligt og ikke tænke på eksamen før efter jul. Jeg tror, at hvis man sidder lige fra skoleårets start og bider negle over eksamen, får man mavesår, før man er tyve. Det betyder ikke, at jeg ikke vil lære noget. Jeg vil selvfølgelig **stræbe efter** at forbedre mig, men jeg vil ikke anstrenge mig for meget, før jeg er nødt til det.

Ida:

Mine forventninger til skoleåret er store, især fordi jeg ikke klarede det specielt godt sidste skoleår. Jeg håber på at få bedre karakterer i fysik og dansk, men jeg ved, at det kræver en indsats, og at jeg må **gøre mig** lidt mere **umage** med mine lektier. Jeg ved godt, at de karakterer, man får i 9. klasse, får stor indflydelse på ens muligheder med hensyn til uddannelse og job. Jeg har valgt mig ind på musikholdet i 9. klasse, fordi jeg godt kunne tænke mig at lære noget mere om musik. Jeg elsker nemlig at synge.

SKRIV

Sæt dig mindst 5 mål for det nye skoleår

at forvente = at se frem til/regne med
advokat = jurist
en forventning = håb om noget

at stræbe efter = at anstrenge sig for at nå et bestemt mål
en forbedring = en fremgang
at gøre sig umage = at gøre noget så godt man kan

Det danske skolesystem

Når man skal vælge uddannelse, er det vigtigt at vælge efter sine interesser, sit hjerte og sine evner. Hvis du er vild med praktisk arbejde, så er en **erhvervsuddannelse** måske sagen for dig. Hvis du er bogligt anlagt, kan lide at læse lektier og har **forholdsvis** gode karakterer, så er en gymnasial uddannelse noget, du skal **satse på**.

Grundskolen

Danmark har 9 års undervisningspligt, som begynder i august i det år, barnet fylder 7 år. De fleste danske børn modtager denne undervisning i den offentlige skole, som kaldes folkeskolen. Nogle vælger at gå på privatskoler. Blandt privatskolerne findes også internationale skoler, hvor eleverne modtager undervisning på engelsk, tysk, fransk eller arabisk.

Efterskoler

Efter 9. klasse findes der en valgfri 10. klasse. Man kan tage 10. klasse på fx en efterskole eller i visse kommuner på en ungdomsskole. Efterskoler er **kostskoler** for unge mellem 14 og 18 år. Her kan de unge få undervisning i fag, der svarer til folkeskolens 8., 9. og 10. klasse, samt en lang række andre fag af **kreativ** eller praktisk art. Nogle efterskoler tilbyder også et 11. skoleår.

Miljøet på en efterskole er anderledes end i folkeskolen. Der er ikke på samme måde forskel mellem fritid og undervisning, blandt andet fordi eleverne bor på stedet. Der bliver lagt vægt på samarbejde og **ansvarlighed** over for hinanden.

Ungdomsuddannelser

Efter 9. eller 10. klasse kan danske unge tage en ungdomsuddannelse. Det kan enten være en erhvervsuddannelse, som er rettet mod et bestemt job, eller en uddannelse på et gymnasium, som er en **forberedelse** til at kunne læse videre på et højere niveau fx universitetet.

Gymnasiale uddannelser

Inden for de gymnasiale ungdomsuddannelser findes der i Danmark fire forskellige uddannelser, som afsluttes med en studentereksamen og giver adgang til en videregående uddannelse:

- STX (studentereksamen, 3 år)
- HF (højere forberedelseseksamen, 2 år)
- HHX (højere handelseksamen, 3 år)
- HTX (højere teknisk eksamen, 3 år)

SKRIV

Lav en kort beskrivelse af det islandske skolesystem

Du finder oplysningerne på dansk på Undervisningsministeriets hjemmeside:

<http://nor.menntamalaraduneyti.is/uddannelsessystemet/beskrivelse/>

Kære dagbog ...

Kære dagbog ...

Jeg kom hjem fra skole kl 14.00. Vi fik fri i den sidste time, fordi min **hjemkundskabslærer** var syg. Jeg skyndte mig at gå i gang med lektierne, da jeg kom hjem. Matematikken var hurtigt overstået. Det er også mit bedste fag. Bagefter var det geografien. Jeg fatter ikke meget af det fag. Det er lige som om det, jeg læser i geografi, går lige ind og dobbelt så hurtigt ud igen. Jeg kan overhovedet ikke huske noget af det, jeg har læst. Jeg skulle lave en skriftlig opgave om **forurening** og syrerregn. Det var sjovt, og jeg synes, at jeg lavede en god opgave.

Stine

Kære dagbog ...

Desværre var det ugens værste dag i dag, fordi vi havde matematik i de to første timer. Matematik er det værste, jeg ved. Jeg kan slet ikke finde ud af at lægge to tal sammen. Fysik og kemi er også forfærdeligt. Jeg elsker til gengæld sprog. Vi havde engelsk i sidste time, og det reddede dagen. Engelsk er noget af det bedste, både litteratur og grammatik. Jeg er også god til tysk.

Rikke

Kære dagbog ...

Efter spisefrikvarteret havde vi dansk diktat. Jeg har meget svært ved at skrive rigtigt. Jeg hader diktat. Efter at man fandt ud af, at jeg er ordblind, forstår jeg bedre, hvorfor jeg er så dårlig til at stave. I dag sagde min dansk-lærer, at jeg godt måtte skrive diktat på min **bærbare** og bruge et retskrivningsprogram. Nej, hvor skønt.

Thomas

Kære dagbog ...

I dag havde vi syv timer i skolen. I den første time, som var biologi, havde vi **en vikar**, som kom med nogle sjove opgaver. Vi skulle bl.a. sprætte en fisk op og undersøge dens indvolde. I historie så vi en film fra anden verdenskrig. Den var lidt **trist**, men det er dog bedre end at høre læreren snakke i en hel time. Min historielærer kan snakke helt utrolig meget og er lidt kedelig. Jeg fik min længe ventede **astro-nomiprøve** tilbage med kun én fejl. Vi får karakterbog på fredag. Det glæder jeg mig til.

Malene

Kære dagbog ...

Da jeg kom ned i gymnastiksalen i morges, fik jeg skældud af min gymnastiklærer, fordi jeg kom for sent. Jeg bryder mig ikke om at blive skældt ud foran de andre. Jeg er ellers glad for gymnastik. Det er mit yndlingsfag sammen med samfundsfag og edb. Heldigvis har vi to timer **edb** i morgen, og det glæder jeg mig til.

Casper

hjemkundskab = bl.a. madlavning

forurening = det at luft, jord og vand fyldes med skadelige stoffer

en bærbar = en computer, som let kan bæres

en vikar = en person, som kommer og underviser,

når læreren er syg

trist = sørgelig

astronomi = et fag om stjerner og himmellegemer

edb = elektronisk databehandling

Sød tøs blogger løs:)

Hej, ALLE SAMMEN! Eller alle jer, der gider læse min (rigtig interessante) blog:) Det har været en superduper dag i dag. Det synes jeg faktisk alle dage i denne uge har været. **Gad vide**, hvorfor? Kan det være, fordi jeg hver morgen cykler i skole? Hmm, det ved jeg sorme ikke – men rart, det er det da! Jeg føler nærmest, at jeg har fået mere energi +, at jeg NÆSTEN uden at blive **forpustet** kan komme op ad alle de #*!! bakker, vi skal op ad. Yaaaaay, Det er bare skønt!! Men lad mig fortælle om min dag.

Jeg stod op og gjorde mig klar og alt det der, som I ikke vil høre detaljer om. Dog **vaklede** jeg i bad, 5 min. Men altså ... min søster og jeg satte os op på jernhestene (det kalder man faktisk også en cykel) og kørte i skole.

I skolen – tjah, det var faktisk okay! I første modul (hvert modul er 45 min.) havde vi engelsk, hvor vi skulle rette nogle sætninger og læse en tekst højt for hinanden. Det var fint nok. Teksten var i grunden ikke særlig svær, og så handlede den om en abe og en fisk. Den var lidt underlig, men den var kun på TO sider!

Bagefter skulle vi have matematik, hvor vi snakkede om **geometri**. Geometri er simpelthen noget, jeg ikke kan finde ud af. Eller, det kan jeg sikkert godt, hvis min hjerne gad rykke knappen inde i hovedet på mig fra "off" til "on".

I fysik havde vi vikar og fik lov til at gå udenfor, hvilket også var

fint. Jeg, Naya, Sarah og Mads G. gik ud på **asfaltfodboldbanen** og fik nogle fra A klassen med til at spille en omgang **rundbold**.

I dansk er vi i gang med at lave en avis. Vi er delt op i 5–6 grupper, og hver gruppe skal lave deres egen avis. Jeg synes, min gruppe er ret god. Nå, men vores avis hedder Ekko. Genialt navn, ikke? En superavis, der giver **genlyd**. Det var mig, der fandt på det *længe leve Rebecca*. Jeg lavede en "brevkasse" til den i dag, hvor jeg selv havde skrevet alle mulige latterlige spørgsmål og besvaret dem. Jeg skal nå at skrive 2 artikler til den til på tirsdag. Jeg skal også nå at sætte nogle vitser ind, men det er ikke så galt, som det kunne være, selvom der er nok at lave.

Nå, men vi havde også tysk, men det gider jeg ikke snakke om, for det var i grunden en RIGTIG kedelig time, for vi havde vikar, og

når man bare skal sidde og lave grammatik, så bliver man bare lidt sløv. Glæder mig til, vores tysklærer Anne kommer tilbage, så vi skal lave andet end grammatik! :) Vi fik fri 13.45 og cyklede ind til byen. Morten og Anders skulle ind at købe en eller anden helt ny cd, og Bettina skulle købe billetter til en koncert. Hun er bare #1 heldig. På vej hjem **snuppede** vi en lækker burger på grillen. Min mor blev ikke særlig glad, da jeg takkede nej til fiskefrikadeller og persillesovs.

Ellers sidder jeg bare her, har lige spist vandmelon og lavet matematik. Skal til at sove, så jeg må hellere slukke for musikken og tage nattøj på og det hele! Min far har lige sagt, at jeg skal logge af, så ... Håber I kunne bruge bloggen til noget:] Ha' det godt og pas på jer selv!

Rebekka

SKRIV

Skriv dagbog eller blog om en dag i denne uge

- Hvornår stod du op?
- Hvordan gik din skoledag?
- Hvad spiste du til morgenmad?
- Hvilke fag havde du i skolen?
- Hvordan kom du i skole?
- Hvad lavede du efter skole?

En skoledag

Klokken ringer. Jeg står i cykelskuret og prøver at finde plads til min cykel. Der er så mange cykler foran skolen, at det er svært at finde en plads til min.

Jeg synes, skolen skal købe flere cykelstativer.

Jeg skynder mig alt, hvad jeg kan, fordi jeg hader at komme for sent. **Mit blik glider** over mod den røde murstensbygning med de mange vinduer. Jeg går ind i klassen 5 minutter for sent. Læreren er kommet og er allerede begyndt at forklare noget på engelsk, noget med verber i datid. Alle sidder og ser ud til at følge koncentreret med.

Jeg undskylder, at jeg kommer for sent, og sætter mig ned på min plads, tager bogen op af tasken og prøver at følge med.

Mine øjne **glider i**. Pludselig retter jeg mig op. Læreren har spurgt mig om noget. Jeg lader som om, jeg har misforstået spørgsmålet, så læreren **gentager** sit spørgsmål om et eller andet engelsk ord. Jeg vågner helt op. Heldigvis har jeg lavet mine lektier, så jeg godt kan svare på spørgsmålet.

Endelig er timen forbi, og det ringer. Jeg går sammen med de andre ud i skolegården. Vi er nogle fra klassen, som står sammen i cykelskuret. Det regner, og det er koldt, men vi tænker ikke så meget over det, fordi vi snakker og hygger os. Det ringer ind, og frikvarteret er forbi.

Jeg har ondt i hovedet. Jeg rykker stolen ind til bordet og får fingrene i klemme mellem stolen og bordet. Det gør rigtig ondt. Jeg tager bøgerne frem. Min mave rumler. Jeg er begyndt at blive sulten. Endelig kimer klokken. Nu har vi spisefrikvarter, og jeg skal ned i **kantinen**. Jeg spiser en toast. Den smager vidunderligt. Jeg kommer i tanke om, at der bliver holdt et elevrådsmøde nu. Jeg håber, at de drøfter sagen om et opholdsrum for eleverne i de ældste klasser. Vi mangler et sted at være i frikvartererne, hvor vi kan sidde og hygge os i stedet for at stå ude i cykelskuret.

Nu ringer det ind. Så er der 4 timer, til vi får fri. Læreren kommer frisk og glad ind i klassen med en stak prøver i biologi. Vi klager som sædvanlig, men lærerens eneste kommentar er: Der er kun tre måneder til eksamen, og vi skal jo have lidt øvelse. Eksamen – eksamen, det lyder som et ekko i mit hoved. Der bliver aldrig talt om andet.

De sidste timer går langsomt, men endelig får vi fri. Ligesom folk myldrer ud af fabrikkerne, myldrer vi ud af skolen.

Mads

De danske højskoler

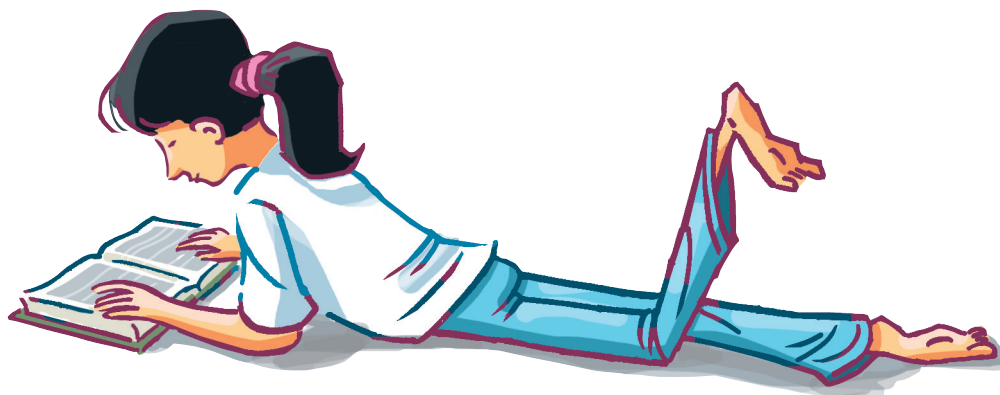
Siden 1844 har der **eksisteret** højskoler i Danmark. Folkehøjskoler var oprindeligt skoler for voksne mænd og kvinder, hvor der blev givet en undervisning, som skulle gøre dem til gode samfundsborgere. Højskolerne har ændret sig meget siden dengang, men har altid spillet en stor rolle i uddannelsessystemet og i samfundet.

Som et **alternativ** til de almindelige danske skoler findes der 70–80 højskoler, som tilbyder unge, der er 17½ år ved kursusstart, en anderledes måde at uddanne sig på. Højskolerne findes over hele landet og specialiserer sig oftest i forskellige fag og emner.

Ungdomshøjskolerne er for unge mellem 16 og 19 år, som gerne vil bruge lidt tid til **afklaring** og personlig udvikling. Et højskoleophold kan også bruges til at søge ny inspiration til fortsat uddannelse.

Et højskoleophold varer normalt ca. 4 måneder, men enkelte skoler tilbyder kurser på helt op til 1 år. Eleverne bor, spiser og modtager undervisning på skolen.

Hver enkelt højskole har sine egne traditioner og sin egen **atmosfære**. Derfor er det vigtigt, at de unge undersøger, hvilken højskole, der har lige de fag, de ønsker at **beskæftige sig med**.

Hvad tilbyder de forskellige højskoler?

Ildræt og gymnastik

Boldspil: fx håndbold, tennis og hockey ...

Ildræt/Gymnastik: fx atletik, kampsport og klatring ...

Vandsport: fx kano, dykning og svømning ...

Naturen og friluftsfag

Friluftsfag: fiskeri, stavgang ...

Naturvidenskabelige fag: astronomi, kemi, biologi ...

Humanistiske fag og sprog

Humanistiske fag: psykologi, historie, filosofi ...

Sprog: dansk, tysk, engelsk, skriveværksted, litteratur ...

Uddannelsesforberedelse

Forberedelse til formelle uddannelser

Musik, teater og dans

Dans: ballet, moderne dans, folkedans ...

Musik: elektronisk musik, klassisk musik, lydteknik ...

Teater: cirkus, stunt og musical ...

Samfund, rejser, politik, medier

Medier og kommunikation: journalistik, grafisk design, tv ...

Samfund: jura, ungdomskultur, politik ...

Længerevarende rejser

Kunst og kreative fag

Papir: tegning, maleri, grafik ...

Tekstil: tekstildesign, syning ...

Teori: arkitektur, design ...

Andet materiale: træsløjd, læderarbejde, møbeldesign ...

Social- og sundhedsfag

Personlig udvikling: yoga, ledelse, humor ...

Sundhedsfag: massage, kogekunst og afspænding ...

SKRIV

Gå på internettet og find en højskole i Danmark, som du synes er spændende

- Hvad hedder højskolen?
- Hvor ligger højskolen?
- Hvad tilbyder højskolen?
- Hvor finder man nærmere oplysninger om højskolen?
- Andet som du synes er interessant.

Sæt jer sammen to og to. Lav en historie om en skoledag. I skal slå med en terning for at få de oplysninger, som I skal bruge til historien. Slå seks gange for at få de stikord, I skal bruge. Historien skal være på mindst 100 ord.

A. Hovedpersonen er

1. en ældre lærer
2. en ung lærerstuderende
3. en fræk pige
4. en lyshåret dreng
5. en sur skolebibliotekar
6. skøre tvillinger

B. Dagen begynder med at hovedpersonen

1. finder en rottehal i cornflakespakken
2. glemmer skoletasken i bussen
3. møder en flugtfange
4. finder en million i en taske på gaden
5. bliver overfaldet af en gal hund
6. bliver låst inde i familiens bil

C. Hovedpersonen får hjælp af

1. skoleinspektøren
2. en verdensberømt popstjerne
3. et rumvæsen
4. en gammel vampyr
5. en mystisk dame
6. en tosset slagter

D. I skolen får hovedpersonen

1. skældud
2. slik og sodavand
3. fri resten af dagen
4. en sur opgave
5. en bøde af politiet
6. et par nye sko

E. I det lange frikvarter

1. kommer bedstefar på uventet besøg
2. går der ild i lærerværelset
3. går kokken amok i kantinen
4. finder man en slange på toilettet
5. lander der en helikopter på taget
6. flygter hele 9. klasse ud af skolen

F. Til sidst

1. kommer politiet
2. tager alle på burgerbar
3. bliver alle låst inde på skolen
4. hører man mystiske lyde
5. bliver hovedpersonen reddet
6. kommer helten

Tænk bare...

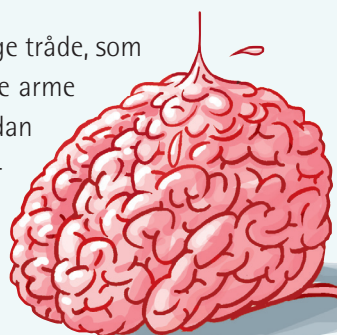
"Elefantisk"

En voksen menneskehjerne vejer normalt lidt mere end en liter mælk, men det er ikke størrelsen, der bestemmer, hvor meget den kan tænke. Så skulle elefanter nemlig være langt klogere end mennesker. En elefanhjerne vejer **omtrent** det samme som fem liter mælk.

Mange kilometer tanker

Din **hjerne** er fuld af en masse nervebaner – lange tråde, som gør, at du kan tænke, føle, grine, græde og styre arme eller ben. Det er meget svært at forklare, hvordan hjernen virker, men én ting er sikker: Der er rigtig mange tråde inde i hovedet på dig. Hvis du lagde alle trådene på én lang række, ville de nå op til månen og tilbage igen hele 15 gange. Der er nemlig 12 millioner kilometer nervebaner i din hjerne. Er det ikke ret vildt at tænke på?

Kanin skyder mand

Landmanden Vincent Carroggio var på kaninjagt nær Chartres i Frankrig. Da han havde skudt fem kaniner, stoppede han for at hvile sig. Da han havde lagt **geværet** ved sin side, pilede en kanin ud af sit hul og **trådte** på aftrækkeren. Geværet gik af, og landmanden blev dræbt.

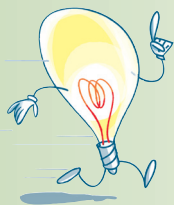
■ ■ 2 Sport og motion

Seks gode grunde til, at du skal bevæge dig

1. Du bliver i bedre humør.
2. Du bliver bedre til at koncentrere dig.
3. Du bliver ikke så let forkølet eller får influenza .
4. Du bliver bedre til at **reagere** hurtigt og **præstere** noget.
5. Du bliver ikke så let ramt af en række alvorlige sygdomme som fx kræft, hjerte – karsygdomme og sukkersyge.
6. Du får mere energi.

Husk at få pulsen op mindst én time hver dag!

Det er vigtigt at røre sig, fordi ...

Det er vigtigt at dyrke motion. Det har du nok hørt tusinde gange før, men ved du, hvorfor det er vigtigt at røre sig?

Fordi vores krop er skabt til at bevæge sig, og når vi bevæger os, bliver vores muskler og **knogler** stærkere. Motion er også med til at **regulere** appetitten, altså give os besked, om vi har brug for at spise eller ej.

Fordi børn og unge bruger for meget tid på computerspil, tv og fritidsjob. Læger **rapporterer**, at alt for mange børn simpelthen ikke får nok motion, og at mere end halvdelen af de unge i 9. klasse bruger fire timer om dagen foran fjernsynet. Dette er en udvikling, som **trueer** vores helbred, først som ondt i ryggen, spændinger i nakken og hovedpine, senere som en øget risiko for overvægt og sukkersyge.

Fordi hvis du har drukket en halv liter cola og spist en burger, skal du cykle ca. 25 kilometer for at komme af med den ekstra energi. Hvis du cykler godt til, kan du gøre det på en time. Gør du ingenting – ja, så sætter kalorierne sig som fedt på kroppen ... hmmm.

■ SKRIV

Hvad synes du?

Hvilke to grunde synes du, er de vigtigste for at motionere?
Argumenter for dit synspunkt.

Motion er mange ting

Børn og unge skal røre sig mindst én time om dagen, men der er mange måder at røre sig på. Man kan gå en tur, cykle, sjippe, danse, klatre, spille fodbold. Det er alt sammen motion.

Børn er mest aktive, når de er små. Når de bliver teenagere, begynder de at sidde mere stille. De bruger det meste af tiden på skolebænken, foran fjernsynet, computeren og på **hyggesnak** sammen med vennerne. De er heller ikke så vilde med idræt i skolen, som de var, da de var mindre, og der er også større risiko for, at de dropper at gå til sport i fritiden.

Hvorfor motionere?

Tre unge på 15 år fra Rosengårdsskolen i Odense er blevet spurgt om deres **opfattelse** af motion.

Det er tirsdag morgen på Rosengårdsskolen i Odense. Eleverne i 9. C og 9. D har idræt, og emnet er **kost** og motion. I timen skal de først dele et stykke chokolade op i 10 stykker. Hvert stykke vejer ca. 5 gram. Når alle eleverne har spist hver deres lille stykke, skal de gå rundt om skolens sportsplads, indtil de har forbrændt den ekstra energi, som de har fået ved at spise det lille stykke chokolade. Naja fortæller, at hun skulle gå tre omgange rundt om sportspladsen, for at chokoladen ikke skulle blive til ekstra fedt på kroppen. Hun har for alvor lært, at mad og motion hænger sammen.

Sport er mit liv

Asger

Jeg kan slet ikke forestille mig ikke at dyrke sport. Det ville slet ikke ligne mig. Sport er nærmest mit liv. Jeg går både til fodbold, håndbold og styrketræning, så jeg er i fuld aktivitet i flere timer hver dag hele ugen. Jeg holder faktisk kun fri foran fjernsynet fredag aften.

Jeg må indrømme, at jeg går alermest op i håndbold, men det har jeg også gået til, siden jeg var seks,

og jeg drømmer stadigvæk om at blive professionel håndboldspiller.

Jeg synes det gode ved at dyrke en sport som håndbold er, at man både prøver kræfter med andre, når man fx spiller kamp, og med sig selv, når man fx træner i at blive bedre til at skyde på **målet**.

For mig er træningen lige så vigtig og sjov som kampen.

Naja

Jeg får min daglige motion, når jeg cykler i skole, til fritidsklubben og til kor.

Derudover går

jeg også til svømning to til tre gange om ugen. Jeg synes, det er sjovt at gå til svømning, fordi man bruger hele kroppen på en god måde og får rørt alle sine muskler på én gang, siger hun.

Jeg har altid haft lidt problemer med at holde vægten. Jeg holdt op med at gå til svømning, da jeg begyndte i 7. klasse, fordi

min bedste veninde **holdt op**, og fordi jeg hellere ville bruge min tid på at hygge mig med mine veninder. Det var lige pludselig ikke cool at bruge så megen tid på sport. Det var desværre ikke særlig godt for mit humør. Det har ikke været så godt, som det plejer, de sidste to år. Jeg gad ikke rigtigt noget og begyndte at tage ekstra kilo på, men nu har jeg bestemt mig for at leve et sundere og sjovere liv. Efter at jeg gik i gang med svømmetræningen, har jeg fået det meget bedre med mig selv. Jeg kan også mærke, at jeg har

fået mere energi og mere selvtillid. Jeg har heller ikke lyst til at spise så meget slik, som jeg gjorde, og der kan godt gå en hel måned, uden, at jeg guffer noget vildt usundt i mig. Jeg må dog **indrømme**, at jeg giver mig selv lov til at drikke en sodavand en gang imellem.

Jeg er også blevet glad for idrætstimerne på skolen. Jeg synes, det er specielt sjovt, når vi har holdidræt som fx håndbold og fodbold, men jeg ville ikke gide træne det hver dag.

Simon

Jeg tror, de fleste, jeg kender, synes, at jeg har valgt en lidt usædvanlig sportsgren. Jeg dyrker speedscating, og hvis jeg selv skal sige det, er jeg blevet rigtig god. Man kan faktisk godt sige, at jeg nu øver på **elite**plan. Speedscating går ud på at køre rulleskøjter så stærkt som muligt. Den dreng, som har kørt allerhurtigst i speedscating, kørte 75 km i timen. Så hurtigt kan jeg godt nok ikke køre, men jeg var lige ved at komme med til **EM** i år. Det gik ikke i år, så nu er mit mål at deltage til næste år.

Jeg har altid gået til en eller anden slags sport, men jeg ville aldrig gide

det, hvis jeg ikke syntes, det var sjovt. Al den snak om at skulle se godt ud og være veltrænet er jeg ligeglad med.

Jeg lader mig ikke styre af **sundhedseksperter**, men jeg går rigtig meget op i det, jeg træner, for det bliver endnu sjovere, når man er god til det, man laver. Hvis man vil være god til et eller andet, skal man altså vælge, hvad man vil gå til, og koncentrere sig om det. Man kan ikke gå til alting, og så skal det være noget sjovt, man vælger, for ellers er det jo ikke særligt motiverende.

Tænk bare ...

- A** at skeleton er en vintersport, hvor deltagerne kører en en-personers slæde ned over en isbane. Skeletonkørere kører på maven og med hovedet forrest. Tophastigheden er ca 130 km/t.
- B** at yoyoen oprindeligt var et våben, som blev brugt på Filippinerne.
- C** at bowling **angiveligt** blev opfundet af egypterne helt tilbage i året 5200 f. Kr.
- D** at der i 1891 oftest var en bund i basketballkurvene.
- E** at før 1850 var de fleste golfbolde fyldt med fjer.
- F** at **kysseri** indgik som olympisk disciplin i de oprindelige olympiske lege.
- G** at man i Skandinavien for 3000 år siden brugte skøjter, som var lavet af rensdyrben.
- H** at førstepræmien ved oldtidens olympiske lege var et bundt bladselleri.
- I** at olympiske svømmere opnår hastigheder på 8 km i timen. Den hurtigste fisk, sejfisken, kan derimod svømme 109 km i timen på korte distancer – 13 gange hurtigere end et menneske.

SKRIV

Dyrker du motion?

Motion er mange ting. Hvilken motion får du til daglig?
Skriv lidt om dig selv, som de unge har gjort på side 15 og 16.

Sådan kommer du i gang med at motionere

Fokuser på det, du kan, i stedet for det, du er dårlig til. Måske er du god til at cykle langt, bokse eller svømme? **Tag fat** i det, der fungerer, og bliv bedre til det, så kommer resten af sig selv.

Nytårsforsætter holder sjældent

Vi kender alle nytårsforsætterne og tanken: "Nu skal der altså ske noget", men hvis du vil i gang med at **skippe** dine dårlige vaner, skal du passe på med at begynde med for meget på én gang. Begynd stille og roligt. Så **undgå** du skader og, at du bliver træt af at motionere, fordi du løber sur i det. Find en ven, der også gerne vil i gang og støt hinanden. Der kommer dage, hvor du ikke har lyst, men har du en **aftale** med en anden, kommer du nemmere af sted.

Du kan gøre det derhjemme

Du behøver ikke et toptjekket motionscenter, det perfekte **udstyr** eller en personlig træner, når du vil i form. Du har mange andre måder lige ved hånden:

- Lav øvelser derhjemme. Der findes masser af styrketræningsøvelser og hele motionsprogrammer, der kan laves alle steder: hjemme på værelset, i haven eller i skolegården. Køb en motions-dvd. De kan købes i forskellige sværhedsgrader, og du kan lave øvelserne i fred og ro.
- Lån din lillesøsters sjippetov eller hulahopring. Sæt noget musik på, gå i gang, og bliv ved så længe, du overhovedet kan. Få din puls op og lad sveden løbe.
- Tag turen op og ned i trappeopgangen så mange gange, du orker.
- Sæt noget musik i ørerne og gå en lang tur. Du skal gå så hurtigt, at du bliver forpustet. Din puls stiger, og du får brugt en masse muskler i bl.a. benene.

Pas på dig selv

Vi vil helst have, at tingene skal ske med det samme, jo hurtigere, jo bedre. Reklamerne byder på mange lette løsninger, men pas på, der er ingen nemme **genveje** til at få en flot og stærk krop. Hverken underlige elektroniske dimser, stoffer eller mystiske energitilskud er nogen god idé, hvis du sætter pris på dig selv. Husk, at en sund livsstil kræver både tid og fornuft.

SKRIV

Skriv om billedet på side 18

Det er nytår. Karsten vil starte på en frisk. Hjælp ham med at lave en liste over mindst 5 af hans nytårsforsætter.

I det nye år vil jeg

1.

SAMTALEØVELSE

Lav en samtaleøvelse med din sidemand

Den ene er Simon, og den anden er Naja på side 16 i læsebogen.

Stil din sidemand spørgsmål ud fra teksten

fx Simon: "Hvilken sportsgren dyrker du?"

fx Naja: "Har du lavet nytårsforsætter?"

En mand i kamp mod en krokodille

En australsk mand hoppede direkte på ryggen af en vild krokodille og reddede sin kone fra dens **kæber**.

De så den slet ikke komme, da de **soppede** ved en flodbred i Nordaustralien, men pludselig sprang en flere meter lang krokodille op af vandet og greb fat om 36-årige Wendy Pethericks ben med sine stærke kæber. Heldigvis var hendes mand med. 39-årige Norm hoppede direkte i floden og kastede sig over krokodillen.

"Jeg handlede hurtigt, hoppede bare op på den og kiggede efter øjnene. Jeg fandt dem og prik-kede den i dem, og så slap den hende," siger Norm til BBC.

Wendy fik alvorlige bidemærker på hofte, ben og hænder, men hun overlever, og Norm er blevet en helt, ikke bare hos sin kone, men også i hele Australien, som den seneste måned har oplevet flere alvorlige angreb fra de store saltvandskrokodiller.

Helterollen er helt fortjent, mener krokodilleekspert Rene Hedegard fra Krokodille Zoo på Falster. Han omgås australske krokodiller til daglig – og ved, hvor farlige de er.

"Det er en af de mest **adrætte** og aggressive krokodiller, og har den først fat, er det alvor. Bliver man angrebet, så skal man forsøge at få en finger i øjet på den. Det er dens eneste svage sted," siger

han og afviser en anden metode med at forsøge at holde den om kæberne:

"Jeg har lukket munden på mange krokodiller, men en saltvandskrokodille er utroligt svær at holde fast."

Norm slap uden skrammer og hans kommentarer til aviserne var: "Når du skal redde nogen, du elsker, så gør du det bare."

Skud i støvlen

En 10-årig dreng spillede fodbold på legepladsen på en skole i England. Da han skød efter målet, havde han ingen idé om, at hans skud ville blive hele 19 km langt. Det **forfejlede** skud strøg over den 2 m høje skole-

mur og begyndte at rulle ned ad en bakke. En venlig bilist stoppede for at fange bolden, men da han ville sparke den tilbage, ramte bolden muren og røg op på ladet af en **passerende** lastbil. Lastbilen forsvandt i det fjerne,

uden at chaufføren **anede uråd**. Til alt held opdagede han bolden ved næste stop, gættede, hvor den var kommet fra, og afleverede den på skolen en halv time senere.

Sæt jer sammen to og to. Lav en historie om boldens rejse. Hovedpersonen er bolden. I skal slå med en terning for at få de oplysninger, som I skal bruge til historien. Slå seks gange for at få de stikord, I skal bruge. Historien skal være på mindst 80 ord.

A. Der blev spillet fodboldkamp

1. på en fodboldbane
2. i en have
3. på en parkeringsplads
4. i en park
5. i en børnehave
6. på gaden

B. Bolden blev sparket af

1. en ældre herre
2. en flot pige
3. et rumvæsen
4. en sort kat
5. en flugtfange
6. en pølsemand

C. Da bolden fløj af sted, var problemet

1. sygdom
2. rød maling
3. en hund med store øjne
4. en gammel sko
5. en hvid hest
6. en gammel bil

D. Bolden landede først

1. i en undervandsbåd
2. i vandet
3. i en mystisk have
4. i munden på en fed hund
5. på lærerværelset
6. på en netcafé

E. Bagefter landede bolden

1. på et skib
2. på flyvepladsen
3. i svømmebassinet
4. i skolegården
5. på loftet
6. i en grav

Sport for alle

Heldigvis er der et stort udbud af sportsgrene, som alle stiller forskellige krav til kroppen. **Ligegyldigt** om du er høj eller lav, tyk eller tynd, kort- eller langbenet, skal du nok finde en idræt, som passer til dig, din krop og din personlighed.

I sportsgrene som højdespring, basketball og volleyball, er det vigtigt at kunne hoppe højt, og det kan derfor tit være en fordel at være høj. Det er dog ikke altid de højeste idrætsfolk, som er de bedste. Succes inden for disse sportsgrene kræver nemlig også hurtighed og smidighed, og her kan det være en fordel at være lille.

I andre sportsgrene, som for eksempel redskabsgymnastik, er det vigtigt at kunne dreje omkring sig selv, og her er det en fordel at have korte arme og ben. I mange styrke- og kraftbetonede sportsgrene som brydning, vægtløftning og boksning, er det en fordel at kunne stå fast, og derfor er en tæt, stærk og tung krop vigtig. Man kan derfor godt sige, at der sandsynligvis findes en sport, der passer til **enhver** kropsbygning.

Funky Mix-dans

Christina Mikkelsen, 15 år, Helsingør

Jeg kan blive helt elektrisk efter en dansetime. Musikken er fed, og det ser flot ud, når vi har lært at **koordinere** vores bevægelser, så det hele passer sammen. Jeg elsker også opvisningerne – det er fedt at finde sit indre showmenneske frem.

Golf

Benjamin Jessen, 14 år, Svendborg

Jeg har spillet golf, fra jeg var 11 år, men det er først i år, jeg for alvor **er blevet bidt af** det. Golf er en god sport, for man kan være sammen med sin familie, og så får man også en hel del frisk luft og motion, for banen er ni kilometer lang. Man kan både spille golf om sommeren og vinteren. Man skal bare huske at skifte den lille hvide bold ud med en orange, som kan ses i sneen.

Basketball

Jens Skovlund, 15 år, Frederiksberg

Jeg valgte basketball, fordi det ikke er så svært, og fordi det er sjovt. Vi er seks fra klassen, der spiller sammen, og jeg glæder mig til det hver gang. Jeg er kun 1.65 m høj, men det kan også være en fordel, for så kan jeg smutte rundt mellem benene på alle de høje og snuppe bolden. Og jeg elsker, når jeg scorer, og de andre råber til mig. Det er noget, der giver selvtillid. Efter at vi er begyndt at spille sammen, snakker vi også mere sammen i skolen.

Gymnastik

Louise Ankersen, 16 år, Århus

Det er meget socialt at gå til gymnastik. Vi har det godt sammen alle sammen, og ingen bagtaler hinanden. Jeg dyrker både spring- og rytmisk gymnastik, og jeg kan mærke, det gør kroppen smidig. Det er en **udfordring**, hver gang vi lærer noget nyt, og det fylder mig med glæde og stolthed, når vi har opvisninger, og publikum rejser sig og klapper.

Karate

Jan Fidelman, 14 år, Ålborg

Jeg har dyrket kampsport i otte år og har det sorte bælte i kickboxing og karate. Jeg begyndte, fordi jeg havde set det på film og gerne ville lære selvforsvar. Folk tror, det kun er voldelige, der dyrker kampsport. Sådan er det overhovedet ikke. Man lærer koordination og selvkontrol, og man lærer at styre sit temperament. Det er også rart at have en veltrænet krop. Jeg er ingen **blærerøv**, men det giver mere selvsikkerhed.

SAMTALEØVELSE

Gæt en sportsgren

Sæt jer sammen to og to eller i en lille gruppe.
A tænker på en sportsgren.
B skal gætte hvilken sportsgren A tænker på.
A må kun sige ja eller nej.
B må max stille A 10 spørgsmål.
A og B bytter rolle.

SKRIV

Gå på internettet

Find en sportsgren, som du synes, er interessant. Skriv om den.

Jeg kan godt slå fra mig

For 15 årige Sofie er thaiboksning først og fremmest sjovt, og så har hun lært at forsvare sig.

Jeg synes ikke, at det med at dyrke sport kun handler om at ase, mase og svede. Det skal også handle om at være glad, få nye venner, en flottere krop og en fed **udstråling**. Jeg ved godt, at det kan se lidt voldeligt ud, men thaiboksning er altså også for piger. Thaiboksning handler mest om at presse kroppen til det yderste og få fuld kontrol over sine bevægelser. Det handler ikke om at smadre hinanden, fortæller Sofie.

Det var Sofies far, der fik hende i gang med kampsporten. Han syntes, at jeg skulle lære at forsvare mig, hvis det blev nødvendigt, forklarer Sofie og smiler ved tanken. Sofie er normalt ikke bange for at blive overfaldet, men kunne godt se **fornuften** i at kunne slå fra sig.

Det har jeg lært nu, men jeg har kun haft brug for det en enkelt gang, hvor jeg blev sur på en dreng, som drillede mig. Så slog jeg ham, og så holdt han op, men ellers er der meget strenge regler omkring kampsport. Vi må slet ikke gå rundt og bruge de slag og spark, vi lærer i thaiboksning uden for træning og kamp.

For hårdt for piger?

Sofie er hverken stor eller **muskuløs**, men hun er til gengæld rigtig hurtig, når hun **kredser** om boksebolden.

Det handler mest om at have en god teknik og vide, hvor man skal slå og sparke sin modstander. Man skal kunne koncentrere sig og have en god kondition, siger Sofie og griner. Hun indrømmer dog straks, at hun godt kunne være i bedre form. Det fandt hun også ud af, da hun kæmpede sin første kamp i marts og blev slået af en yngre pige fra København. Ja, jeg tabte stort og var slet ikke i form til at kunne klare mig.

Selvom thaiboksning er en hård sport, synes Sofie ikke, det er for hårdt for piger. I starten syntes jeg selv, det var rigtig hårdt, men nu er det ok. Jeg har godt nok fået nogle **knubs**, og forleden dag forstuvede jeg min hånd på boksepuden, men det er jo en del af træningen, og jeg slog mig jo også dengang, jeg øvede badminton.

Desværre er der stadigvæk kun få piger, der går til thaiboksning, og endnu færre, som er med i kamp. De fleste af dem ser det som en slags fitness. Jeg øver både med drenge og piger, og det er helt fint, men vi mangler flere piger i klubben.

Udstyr og energi

Som thaibokser skal man bære en hel del udstyr. Man skal have boksehandsker, **skinnebelsesbeskyttere** og hjelm.

Hjelmen er dog ikke nødvendig, når man træner teknik og kondition, men handskerne er meget vigtige. De fleste låner udstyr af klubben til at begynde med, men min far købte nogle rigtig gode boksehandsker til mig, da han var i USA.

Sofie har før gået til badminton, men droppet det igen. Hun har derimod ingen planer om at kvitte thaiboksningen.

Når jeg har hovedet fuldt af tanker og bekymringer, er det dejligt at gå til træning og få brændt en masse energi af. Når man skal koncentrere sig så meget om at bruge kroppen, holder tankerne helt automatisk fri. Bagefter bliver jeg gladere og roligere, og det hele ser meget lysere ud, siger Sofie og smiler bredt.

En dagbog

Skriv en motionsdagbog i en uge. Du kan bruge eksemplet som forbillede.

Søndag

I dag sov jeg længe. Da jeg havde spist frokost og lavet lidt lektier, tog jeg til svømning sammen med mine venner. Jeg svømmede kun 200 m, men jeg gik både til og fra svømmehallen, så i dag har jeg fået lidt motion ...

Sportsudstyr

- Find noget sportsudstyr derhjemme. Det kan være en ting eller tøj.
- Tag det med i skole og fortæl dine klassekammerater om det.

Han har cross i blodet

Martin, som er 15 år, fortæller om sit liv som motocrosskører.

Min far har kørt motocross, og jeg fik min første motorcykel, da jeg var 4 år. I starten kørte jeg på den **lokale** bane hver tirsdag og hjemme i haven. Hver weekend var der løb, og vi kørte som regel to heats, dvs. et par baner, hvor det går op og ned med bakker og sving. Det er sjovt at køre motocross. Legen fortsatte, efterhånden som jeg blev ældre, bare på et højere plan, hvor jeg efterhånden blev bedre. Nu har jeg vundet 14 danske mesterskaber, og jeg skal køre EM i år. Jeg regner med at skulle til **VM** næste gang, det bliver afholdt. Hvis jeg tænker på, at det kan være farligt, kan jeg ikke koncentrere mig om at køre. Motocross handler meget om at turde tage chancer. Det er gået galt nogle gange, hvor jeg har brækket benet, **kravebenet** og håndleddet. Jeg får masser af småskrammer og forstuvninger, men jeg træner alligevel. Sidste gang jeg havde gips på, trænede jeg alligevel, men på en kondicykel.

Træning og skole

Jeg træner ca. 6 timer hver dag. Jeg står op ved 8-tiden og laver morgengymnastik, cykler, svømmer eller løber. Imens gør mekanikeren min motorcykel klar, og så træner jeg fra kl. 13 til omkring spisetid. Jeg læser pr. fjernundervisning. Det kræver en stor selvdisciplin. Det er svært at dyrke sin sport så mange timer om ugen og samtidig læse lektier alene – især når man ikke kan få hjælp i klassen. Jeg har mest lyst til bare at køre cross, men man skal jo have en uddannelse, så man har noget at falde tilbage på.

Penge

Jeg tænker mest på at gøre det, jeg har lyst til, og opnå de bedste resultater. Jeg får bl.a. penge fra sponsorer, og dem bruger jeg på rejser og træning. Der er ikke mange penge i løbene i Danmark, men ved store internationale løb kan man vinde mange penge, selvom det ikke kan sammenlignes med fodbold. Det er lidt uretfærdigt, fordi min sport er noget farligere og dyrere at dyrke end fodbold.

SKRIV**Skriv om en sportsgren**

Du kan skrive noget om din yndlingssport eller om en sportsgren, du synes, at kunne være sjovt at skrive om. Du skal skrive nogenlunde som i eksemplet.

Snowboard

1 Lav en ramme med følgende oplysninger:

For at kunne begynde behøver du:

et snowboard – støvler

hjelme – hue – handsker – skidragt

Det bedste ved snowboard:

spændingen – sjovt –

hastigheden –

godt at være ude – sneen

For at blive god til snowboard skal man:

være i god form

have en god balance

have mod og tålmodighed

Du skal have adgang til:

sne – bakker – skilift

2 Skriv nu en tekst om den sportsgren, du valgte

Brug rammen med oplysningerne.

Jeg har valgt at skrive om snowboard, fordi den sportsgren dyrker jeg. For at kunne begynde skal man helst anskaffe sig et snowboard ...

Bjerget

1. Det er aften hjemme hos familien Olsen. Eva og Mads ser en spændende udsendelse i fjernsynet om bjergbestigere.
 - Far! Far! råber de i munden på hinanden. Se engang de **modige** bjergbestigere.Børnene peger **ivrigt** på skærmen.
 - Hvor er de dygtige!Omsider ser far op fra sin bog og hen på fjernsynet.
 - Det er da ikke noget at tale om, siger han og rejser sig fra sin bløde lænestol.Næh, her ser I Koldings mest berømte bjergbestiger!
Han slår sig pralende for brystet.
10. Det dér er kun småbakker. Så skulle I se de bjerge, jeg har besteget!
Da jeg var ung, var jeg på **ekspedition** med nogle af verdens bedste bjergbestigere.
 - Er det rigtigt, far? råber børnene begejstret.Vil du så ikke tage os med op til de bjerge, du har besteget. Vi har jo snart ferie!
Far tænker på de gode gamle dage og synes, det er en god idé.
Og så en dag begynder ferien. Familien tager til togstationen med deres kufferter, klar til at tage af sted.
Toget kører hele natten, og da Eva og Mads vågner næste morgen er de i Østrig.
De, ser forbavset ud ad vinduet.
20. Vi er allerede på vej op i bjergene!
 - Se, far! Er der ikke flot?
 - Er det sådan nogle bjerge, du har besteget? spørger de.
 - Åh, det dér er jo kun småbakker, svarer far.Så får de øje på nogle bjerge med sne på toppen.
 - Kan man virkelig klatre helt derop? spørger Eva. Kan du, far?
 - Sagtens, siger far. De der bjerge er kun til at øve sig på.Endelig standser toget ved en lille alpeby, der er omgivet af høje bjerge. Familien tager deres kufferter og går igennem byens smalle gader.
 - Ih, hvor vi glæder os til at komme op i bjergene, siger Eva og Mads.
30. Far viser vej hen til byens kro.
 - Goddag, jeg er bjergbestigeren Olsen fra Kolding! siger han til **værten**. Jeg har bestilt et værelse til mig og børnene.Velkommen til Alpekroen, siger den venlige krovært. Deres værelser står parat, hr. Olsen.

Værelserne er hyggelige, men søskendene tænker kun på bjergbestigning.

– Hvornår skal vi op i bjergene, far? spørger de i munden på hinanden.

– Tag den nu lidt med ro! svarer far.

I to må blive hernede i byen. At bestige bjerge er ikke noget for børn. Det må I vente med, til I bliver voksne.

Mads og Eva bliver meget skuffede, men de må pænt blive på kroen, mens far går ud i byen for at købe bjergbestigerudstyr. Han går ind i en butik med en masse udstyr i vinduet.

– Nå, så De skal op i bjergene? siger indehaveren. Så har De vel også brug for en bjergfører? De har sandelig været heldig!

Jeg har nemlig alt, hvad De behøver af udstyr, og desuden er jeg byens dygtigste bjergfører.

– Lad os nu se ... De skal have en rulle stærkt reb og nogle ringbolte. Desuden en hammer og en rebstige. Så skal De have en rygsæk, og De må også hellere få et par ski. Sådan!

Far har så meget at bære på, at han næsten ikke kan slæbe sig af sted.

– Åh, må vi ikke godt komme med? spørger søskendene. Vi kan hjælpe dig med at bære.

– Nej, det går ikke, svarer far. Bjergbestigning er kun for eksperter.

Lyt til fortsættelsen af historien og
løs opgaverne i opgavebogen

■ ■ Spis dig glad!

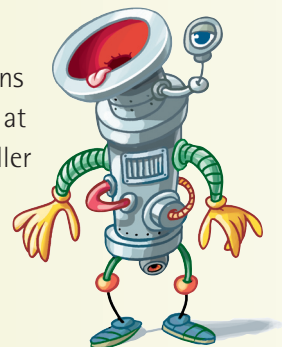

Din egen lille maskine

Din krop er som en maskine, der kører **uafbruddt**. Kroppen skal have masser af brændstof og væske for at fungere. Hvis du giver kroppen det forkerte, kommer der **grus** i maskineriet. Hvis kroppen ikke får brændstof eller væske nok, vil den langsomt **svinde ind**, tørre ud og til sidst gå helt i stå. Du vil dø af sult eller tørst.

Alle mennesker drikker vand og spiser mad for at få energi, der kan holde gang i kroppens motor. I maden er der brændstoffer, som for eksempel kulhydrater, proteiner, fedt, kalk, vitaminer og mineraler.

Proteiner opbygger muskler, reparerer kroppen og sørger for, at kroppens hormoner fungerer, så du udvikler dig rigtigt. Proteiner sørger også for, at kroppens immunforsvar er oppe **på dupperne**, så du ikke bliver syg eller smittet af alle de bakterier, der konstant svæver omkring dig. Proteiner får du fra for eksempel kød, fisk, æg, ost, mælk, gryn, ris og tørrede bønner.

At turde smage noget nyt

Niels

Vores spisevaner er nok påvirket af, hvad vores forældre godt kan lide, og hvad de er vant til at spise. Man får jo den mad, de laver. Hvis man altid får det samme derhjemme, tør man måske ikke prøve noget nyt, så forældre bør lave forskellig slags mad.

Jeg er selv vant til at få lidt af hvert, og jeg synes ikke selv, jeg er **kræsen**. Man skal turde smage på forskellig slags mad. Jeg kan li' næsten alt, bare ikke lever, det bryder jeg mig ikke om, og så kan jeg heller ikke li' ost og fed fisk. Fisk må heller ikke lugte for meget. Det ødelægger appetitten.

Helena

I min klasse er noget mad helt **yt**, mens andre ting er in. Lige nu er det meget in at vise, at man gerne vil spise sundt. Jeg foretrækker at spise sandwich med salat og noget frugt i stedet for hamburger eller et stykke pizza. Frugt **signalerer** sundhed, men jeg spiser det først og fremmest, fordi jeg kan li' det. Mange har det nok også ligesom mig, at man er ved at være træt af pizza og burgere.

Majbritt

Jeg spiser meget **varieret**. Jeg elsker frugt og de fleste grønsager, men der er meget kød, jeg ikke kan li', og så er jeg ikke vild med mælkeprodukter. Jeg elsker kylling, og jeg er helt tosset med stærk og krydret mad. Jeg er dog ikke vild med fastfood, og jeg synes fx, at det er enormt ulækkert med de der grillkyllinger, som bobler og sveder hele dagen på et spyd. De frister mig absolut ikke.

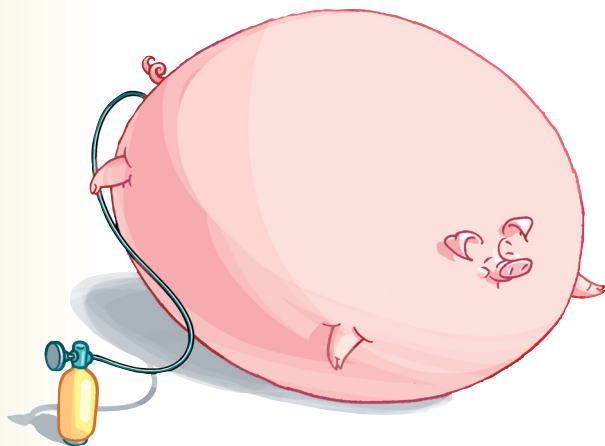
SKRIV

Skriv lidt om dine spisevaner

- Hvad kan du li' af mad, og hvad kan du ikke li'?
- Hvad kunne du slet ikke tænke dig at smage?
- Argumenter for dine synspunkter.
- Husk at bruge ord og udtryk fra teksten.

Casper

Jeg tror ikke, at drenge tænker så meget over, om maden er sund. Bare den smager godt. En steg smager altid godt. Græsk mad og italiensk er også rigtig godt. Jeg er helt vild med lam og gode salater med en frisk dressing. Jeg tænker faktisk ikke så meget over, om maden er sund, men mest over, om den smager godt. Selvom jeg ikke tænker over det, så spiser jeg nok ret sundt.

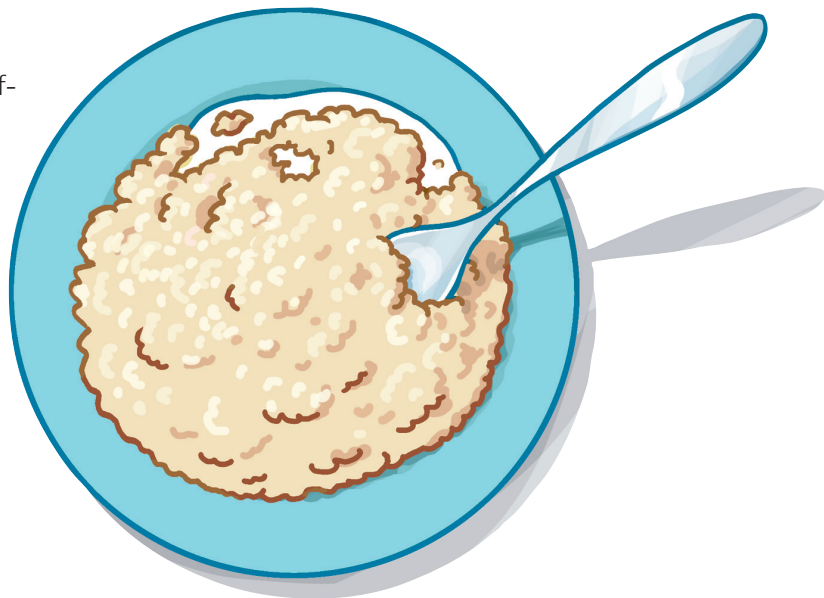

Et svineheld

I Transsylvanien er **flæskesvær** en traditionel delikatesse ved juletid. Bønderne puster de slagtede grise op med luft for at **strække** skindet og brænde børsterne af. I 1990 fik en bonde fra Cluj den ikke gode idé at puste svinet op med gas. Da han svitsede grisen, eksploderede den. Bonden var indlagt på hospitalet i tre dage.

Havregryn

I Texas i byen Oatmeal (havregryn) afholdes der hvert år i september en festival, der kan **tiltrække** op til 10.000 deltagere. Der **konkurreres** i havregrødsskulpturer, havregrødskogning og havregrødsspising. Højdepunktet for **publikum** er, når det begynder at regne med havregryn. Omkring 450 kg havregryn bliver smidt ud fra et fly.

SKRIV

Indkøbsseddel

Du skal lave aftensmad i aften og skal selv ud at handle.

- Skriv hvad menuen skal stå på.
- Lav en indkøbsseddel.

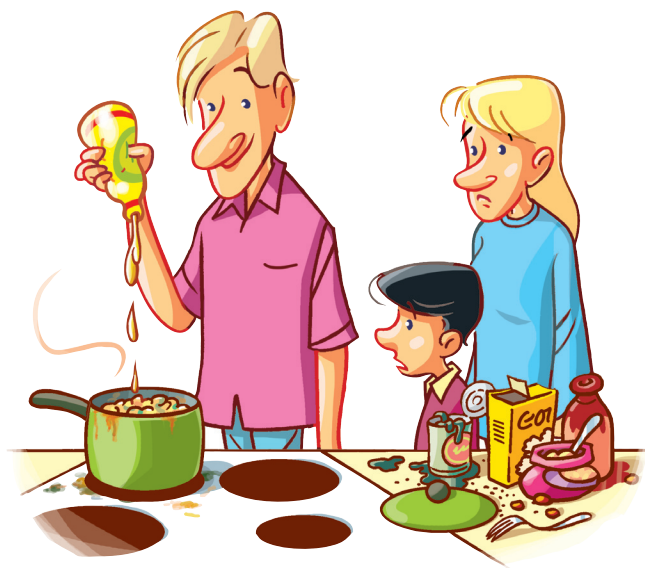

Brevkassen

Kære Brevkasse

Jeg har et problem, som jeg håber, at du kan hjælpe mig med. For et halvt år siden fik min mor et nyt arbejde, hvor arbejdstiden gør, at hun ikke mere er hjemme til aftensmad. To dage om ugen er det mig, der skal købe ind og lave mad til min far, min lillebror og mig. De andre dage går min far i køkkenet. Han kan slet ikke finde ud af at lave mad. Det er så rædselsfuldt, at jeg helst ikke vil spise hjemme mere. Jeg tror aldrig, at han har åbnet en kogeboek. Han putter bare alt, hvad vi har i køleskabet, ned i en gryde, lægger låget på og læser avisen, mens maden koger. Om kødet bliver mørt **afhænger af**, hvor interessant avisen er. Det han **bikser** sammen er så smagsløst, at det næsten er uspiseligt, men han spiser det selv med stor lyst. Hans smagsløg er nok ødelagt på grund af rygning. Derfor hælder han også chiliso i al mad, så han selv kan smage noget, og det gør ikke maden bedre. Det er ved at blive et problem, fordi vi næsten aldrig får noget ordentligt at spise. Jeg har prøvet at snakke med min far, men han kan ikke forstå problemet. Hvad kan vi gøre?

Hilsen
Den sultne

Kære den sultne

Du skal bare vide, at du ikke er den eneste med dette problem. Der er flere, der har skrevet til mig om forældre, som ikke kan eller gider lave ordentlig mad. Din far er nok ligeglad, fordi han selv ikke stiller særligt store krav til maden. Jeg **foreslår**, at du prøver at lave noget mad, som selv din far synes smager forfærdeligt. Du kan fx koge alt muligt sammen, fisk, kylling, ris, kartofler og kød uden **krydderier**. Det er selvfølgelig lidt synd for din lillebror, men han kan sikkert heller ikke li' fars mad. Det kan være, at din far forstår jeres problem, hvis maden er slem nok. Det kan selvfølgelig ske, at din far slet ikke opdager det. Så må du skrive igen.

Hilsen
Brevkassen

SKRIV Kære brevkasse

1. Skriv et kort brev til brevkassen. Bed om råd angående din families dårlige madvaner.
 - Din familie spiser hverken sundt eller varieret, og maden smager heller ikke godt.
 - Du er bange for dit helbred.
 - Du vil gerne have, at I spiser som hjemme hos din ven/veninde.
2. Put dit brev i klassens brevkasse.
3. Læreren deler brevene ud, og du skal svare på det brev, du får, og give nogle gode råd.

I spisefrikvarteret

Jeg kom lidt for sent ud af sengen i morges. Hvis jeg skulle nå bussen, var jeg nødt til at droppe morgenmaden. Madpakke blev der slet ikke tid til at tænke på, og **i øvrigt** er der nu heller ikke meget skæg ved et par kedelige sandwich. Man skal jo spise lidt, så det er heldigt, at vi har grillen lige her ved siden af skolen. En burger og en gang pommes frites er ikke den værste frokost. Jeg føler mig nu alligevel en smule **oppustet**. Det var måske ikke ligefrem **helsekost**, og det var måske ikke smart at drikke sodavand til. Eller var det den pose lakridser, jeg spiste i første frikvarter, der er lidt hård ved maven? Men når børn og unge i Danmark spiser gennemsnitligt 20 kilo slik om året og drikker 90 liter sodavand om året, må jeg også tage min tørn.

Smarte reklamefyre

Det er nu ikke rart med de sure **opstød**. Jeg er også ved at være lidt småfed. Gad vide, hvordan de magre gutter i reklamerne bærer sig ad med at se sådan ud, hvis de hele tiden render rundt og fylder sig med sodavand. Med de hvide smil kan de da ikke leve af ren cola. Jeg havde selv fire huller i tænderne sidste gang, jeg var hos tandlægen. Gad vide, om jeg kan nå en hotdog, inden jeg skal over til time igen. Det er, som om det her ikke mætter så længe ad gangen.

Det er nok bedst at lade være. Så vidt jeg husker, er der idræt i næste time. Volleyball med et halvt pund **slagteriaffald** i maven er nu ikke den letteste sag. Når de gutter, der spiser grovboller, kål og rå gulerødder, springer rundt, er det let nok at blive til grin. Helt billigt er det nu heller ikke at leve på den måde. Jeg bliver nok ikke gammel på den her måde.

Nyt liv fra i morgen

Jeg tror, det bliver grovboller og gulerødder fra i morgen. Det er også lidt irriterende med den fritureos i tøjet og i håret.

Det bliver helsekost fra i morgen. Det virker bare som et ret håbløst projekt at komme op til tiden om morgenen og få lavet madpakke. Det ville være lettere med alle de gode forsætter, hvis skolen havde haft en rigtig god kantine med sund mad, men så sultede ham, der ejer grillen, vel **ihjel**.

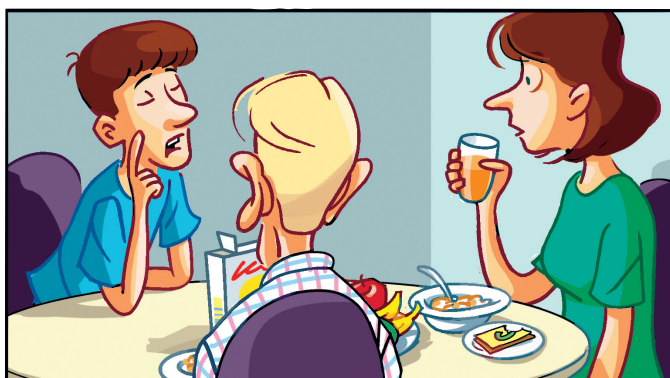
Mig skal han nu ikke regne med mere. Det bliver boller og gulerødder fra i morgen. Så må jeg se at komme op til tiden i morgen tidlig.

Så, nu er frikvarteret forbi. Jeg må over til volleyen.

Jeg er allerede ved at være halvsulten. Det **stads** mætter ikke længe ad gangen. Nu kan jeg i hvert fald ikke nå den hotdog, inden timen begynder. Frøken, stik mig lige en pose chips.

SKRIV

Skriv mindst 5 sætninger om billedet på side 34

SKRIV

Skriv 80–90 ord om billedserien

Columbus blev budt på popcorn

Popcornets historie går langt tilbage. Man ved med sikkerhed, at poppede majs-korn var kendt i Sydamerika for flere tusinde år siden, og man er temmelig sikker på, at de første popcorn sprang i Mexico. Popcorn var for eksempel en vigtig føde for Azteker-indianerne, som også brugte popcorn i mange andre sammenhænge.

Gamle indianske folkesagn fortæller, at der boede ånder inde i majs-kernerne. Normalt var ånderne rolige, men når deres hjem blev for varmt, blev de så **arrige**, at majs-kernerne eksploderede og blev til popcorn.

Den oprindelige måde at få majs-kornene til at poppe på var at opvarme sand ved hjælp af ild og herefter stege majs-kernene, når sandet var brændende varmt.

Popcorn falder i europæernes smag

Columbus var formentlig den første europæer, som smagte popcorn. Da han ankom til Vestindien, forsøgte de indfødte at sælge popcorn til hans **besætning**. Det kan man læse i hans notater.

De nye europæiske **indvandrere** overtog hurtigt traditionen, og kvinderne begyndte at servere popcorn med sukker og fløde til morgenmad.

Popcorn indtager hjemmet

Helt frem til 2. verdenskrig var popcorn stort set ukendt uden for USA. Under 2. verdenskrig blev en stor del af USA's sukker sendt til de amerikanske **tropper** i udlandet. Det betød, at der ikke var meget sukker tilbage til at lave slik af. Det fik amerikanerne til at spise tre gange så mange popcorn som ellers. Samtidig **introducere** amerikanske tropper popcorn andre steder i verden.

Da fjernsynet blev populært i USA, faldt salget af popcorn drastisk. Indbyggerne gik mindre i biografen og kom mindre på gaderne, hvor popcorns**bo-****derne** traditionelt havde stået for en stor del af salget, men da amerikanerne først begyndte at spise de poppede korn hjemme foran fjernsynet, steg salget til et niveau meget højere end niveauet før 2. verdenskrig.

Kort efter 2. verdenskrig **eksperimenterede** Percy Spencer med popcorn og mikrobølger. Det lykkedes til sidst at få dem til at poppe. Det var faktisk disse eksperimenter, der førte til mikrobølgeovnen.

Tænk bare...

- Verdens største skulptur af popcorn målte 4 m i højden og mere end 2,5 m over skuldrene. Skulpturen forestillede King Kong og blev skabt for at fejre gorillaens 70-års filmjubilæum i 2003.
- Chips så første gang dagens lys på et eksklusivt hotel i den amerikanske stat New York i 1853, da en krævende kunde ønskede meget tynde og meget sprøde kartofler.
- Peanuts har ikke altid været brugt til at spise, når man er lækkersulten. Oprindeligt brugte inkaerne i Peru dem bl.a. til hellige ofringer.
- I 1895 blev det for første gang muligt at købe chips i butikker i USA. Landmanden William Tappenden fyldte sin hestevogn med hjemmelavede chips og kørte rundt og solgte dem til butikker.

SKRIV

Hvordan laver du popcorn?

Skriv en detaljeret vejledning om, hvordan man laver popcorn.

Vælg enten gryde eller mikrobølgeovn.

Du kan fx begynde:

Det første jeg gør, når jeg laver popcorn, er ...

tropper = soldater

introducere = vise

en bod = et telt eller et lille hus, hvor der sælges varer

at eksperimentere = at gøre forsøg

Spisevaner

Den unge:

Morgenmad

Jeg og mine søskende spiser oftest cornflakes, mysli eller havregryn til morgenmad. Min far prøver hele tiden at få mig til at drikke te, fordi han siger, at jeg er blevet voksen, men det kan jeg ikke lide og slet ikke kaffe. Blødkogte æg kan jeg også godt undvære. Det skal helst gå hurtigt med at spise morgenmad, for jeg står næsten altid for sent op.

Frokost

Jeg har næsten altid madpakke med i skole. Det er oftest rugbrødsmadder dvs. rugbrød med pålæg. Så har jeg juice med hjemmefra. Engang imellem får jeg boller med skinke og grønsager fx. salat, agurker og tomater. Det smager rigtig godt. Nogle af mine klassekammerater har ikke madpakke med, men køber i pizzeriaet eller i grillen. Det kunne jeg godt tænke mig engang imellem.

Aftensmad

Jeg spiser ikke altid aftensmad sammen med familien. Tre gange om ugen går jeg til **atletik**, som begynder kl. 17, så familien er oftest færdig med at spise, når jeg kommer hjem. Så varmer jeg min mad i mikroovnen. Det kan også ske, at jeg køber en hotdog på vej hjem. Pizza, pasta og lasagne og de fleste spaghetti-retter er mine livretter. Kylling og pita er også dejligt.

Forældrene:

Morgenmad

Vi drikker altid kaffe eller te om morgenen og spiser rugbrød eller ristet franskrød med ost eller marmelade. Om søndagen gør vi lidt mere ud af det. Vi går til bageren og køber friskbagt morgenbrød og wienerbrød. Nogle gange får vi blødkogt æg.

Frokost

Vi er så heldige at have kantine på vores arbejde, så vi køber vores frokost der. Der er et ganske stort **udbud** af smørrebrød og salater. Nogle gange om ugen kan man også købe suppe med nybagt brød til. Nogle af vores kollegaer har madpakke med hjemmefra. Det er selvfølgelig meget billigere.

Aftensmad

Vi **forsøger** at samle familien omkring spisebordet til varm mad hver aften. Vi spiser al mulig dansk mad, men sørger altid for at have noget salat eller grønsager til. Det er så sundt. I vores familie er frikadeller altid populært. De unge vil helst have asiatisk og italiensk mad, så det får vi som regel en gang om ugen. I weekenden gør vi lidt mere ud af maden, og som regel får vi også dessert.

Bedsteforældre:

Morgenmad

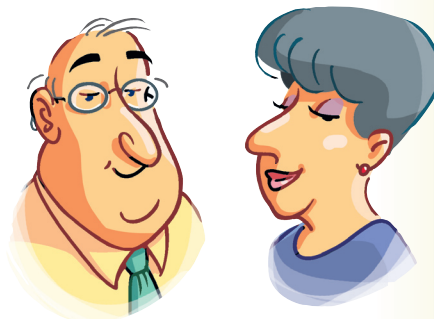
Vi spiser næsten altid havregrød om morgenen. Det er så godt for maven og mætter så godt. Om søndagen spiser vi næsten altid friskt morgenbrød fra bageren med ost og marmelade og drikker kaffe. Det er så hyggeligt.

Frokost

Vi går begge to stadig på arbejde og tager selvfølgelig vores madpakke med hjemmefra. Det er både det bedste og det billigste. Madpakker består altid af rugbrød med pålæg som fx kød-, rulle- eller spegepølse, leverpostej, æg og tomat eller bare rester fra dagen før. Det sker, at vi i weekenden går ud og spiser frokost på en frokostrestaurant. Så får vi **højt belagt** smørrebrød med fx sild, æg og rejer, flæsketeg med rødkål, skinke med italiensk salat og meget andet rigtig dansk.

Aftensmad

Vi spiser meget anderledes nu, end vi gjorde som børn. Da var man heldig, hvis der var kød på bordet. Vi spiser ofte kød til aftensmad, og vi er nu altid mest glade for svinekød. Vi laver mange retter med hakket kød, fx frikadeller og hakkebøf. Det er, hvad vi bedst kan lide. Vi er for nylig begyndt at købe færdigretter, som er både nemme og billige, men måske ikke så sunde. En gang om ugen køber vi torsk hos fiskehandleren. Det er en af vores **livretter**, og det er meget sundt. Vi kan også finde på at spise kogt torskeroغن. Det kan vores børnebørn ikke lide. Pizza og pasta smager meget godt, men vi synes nu ikke, at det er rigtig mad.

SKRIV

Hvad spiser du?

Skriv ned i 3 dage, hvad du spiser til morgenmad, til frokost og til aftensmad. Skriv lidt om, hvad du spiser for meget af, og hvad du spiser for lidt af. Spiser du sundt eller usundt?

højt belagt = med masser af pålæg og pynt
en livret = den mad, man bedst kan lide

Historien om kartoflen

Kartoflen er i dag en fast del af den vestlige verdens madkultur, men den har en **eksotisk** historie. Faktisk skal man helt til Sydamerika for at finde kartoflens rødder. Indbyggerne i det område, vi i dag kender som Peru, har spist rodfrugten så langt tilbage som for 2000 år siden.

Nogle mener, at det var Columbus, som bragte kartoflen til Europa. Det er dog mest sandsynligt, at spanske soldater i 1500 og 1600 tallet bragte kartoflen til Europa fra Sydamerika.

En engelsk opdagelsesrejsende bragte også en kartoffelplante med hjem til Dronning Elizabeth den 1. af England, hvor den dengang eksotiske plante kom til at slå rødder i den kongelige have. Dronningens **chefkok** havde aldrig set planten før, så han lavede simpelt hen en salat af bladene. Dronningen var naturligvis ikke **imponeret** over resultatet.

SKRIV Lav et digt

Lav et digt på 6–8 linjer, hvor så mange ord som muligt i hver linje begynder med det samme bogstav. Lad digtet handle om mad. Du kan også lave et digt med hele det danske alfabet.

Eksempel:

Appelsiner og avokado er alle tiders
Boller og bær er ...

Kostcirklen

Maden er en vigtig del af vores liv. Den giver os vigtige næringsstoffer, men den giver os også nydelse, glæde og velvære. Et sundt liv hænger ikke kun sammen med, hvad vi spiser, men også med vores livsstil.

Samspillet mellem mad og fysisk aktivitet har stor betydning for velvære og appetit.

De enkelt fødevarer indeholder forskellige sunde stoffer. Ved at spise lidt af det hele, sikrer du, at kroppen får alle de næringsstoffer, den har brug for.

SKRIV

Vælg opgave A eller B

A. Lav en reklame

1. Du skal lave en reklame for en fødevare.
2. Brug nogle positive og beskrivende adjektiver.
3. Husk et slogan.

B. Skriv om kostcirklen

Hvad er en kostcirkel? Forklar med egne ord.

Tænk bare ...

Grådighed betaler sig ikke

I 1977 blev en mand kørt ned af en bil i New York, men heldigvis var han uskadt. En tilskuere fortalte ham, at det ville være en god idé at lade som om, han var kommet til skade, og **score** forsikringspengene. Manden hoppede på idéen og skyndte sig at lægge sig ned foran bilen igen. **Ikke så snart** han lå ned, rullede bilen fremad, kørte over ham og slog ham ihjel.

score = få fat på

forsikring = erstatning i form af penge

ikke så snart = så snart

■ ■ Livsstil

Forbruger

1960–1970

Et nyt ord dukkede op i den danske ordbog. Ordet var "forbruger". I ordbogen står der, at forbruger betyder: en person, som køber varer eller **ydelser**, fx frisurer, makeup, musik, internetadgang eller mobiltelefon-abonnement. En forbruger går ikke på jagt, samler eller fisker. Jagt eller fiskeri er blevet en spændende fritidsbeskæftigelse.

SKRIV

Skriv om en person

- Vælg en af personerne på siden og skriv om hans/hendes dag.
- Skriv i 1. person.

I dag ...

I stenalderen skaffede vores forfædre sig deres egen mad ved at gå på jagt, fiske eller samle bær. I dag foregår jagten i et supermarked!

Ung i Norden

En undersøgelse af unges forbrug i Norden viste at listen over forbrugsgoder er lang, når de unge selv skal lave en ønskeliste: Mobiltelefoner, iPods, tøj, computere, tv, cykler, musik, film, oplevelser, snacks, smykker, makeup. Undersøgelsen viste meget store forskelle hos de unge, alt efter hvilken alder, hvor stor familiens indkomst er, og hvilket køn der er tale om. Man har længe vidst at særligt drenge har et stort og stigende forbrug, men de bruger mest pengene på store ting som computere og dyre mobiltelefoner. Undersøgelsen viste at piger bruger penge til tøj, makeup og mobiltelefoner. Pengene får de unge dels hjemmefra i form af lomme penge og dels ved selv at tjene dem på fritidsarbejde efter skoletid.

Undersøgelsen viser at drengene ofte er bedre til at spare op end pigerne og de køber dyrere ting end pigerne. De unges forbrug afspejler sig ofte direkte i forældrenes forbrug.

SKRIV

Ønskelisten

- Du har vundet 100.000 danske kroner.
- Hvad vil du bruge pengene til?
- Skriv mindst fem ting på din ønskeliste.

SAMTALEØVELSE

Ønskelisten

- 1 Spørg din sidemand om, hvad han har skrevet på sin ønskeliste.
- 2 Din sidemand skal argumentere for sit valg.
- 3 Besvar din sidemands spørgsmål og argumenter for dit valg.

Velkommen til verden!

Der skete noget ganske særligt på St. Højby Sygehus i Danmark for 12 år siden. En lille baby kom til verden med skrig og skrål. Babyen, der senere kom til at hedde Lisa Viola, blev dette år født som barn nr. 24.278.204 på **kloden**, men det var der ingen, der **tog notits af** ud over Vorherre, der fører statistik over den slags.

Lisa Viola var et fantastisk barn. Det sagde hendes far Peter i hvert fald, og Lisas mor Hanne lod ham blive i troen. Vorherre selv rystede på hovedet og sagde: "Vorherre bevares".

Jordmoderen sagde ingenting. Hun smilede bare og gjorde Lisa Viola klar til livet.

Lisa blev født i et land, hvor hun kunne komme i vuggestue, gå i børnehave og gå i skole. Et land, hvor der var hospitaler og hjælp at få, hvis hun skulle blive syg. Et land, hvor alle kunne få tag over hovedet og leve et nogenlunde **anstændigt** og **rimeligt** liv.

I en helt anden del af verden blev sekundet efter verdensborger nr. 24.278.205 født. Det var en dreng. Han kom senere til at hedde Abdul Kabul.

Drengen blev født i Afrika, i et af de fattigste lande i verden.

Abdul Kabul sagde ikke en lyd, da han blev født. Han hverken skreg eller snøftede. Der var sådan set ikke så meget at græde over. Det skulle der nok komme senere. Abdul fandt sin plads bagest i køen i statistikken, der holder styr på verdens 1.3 milliarder fattige mennesker. Disse mennesker er dømt til at leve for under otte kroner om dagen. Hvis Abdul overlevede til sin fem års fødselsdag, ville han i fødselsdagsgave få en skopudserkasse, hvilket igen ville betyde, at familien fra den dag af **forventede**, at Abdul tjente til sin egen føde.

Abdul Kabuls liv i vigesporet

Fra Abduls første minutter på jorden til han bliver 18 år:

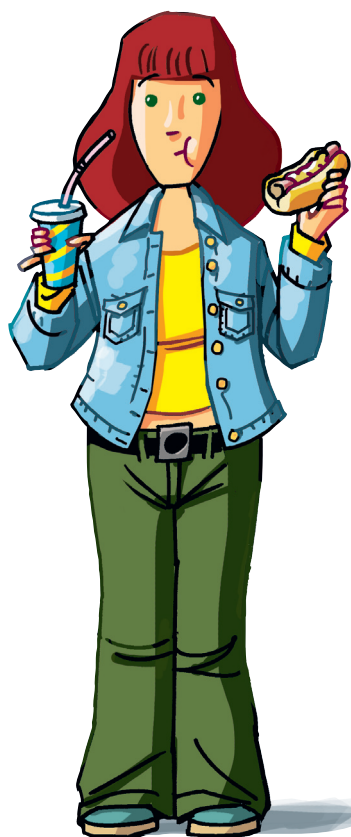
- bruger han 0 engangsbleer
- bruger han 5.200 skoletimer
- drikker han 13.000 liter forurenset vand
- tjener han 9.000 kroner til sine forældre
- skyller han 0 liter vand ud i toilettet
- samler han 8 tons affald på lossepladsen, som han sælger
- får han legetøj for 32 kroner
- bruger han 0 cykler
- spiser han 0 burger og 0 mørbrad og 0 flæsketeg
- nyder han 0 chips og Marsbar
- spiser han 580 kilo majsmeal

Lisa Violas liv i overhalingsbanen

Fra Lisa Viola er 0 år til hun bliver 18 år:

- bruger hun 5.674 engangsbleer
- bruger hun 15.000 skoletimer
- drikker hun 1.920 liter sodavand
- bruger hun 1,5 million kr. af sine forældres opsparede kroner
- skyller hun 327.600 liter vand ud i toilettet
- smider hun knapt 10 tons husholdningsaffald i skraldespanden
- får hun legetøj for 45.000 kroner
- bruger hun fem cykler
- spiser hun 500 burgere
- spiser hun 580 kg svinekød

SKRIV

Uland/Vesten

Skriv mindst 100 ord om forskellen på at være ung i et uland og i Vesten.

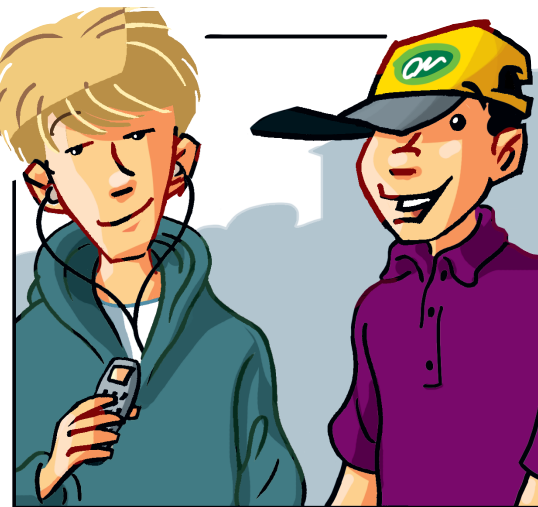
I et uland
bruger man ikke
engangsbleer

I Vesten
bruger man
engangsbleer

Vi mangler ikke rigtig noget

Vi har talt med fire 15-årige unge på en skole i udkanten af København. De er alle sammen enige om, at de ikke rigtig mangler noget.

Alexander og Gustav står med iPod i det ene øre, mobiltelefon i det andet. De har egen computer og tv og forældre, der stadig betaler alt deres tøj, så der er rigeligt råd til selv at købe film, musik, computerspil, gå i biografen med vennerne og spare op til nye køb.

Alle de store ting, som computer, ny mobiltelefon og iPod ønsker de sig til jul eller i fødselsdagsgave. Samtidig får de engang imellem et **tilskud** fra gavmilde bedsteforældre. Disse penge plus, hvad de selv tjener og kan spare op, blander forældrene sig ikke i, i hvert fald næsten ikke.

Sidsel og Anemone er gode veninder, selvom de er meget forskellige. Begge piger ser sig selv som livsnydere. De har mobiltelefoner og bruger derudover pengene på tøj, biografture, buskort, mad og drikke. Forældrene sørger for det, pigerne har brug for, og hvis de skal have lidt ekstra, er der forskellige muligheder. De har begge et fritidsjob og synes ikke, det er noget problem **at give en hånd** med derhjemme, hvis de har brug for lidt ekstra lommepenge.

Alexander

Tøjet:

I vores klasse kan man gå i det, man har lyst til, men vi ved godt, hvilke mærker, der er cool, og hvilke, der ikke er. Man vil jo gerne se **sej** ud og være med på moden og ikke føle sig udenfor. Selvfølgelig tjekker vi hinanden, det kan ikke undgås. Nogle er mere cool end andre, sådan er det jo. Jeg tænker da over, hvilket tøj jeg tager på. Mine forældre kan godt finde på at blande sig i, hvilket tøj jeg har på, og hvad jeg skal købe. Så siger jeg fx bare: Alle de andre har sådan nogle bukser, sådan nogle vil jeg også have, og så får jeg dem oftest, hvis de ikke er alt for dyre.

Lommepenge:

Jeg får rigeligt med lommepenge hver måned og tjener lidt ekstra ved at gå med reklamer. Jeg administrerer selv mine penge, men hvis jeg lige har købt noget dyrt, fx noget til computeren, og så gerne vil købe noget andet, kan mine forældre godt finde på at spørge, om jeg ikke lige skulle slappe lidt af, men så længe jeg sparer lidt op hver måned, tror jeg ikke, de er utilfredse.

Gustav

Tøjet:

Jeg får det meste af mit tøj af mine forældre, og jeg får det, når jeg behøver det. Jeg køber alt mit

tøj sammen med min mor, ikke med min far. Han er for nærig. Mor har også mere styr på moden, og hvad der er fedt, og så er hun nemmere at **forhandle med**.

Lommepenge:

Jeg får ikke lommepenge. Ikke mere. Til gengæld har mine forældre lavet et andet system, en slags byttesystem. De giver mig ikke lommepenge, som jeg bare kan bruge løs af. Til gengæld har vi **lavet en aftale** om, at jeg får noget af det, jeg mangler, mod at arbejde for mine forældre, fx slå græs, rydde op eller passe mine søskende.

Sidsel

Tøjet:

Jeg bruger en del penge på tøj og kosmetik. Jeg shopper oftest sammen med mine veninder. Min mor er alt for økonomisk til, at jeg gider købe tøj sammen med hende, og så har hun også en lidt kedelig og praktisk stil. Jeg elsker derimod modetøj og smart tilbehør. Nogle gange køber jeg noget, jeg ikke har lyst til at gå med alligevel, men det er bare ærgerligt.

Lommepenge:

Jeg får både lommepenge, og så har jeg et fritidsjob. Jeg og min storebror står for rengøringen hveranden weekend, og så er vi også begyndt at vaske og ordne vores eget tøj. Jeg har lige fået et job nede i vores lokale kiosk. Det er faktisk ret sjovt, for man møder så mange mennesker fra **kvarteret**, og så er transporttiden dertil kun 3 minutter til fods. Det kan godt være svært at få pengene til at slå til. De forsvinder bare alt for hurtigt. Jeg har et hævekort, og min mor minder mig konstant om at gemme kvitteringerne. Det gør jeg også for det meste. Problemet er, at jeg sjældent husker at regne beløbene sammen.

SAMTALEØVELSE Parøvelse

- A laver spørgsmål til B om hans/hendes forbrug.
- B bestemmer sig for, hvem han vil være, fx. Gustav, Sidsel, Alexander eller Anemone. Han/hun kan også vælge at være sig selv.

Anemone

Tøjet:

Jeg må indrømme, at jeg sjældent køber tøj. Mine forældre går meget op i **økologi** og miljø, og det gør jeg også. Jeg tænker meget på, hvordan de varer, jeg køber, er blevet produceret, og hvilke **holdninger**, der ligger bagved. Jeg køber fx aldrig sminke, der er lavet med hjælp fra dyreforsøg. Jeg køber heller ikke billigt modetøj, for så kan man ikke være sikker på, at der ikke har siddet børn på en lang række og syet i 14 timer. Jeg går også nogle gange i **genbrugstøj**. Det er både miljøvenligt og trendy.

Lommepenge:

Jeg får lommepenge derhjemme, og jeg giver ofte en hånd med fx ved opvask, oprydning, borddækning. Jeg passer også nogle gange mine yngre søskende, men hvis det bliver til en hel aften, får jeg ekstra betaling. Mange af mine venner har fritidsjob, og det har jeg også. Jeg tjener bare ingenting på det, for jobbet består af frivilligt arbejde hos Røde Kors. To gange om måneden sorterer jeg tøj og ekspederer hos Røde Kors Genbrug inde i centrum. Jeg kan rigtig godt lide mit arbejde, og så giver det også store muligheder for at finde noget rigtig smart tøj til mig selv og mine veninder.

SKRIV

Skriv om dig selv

Hvordan har du det med tøj og lommepenge?

at **forhandle med** = at diskutere for at finde en løsning
at **lave en aftale** = at blive enige om
et **kvarter** = et boligområde

økologi = sammenhængen mellem levende væsener og de naturforhold, de lever under
en holdning = en mening
genbrugstøj = brugt tøj, som er til salg

Hvad, der kommer let, går let

"Penge bringer kun lykke, hvis man bruger dem, ikke hvis de står og samler støv på en bankkonto." Det sagde Thomas Nørgård på 18 år. En lørdag formiddag købte han en lotto-kupon sammen med to liter cola. Nogle timer senere var Thomas blevet en million kroner rigere.

Da en forfærdelig stressende weekend med den værdifulde kupon var ovre, og Thomas havde været i banken med den, var han i godt humør. Det var en lettelse, at pengene var i sikkerhed. "Jeg anede ikke, hvad jeg skulle gøre ved kuponen, når jeg gik ud. Skulle jeg tage den med og **risikere** at tabe den? Eller skulle jeg lade den ligge hjemme og risikere, at den blev stjålet, eller at huset brændte? Det lyder fuldstændig latterligt, men sådan havde jeg det. Det endte med, at jeg gemte kuponen inde i et låst medicinskab på badeværelset derhjemme.

Thomas valgte at dele sine penge op i to portioner. Halvdelen af pengene satte han i banken på en konto med høje renter. Den anden halvdel ville han bruge. Det var fem hundrede tusinde. Og så startede millionærlivet.

Jeg troede simpelthen ikke, at jeg kunne bruge alle de penge, mens jeg levede, fortæller Thomas, der hverken manglede et fjernsyn, computer, printer eller noget lignende, som han kunne bruge pengene på. Jeg købte mig en flot, ny fladskærm og en dvd-afspiller, men der var masser af penge tilbage. Fem hundrede tusinde var et fuldstændig ubegribeligt stort beløb for mig.

Glade dage

Thomas holdt selvfølgelig en stor fest for alle venner og bekendte for at fejre gevinsten. Han var ikke bange for at give vennerne alt muligt. Han inviterede dem til udlandet, ud at spise, i byen, i biografen osv.

Det har aldrig været sådan, at mine venner har **forventet**, at jeg skulle være gavmild, fordi jeg har vundet så mange penge. Tværtimod har de nogle gange grebet fat i mig og spurgt, om jeg ikke lige skulle slappe lidt af, fortæller Thomas.

Jeg købte selvfølgelig en bil til mig selv, en stor flot diamantring til min kæreste, og en vildt flot computer til min bedste ven. Jeg købte også en ønskenummerplade, hvor der stod "Thomas". Den kostede 10.000 kr.

Nedtur

Det var dumt gjort, **erkender** Thomas. Det var tosset at købe alle de ting. Min bil var både for stor og for dyr, og der var for mange **udgifter**. Forsikringen var dyr, og det koster at have en stor bil. Nummerpladen gjorde det ikke alene, men det korte af det lange var, at Thomas stod med nogle store udgifter, som skulle betales. Han havde også brugt pengene, som han havde lagt i banken. Pludselig skyldte han et hundrede tusinde kroner væk. **Modvilligt** solgte han sin nye, store, dejlige bil, og så var der plus på kontoen igen.

Efter den omgang indså Thomas, at eventyret nok var ved at være slut, men han har beholdt en lille bil med Thomas-nummerpladen. Er der noget, han fortryder?

Jeg synes ikke, jeg kan være bitter over, at jeg har dummet mig. Det var jo penge, der kom så let. Selvfølgelig er der ting, jeg ville gøre anderledes i dag, men det er også, fordi jeg er blevet ældre og ser anderledes på tingene.

Jeg husker, da jeg vandt pengene, at bankrådgiveren fortalte mig, at der var mange mennesker, der aldrig fik sparet så mange penge sammen i et liv. Dengang rystede jeg bare på hovedet, men i dag kan jeg godt se, hvad han mente.

SKRIV

Skriv din mening

- Hvad synes du om Thomas?
- Hvad synes du han gjorde rigtigt/forkert?
- Hvad ville du have gjort i den samme situation?

De unge er for renlige

I 1930'erne lavede det **offentlige** kampagner for at øge folkesundheden gennem bedre **hygiejne** og mere vask. Nu ser det ud, som om vi skal have kampagner mod **overdreven** tøjvask og badning.

Der blev lavet en undersøgelse i 50.000 hjem i Århus af professor Karen Hansen. Undersøgelsen viste, at de unge går overdrevent meget op i renlighed.

Mange unge lægger stor vægt på at være rene og lugtfri. Derfor går de meget i bad og skifter tøj flere gange om dagen. De unge tager sig ikke af kampagner om at spare på **el** og varmt vand.

De skifter tøj hver eneste gang, de har været i bad. Tøj, der bare har været ude af skabet uden at have været på, ryger også til vask. Det samme gør håndklædet, der kun har været brugt én gang. Det er en måde at rydde op på.

Hvis du vil være miljøbevidst, skal du spare lidt på renligheden. På den måde sparer du el og vand og **skåner** vandmiljøet. Du er derved med til at mindske den globale opvarmning og forureningen af luften. Vaskemidler kan indeholde en række kemiske stoffer, som kan ende i naturen og være skadelige for dyr og planter. Vaskemidler og sæbe løsner **snavs**, men er også mere eller mindre giftige for miljøet.

Overdreven brug af vand og sæbe kan også være skadelig for vores hud og hår. Sæben tager nemlig noget af fedtet i huden, så den bliver tør. Huden er på en måde kroppens yderste beskyttelse, men når huden er tør, er den også mere sart, og så kan der lettere trænge usunde ting ind i kroppen.

SKRIV

Skriv om renlighed

- Lav en liste over de ting, man bruger sæbe og rengøringsmidler til hjemme hos dig.
- Er du tilfreds med forbruget af sæbe og rengøringsmidler, eller synes du, at I bruger for meget eller for lidt? Argumenter for dit synspunkt.
- Hvilke af midlerne er danske, og hvad hedder de?

SKRIV Skriv 80–100 ord om billedet

Mig og mit forbrug

En undersøgelse viser, at teenagere bruger ca. 20 procent mere el og 10 procent mere vand end resten af familien.

Er det også sådan hjemme hos dig? Hvorfor tror du, at unge forbruger mere? Er der noget galt med miljøbevidstheden blandt unge, siden der bare bliver brugt løs?

1. Jeg tror ikke, at de unge er storforbrugere, mere at voksne elsker at spare på alt, og så er de bare sure, fordi vi godt kan li' at nyde livet og bruger fx så meget vand i badet, fordi det er hyggeligt og dejligt at stå under den dejlige varme bruser. Ja, jeg elsker da at stå i badet i lang tid og vaske hår fem gange, og det sjoveste er at lave dampbad og skrue helt vildt op for varmen, og så kommer der bare **damp**. Det er så lækkert.

eneste, jeg bruger meget el til, er vel computeren, men når jeg lukker den ned, slukker jeg for kontakten, og det samme gælder mit tv og dvd'en. Så man kan vel næppe sige, at jeg er storforbruger af el. Det samme gælder vand. Jeg lukker for vandhanen og bruseren, mens jeg børster tænder, og sæber mig ind i badet osv. Med mindre jeg er et særtilfælde, så er de gamle lige så slemme til den slags, som vi unge er.

2. Jeg er da rimelig bevidst om, hvor meget el og vand jeg bruger. Jeg er den eneste i huset, som går op i at spare (ud over min mor). Jeg slukker alle standbyknapper, undtagen på mit stereoanlæg, som fungerer som vækkeur, (og hvis jeg slukker standby, stopper uret, og jeg kommer for sent op)! Bad tager jeg som regel til idræt og til træning. Jeg lader aldrig vandet løbe, mens jeg børster tænder eller sæber mig ind. Jeg er generelt rimelig bevidst, men der er da en del **smuttere** indimellem.

4. Når man er teenager, er man bare generelt mere **selvoptaget**. Teenagere er ikke bevidste om, hvor meget el og vand de egentlig bruger, fordi det ikke er dem, der får el- og vandregningen. Vi er miljøsvin, ja, men jeg tror, at hvis der kommer mere fokus på det, så er de fleste villige til at ændre deres vaner. Indtil da, må forældre selv sætte en grænse for deres børns forbrug. Det hele bunder ud i, hvor forkælede børnene i dag er af deres forældre/familie osv. Ikke andet. Så måske er det derfor, jeg er, som jeg er, men jeg ved det ikke helt præcist. Jeg er i hvert fald ikke ligefrem miljøbevidst, og mine to computere kører da, fra jeg står op, til jeg går i seng, så der bliver brugt **lidt strøm**.

3. Jeg er den eneste "teen" her i huset. Jeg slukker lyset på badeværelset, som mine forældre glemmer at slukke. Jeg lukker for vandhanen, som de har ladet stå og dryppe. Det

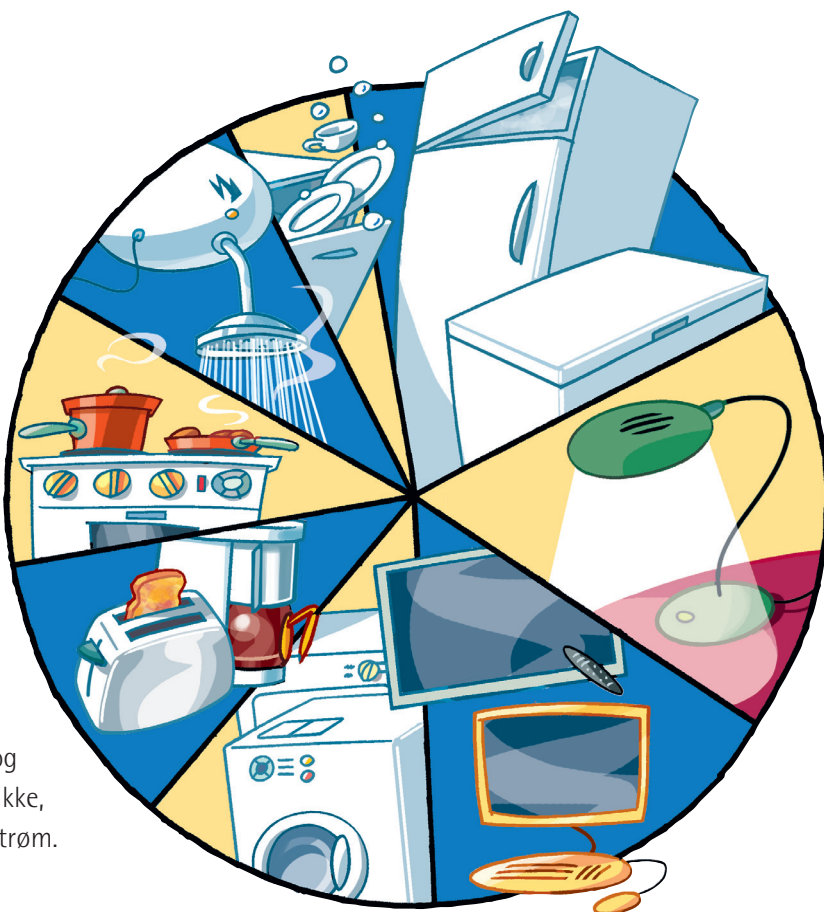

5. Vi har mere brug for el og varme end resten af familien. Vi har mere tøj, som skal vaskes. Vi bruger mere tid på badeværelset og dermed mere el og vand. Vi har ikke energi til at slukke lyset. Så ja, det er ok. Vi har jo vores rettigheder! DET ER ET FRIT LAND!!!!!"#!"#!

Så sluk dog!

Computeren er tændt, musikken bliver spillet for fuldt drøn, mens fjernsynet viser musikvideoer i én lang strøm. Teenagere er storforbrugere af el. Faktisk bruger de unge mellem 13 og 19 år hver især ca. 20% mere el end en gennemsnitlig voksen.

Når man spørger de unge, hvorfor de har det hele tændt på én gang, siger de, at det er hyggeligt. For dem er det ikke **generende**, at både fjernsyn, musik og computer kører samtidig og de ved ofte ikke, at det er et problem at bruge for megen strøm.

Et el-diagram

SKRIV Forklar el-diagrammet med ord

SKRIV

- Er du miljøvenlig eller et miljøsvin? Argumenter for dit svar.
- Skriv 8-10 forslag til, hvordan du kan blive mere miljøvenlig.

Kriminalitet

Vidste du, at den mest almindelige form for kriminalitet i Danmark er cykeltyveri? Faktisk handler hver femte af alle anmeldelser til politiet om en forsvunden cykel.

Indbrud

Hvad er en indbrudstyv?

Det er en, der brækker døre eller vinduer op for at komme ind i andre folks huse, lejligheder eller butikker for at stjæle.

Hvorfor bliver man indbrudstyv?

Mange indbrudstyre er narkomaner, som mangler penge til at købe narkotika for. Så er der nogle, der skal bruge penge til at gå i byen for at købe noget, de ellers ikke har råd til, fx dyrt, lækkert tøj. For at få råd må de skaffe pengene ved at begå indbrud og sælge tyvekosterne til andre folk.

Hvad skal man gøre, hvis nogen bryder ind hos én?

Man skal råbe højt med det samme. Så er det næsten sikkert, at tyven stikker af, og så skal man selvfølgelig hurtigt ringe til politiet. Man skal ikke ligge og gemme sig. De fleste indbrudstyre **er** kun **ude på** at skaffe penge og er bange for at blive opdaget, så derfor bliver de bange og vil helst stikke af, hvis de hører nogen. Hvis en indbrudstyv pludselig finder dig, hvor du har gemt dig, og bliver **forskrækket**, så er der **en risiko** for, at han gør noget helt galt.

SKRIV

Skriv mindst 50 ord om billedet

En fest bliver god, når alle er glade

Franklin 15 år

– Da jeg holdt housewarming, blev der stjålet tre mobiltelefoner og en masse jakker. Gulvene blev ødelagte af **mudder**, og en eller anden skrev "hej" med lyserød spray over hele kælderens.

Jeg aner ikke, hvem det var, for der kom over 100 mennesker, og mange af dem kendte jeg ikke. Jeg er sikker på, at det ikke var nogen af mine venner, for rigtige venner passer bedre på ens ting, mens totalt fremmede er fuldstændig ligeglade med det hjem, de besøger, når de er fulde.

Jeg lod dem jo også selv komme ind, for jeg var lige flyttet til **kvarteret** og ville gerne have nye venner, men det var ikke lige måden at få rigtige venner på, tænker jeg nu bagefter.

Heldigvis blev min mor ikke så sur. Gulvene skulle alligevel slibes, og kælderens er alligevel meget grim, så jeg har fået lov til at holde en del små fester siden, hvor jeg har sagt "desværre, lukket fest" til folk, jeg ikke kender, og da jeg holdt **afslutningsfest** efter 9. klasse, dækkede vi gulvene med pap. Min mor og en af mine venners far var dørmænd med gæsteliste. Det fungerede rigtig godt, og der blev ikke ødelagt noget særligt.

SKRIV

Vælg én eller to personer på billedet og skriv om deres aften

mudder = våd jord
et kvarter = en bydel
at afslutte = at ende

Tyveri i skolen

Mange unge får hvert år stjålet noget værdifuldt som fx sko, en mobiltelefon, penge, en dyr jakke eller noget andet mærketøj. Desværre sker tyverierne tit i skolen, i omklædningsrummet, til fest eller i klubben, og desværre betyder det, at tyven nok er én, man kender.

Når man stjæler fra nogen man kender, gør man ikke kun noget ulovligt. Man risikerer også, at de andre lukker én ude af vennekredsen, hvis det bliver opdaget, og man kan ødelægge **fællesskabet** i klassen og skabe en dårlig stemning på skolen, fordi man ikke længere stoler på hinanden. Den bedste måde at undgå tyveri fra hinanden på er at **gøre en indsats** for, at alle har det godt i klassen eller i gruppen, og at lade være med at mobbe eller holde dem udenfor, som ikke har råd til dyrt mærketøj.

Flemming Balvig, ekspert i ungdomskriminalitet:

Nogle stjæler, fordi de gerne vil accepteres af de andre, men er **flove** og føler sig mindre værd, fordi de ikke har råd til dyrt tøj og mobiltelefon. Hvis der er meget moderæs i klassen, er det vigtigt at diskutere, hvorfor det er så vigtigt at gå i modetøj, og om man virkelig er mindre værd end de andre, hvis man ikke går så meget op i mode eller ikke har råd til dyrt mærketøj.

David Koch, 15 år

På min gamle skole havde jeg et foto af mig selv i min pung, som alle pludselig ville se, og selvom jeg ikke ville, gik min pung på omgang i hele klassen. Da jeg fik den tilbage igen, var der forsvundet 200 kroner. Jeg blev rigtig sur. Jeg sagde det også til læreren, og hun sagde til klassen, at den, der havde taget pengene, kunne lægge dem på **katederet** eller på min plads, hvis de ikke havde lyst til at indrømme det, men pengene dukkede aldrig op igen. Jeg synes, det er meget umoralsk at stjæle fra hinanden – det gør man bare ikke, hvis man er en rigtig ven.

Kathrine Kristensen, 15 år

En klasse i min skole fik stjålet alle de penge, de havde sparet sammen til lejrskolen, og det var helt sikkert én fra klassen, for ingen andre vidste, hvor de havde gemt kassen. Det gav en rigtig dårlig stemning. Efter min mening er det rigtig, rigtig groft at stjæle fra sine venner – det er værre end at stjæle i en butik, for dine venner regner jo med, at de kan stole på dig. Find dig et job i stedet for, så du kan tjene penge til de ting, du gerne vil have – så overtræder du ikke loven, og du risikerer ikke at miste dine venner.

Louise Bahne, 15 år

En dreng fra min **parallelklasse** har lige fået stjålet sin jakke, da den hang ude på gangen. Den var væk, da han kom ud efter timen, og vi har ledt efter den alle sammen, men vi har ikke fundet den. Det skaber mistillid, for det kan godt være nogen fra skolen, der har taget den. Man bliver simpelthen i tvivl om, hvem man kan stole på. Nogen stjæler vel, fordi de ikke har råd til at købe det tøj, de ønsker sig allermost, men de kan jo købe noget, der ligner det – der er jo bare et lille mærke til forskel.

Dorte Ravn, 15 år

En af mine veninder fik stjålet sin mobiltelefon til en fest, og hun har en mistanke om, at det er en dreng lidt langt ude i vennekredsen, der har gjort det. Hun var meget irriteret over det, men jeg tror, hun er lidt bange for ham, så hun valgte at lade være med at gøre noget. Mit råd er, at man skal lade være med at stjæle fra hinanden – det kan **sætte** et helt venskab **på spil**.

Jakob Bjerre, 15 år

Der er flere gange blevet stjålet tøj i omklædningsrummet til fodbold. Jeg har også selv oplevet, at en af mine holdkammerater syntes, at han godt **kunne tillade sig** at tage en trøje, som en eller anden havde glemt. "Det er ikke din, læg den tilbage", sagde jeg, men han var ligeglad. Han stod sammen med sine bedste venner, og jeg var alene, så jeg kunne ikke rigtigt gøre andet, men jeg ville aldrig selv stjæle fra andre.

SKRIV

Skriv om et tyveri

- Du er på skolen og har fået lov til at gå på toilettet. Da du kommer ud på gangen, ser du en elev fra din parallelklasse rode i lommerne på nogle jakker, der hænger i garderoben. Han/hun har allerede fået fat i nøgler og to mobiltelefoner.
- Skriv med egne ord, hvad du så, og hvad du gjorde.

parallelklasse = klasse på samme trin

at sætte noget på spil = at udsætte sig for at miste noget

at kunne tillade sig = at tage sig den frihed at gøre noget, selvom man måske ikke burde

Ötzi, mumien fra Alperne

Engang i stenalderen vandrede en mand over Alperne i Sydtyrol. Han var på flugt, blev indhentet og dræbt med et pileskud. I 1991 – 5.300 år senere – blev hans frosne og **mumificerede** lig ved et tilfælde fundet i gletsjerisen af tyske turister. Fundet af hans velbevarede lig, tøj og udstyr fik stor opmærksomhed verden over.

Manden fik navnet Ötzi efter det sted, han blev fundet. Ötzi er et af verdens bedst bevarede oldtidsmennesker og har gennem en årrække været undersøgt af et stort **forsker-team**. Nu har de teg-

net et detaljeret billede af hans tilværelse, især de sidste dramatiske døgn i hans liv, hvor han var på flugt og til sidst blev dødeligt såret af en pil, som ramte ham i ryggen. Ötzi er på grund af nedfrysningen et udsædvanlig velbevaret lig, og hans tøj har holdt godt. Videnskabsmændene vurderer, at Ötzi var omkring 1,60 meter høj og 46 år gammel, da han døde. Der er masser af hud og kød på ham endnu, og maveindholdet afslører, hvad der blev hans sidste måltid i livet.

Han havde 57 tatoveringer, som var placeret rundt omkring på kroppen. Nogle videnskabsfolk tror, at disse tatoveringer **indikerer** en tidlig type akupunktur. Ötzi havde tørrede svampe med sig, som formentlig er blevet brugt som medicin. Mest interes-

sant er dog hans økse, hvor hovedet består af næsten helt rent kobber. Spor af kobber og arsen på Ötzis krop antyder, at han selv har arbejdet som kobbersmed.

Tøjet

Hans tøj omfattede en græsvævet frakke, lædervest og sko, som var temmelig sofistikeret. Hans dragt, der var nøje **tilpasset** klimaet i Alperne, er den ældst bevarede dragt fra oldtiden i Europa.

Skoene var vandtætte og brede, og de ser ud til at være designet til at gå over sne. De var konstrueret således: bjørneskind til sålerne, hjorteskind til overdelen og et net lavet af træbark. Blødt græs var lagt omkring foden og fungerede som varme sokker.

Tænk bare ...

Varm pandekage

En kvinde fra Jamaica er endt i fængsel, fordi hun slog sin kæreste i hovedet med en varm pandekage? Kæresten havde kaldt sin veninde for fed. Hun blev så vred, at hun slyngede pandekagen så hårdt i ansigtet på manden, at han faldt om.

SKRIV

Skriv om Ötzi

Hvem var Ötzi?

Hvor boede han?

Hvem var hans familie?

Hvad arbejdede han med?

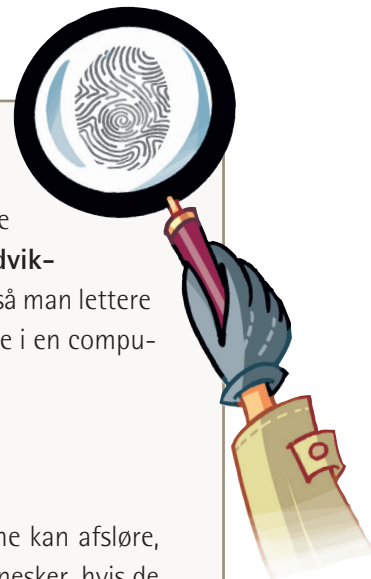
Hvor var han på vej hen da han døde?

Hvorfor blev han dræbt og af hvem?

Hvorfor blev han først fundet 5300 år senere?

Tænk bare...

Tyve sætter spor

Teknikken med at spore folk på deres fingeraftryk er med til at opklare **massevis** af **forbrydelser**. Den engelske politichef Edward Henry **udviklede** i 1896 systemet med at inddele fingeraftryk i forskellige grupper, så man lettere kunne finde frem til de rigtige forbrydere. I dag ligger fingeraftrykkene i en computer, som kan gennemgå 40.000 aftryk i minuttet.

Detektiv med snabel

Nogle gange er **spyfluelarver** en slags detektiver for politiet. Larverne kan afsløre, hvor gammelt et lig er. Spyfluer lægger nemlig æg i døde dyr og mennesker, hvis de ligger i naturen. Æggene bliver til larver, og når man undersøger, hvor gamle fluelarverne er, kan man få meget at vide om, hvor længe den døde krop har ligget. Det gør det nemmere at opklare drab, hvis det altså er et drab.

Straffeattesten

En straffeattest er et stykke papir, som du kan få, når du er fyldt 15 år. Din straffeattest kan være ren eller "pletet". Pletterne er de straffelovs**overtrædelser**, du er blevet dømt for.

Mange arbejds- og uddannelsessteder kræver en ren straffeattest ved ansættelse eller studiestart. Nogle lande kræver en ren straffeattest, hvis du skal rejse ind i landet, fx USA og Australien.

SKRIV

En bankrøver fortæller:

– "Jeg gik ind i banken, skrev en seddel, puttede hånden i lommen – det skal man jo – og så fik jeg pengene." Dette forklarede den unge mand i et grundlovsforhør om det røveri, han torsdag begik mod Danske Bank på Amager. Da jeg kom ud, begyndte jeg at løbe med pengene mod Metroen. "Lige pludselig stod der en kæmpestor hund på fortovet og spærrede vejen. Det sidste, jeg husker, er hundens gøen og politiets håndjern."

- Fortæl, hvordan en forbipasserende oplever bankrøveriet og anholdelsen.

massevis = mange
forbrydelse = en strafbar handling
at udvikle = at gøre bedre

en overtrædelse = en forbrydelse
en spyflue = en grøn eller blå metalskinnende flue
en larve = et insekts første udviklingsstadium

Kæmpe fangeflugt

Forleden dag kørte en såkaldt gummiged – en kæmpe gravemaskine på 26 tons – ind i muren omkring Statsfængslet i Vridsløselille ved København. Hullet var stort nok til, at 13 fanger kunne undslippe. Fangerne var **forberedte** og kunne løbe i retning af det flere meter brede hul. Én af dem blev taget af de 3 tilstedeværende fængselsbetjente, mens resten løb ud i friheden. Herude stod **tilfældigvis** en fotograf fra en københavnsk lokal tv-station og optog flugten på kamera. To af de undslupne fanger standsede en bil og tvang den kvindelige fører ud. De blev standset og **anholdt** få gader derfra. Endnu en fange blev pågrebet næste nat i en villahave i Albertslund, mens resten endnu er på fri fod.

Politiet til fodboldkamp

Gummigeden blev stjålet i en grusgrav ved Hedehusene og kørt ind mod København ad hovedvej 1, ifølge vidner, af en **urutineret** fører. I hvert fald kørte han forkert én gang, inden han kom frem til fængslets mur. De ni fanger, der er på fri fod, er dømt for mord, vold, væbnet røveri og narkohandel. Kriminalinspektøren i Glostrup sagde til Tv-avisen, at det var mest sandsynligt, at det var en eller to af de 4 narkohandlere, der skulle befries. Det drejer sig om to danskere, en svensker og en franskmænd. De ni har domme på mellem 3 og 14 år. Kriminalinspektøren siger, at man nok skal finde fangerne, fordi man næsten altid i løbet af kort tid finder fanger på flugt, hvorefter de bliver sendt tilbage til fængslet. Der er stor uenighed om, hvorvidt der er tale om professionelt arbejde eller

held. En større politistyrke var samlet lige i nærheden, men de havde nok at gøre på Brøndby Stadion, hvor der blev spillet en fodboldkamp mellem Brøndby og FCK, og man derfor ventede **optøjer** efter kampen.

5 uger senere

Søndag blev de to sidste fanger, der var flygtet Statsfængslet i Vridsløselille anholdt på en gård 8 km nord for Viborg. De to, hvoraf den ene var den formodede bagmand for flugten, havde **forklædt sig** og boede på en afsides beliggende gård. Alligevel fik politiet flere tips fra de lokale beboere. Efter et par dages overvågning, slog man til og anholdt de to uden dramatik. Den sidste fange regner politiet ikke med at få fat i. Han er kenyaner og **anses** for at være tilbage i sit hjemland.

SKRIV Skriv om, hvordan en tilfældig forbipasserende oplever fangeflugten

En dreng fængslet for at kysse

En tysk dreng er fængslet for at have kysset og kælet med en 13-årig engelsk pige. Han risikerer op til otte års fængsel for forbrydelsen.

Den 17-årige Marco Weiss har siddet i tyrkisk fængsel i 3 måneder. Han var på ferie sammen med sine forældre i en tyrkisk ferieby. Her blev han hurtigt del af en gruppe af unge tyskere og englændere, der morede sig i hinandens selskab. Det skriver den tyske avis Der Spiegel.

En aften endte han sammen med nogle af **de øvrige** unge oppe på en 13-årig britisk piges værelse. Hun fortalte, at hun var 15 år, og det troede Marco på, eftersom hun var meget voksen af sin alder. De to unge begyndte at kysse og kramme. Da pigens mor hørte om **hændelsen** næste morgen, blev hun rigtig vred. Hun anmeldte Marco Weiss til politiet for at have udnyttet datteren. Den 17-årige blev med det samme afhentet af politiet og sat i fængsel. Der sidder han nu i en celle sammen med 30 andre kriminelle. Selvom pigen har forklaret, at hun løj om sin alder, og at hun ikke har været udsat for tvang eller vold, så tager de tyrkiske myndigheder sagen alvorligt. Den unge mand er blevet anklaget for seksuel omgang med en mindreårig, selvom pigen har indrømmet at have sagt til ham, at hun var 15 år.

Marcos forældre har måttet rejse hjem til Tyskland på grund af arbejde, men de skiftes til at rejse til Tyrkiet hver uge for at besøge deres søn i 10 minutter ad gangen.

Marco har fået en tyrkisk jurist, som skal sikre, at han bliver løsladt fra fængslet hurtigst muligt. Juristen siger, at drengen ikke bliver behandlet særlig strengt. Enhver tyrkisk borger ville blive behandlet på samme måde, hvis han blev **beskyldt** for det samme. Der vil gå mindst tre måneder endnu, før sagen kommer for domstolene.

Sagen har udviklet sig til en krise mellem Tyskland og Tyrkiet. Dele af den tyske regering kræver, at Marco Weiss **omgående** bliver løsladt, skriver Der Spiegel, men domstolen i den tyrkiske by meddeler, at den behandler Marco som enhver anden kriminel. Den unge tysker kan i værste fald blive idømt hele otte års fængsel.

SKRIV Pararbejde – Skriv og fortæl

Du er på ferie i udlandet sammen med familien. Det er sen aften, og I er ude at gå tur ved vandet. Pludselig ser I to mænd på en robåd kaste en stor kuffert i vandet.

1. Sæt jer sammen to og to og skriv historien færdig.
2. Fortæl klassen, hvordan jeres historie slutter.
3. Klassen vælger den bedste historie.

Kriminalitet på nettet

Sidste sommer mistede Rasmus på 14 og hans storebror Jakob på 19 deres computere og fik samtidig en bøde på 2.000 kroner, fordi de brugte et hackerprogram.

Det hele begyndte i et frikvarter i april sidste år, hvor en af mine klassekammerater fortalte om et program, han havde hørt, man kunne hente på nettet, forklarer Rasmus, der dengang gik i 8. klasse.

Programmet kunne bruges til at bryde ind i andre folks computere og styre dem, fx kunne man køre deres cd-rom-drev ud og ind, vende billedet på deres skærm og bytte om på højre og venstre muse-tast. Man kunne også slette deres harddisk og andre grove ting. Rasmus var ikke ude på at lave den form for **hærværk**, men han syntes, det lød sjovt, at man kunne bruge programmet til **at lave fis med** folk, så da han sad hjemme på værelset foran sin computer om eftermiddagen, gik han på nettet, fandt programmet og downloadede det.

Ingen drengestreger

Rasmus og hans storebror Jakob satte sig sammen og prøvede programmet af. For at få adgang til andre computere, skulle computerne dels være med i et netværk og dels have installeret et bestemt program. Rasmus og Jakob satte derfor hackerprogrammet til selv at lede efter computere på nettet, som det bestemte program var installeret på.

Vi vidste godt, det var ulovligt, og at det var en form for hacking, men vi troede, at vi kun kunne risikere at blive straffet, hvis vi gik ind og ødelagde noget, og at det, vi lavede, kun blev regnet for drengestreger. For vi ville jo ikke ødelægge noget for nogen, bare undersøge, hvad programmet egentlig kunne, og drille lidt, forklarer drengene.

På en af computerne fandt de en masse musikfiler og skrev en besked på skærmen: "Ved du ikke, at det kan være ulovligt at downloade musikfiler?"

Ved den næste computer sad der én og chattede. Brødrene loggede sig ind i samme chatrum, skrev "hej" til personen og valgte så den **kommando**, som kørte personens cd-rom-drev ud og ind. Personen lukkede med det samme computeren.

Det var ikke så spændende, og efter at de havde arbejdet lidt med programmet, droppede de det og **slettede** det, og så tænkte de ikke mere over det.

På politistationen

En mandag morgen i sommerferien blev Rasmus væk-
ket af politiet, der kom for at hente hans computer.
Politiet havde haft let ved at finde frem til brødrene,
fordi computerens IP-nr. afslørede dem.

Da brødrene havde sat hackerprogrammet til at lede
efter computere, de kunne bryde ind i, var program-
met **stødt ind i** en computer med firewall, en beskyt-
telse mod hackere. Firewall'en havde registreret, at det
var en computer hjemme hos Rasmus og Jakob, som
var blevet brugt til at forsøge at bryde ind, og så havde
ejereren af computeren anmeldt det til politiet.

Brødrene blev ført til politistationen til afhøring.
Der fortalte kriminalinspektøren dem, at det at
bryde ind i en computer svarer til at bryde ind
i et hus. Hackeren efterlader elektroniske spor,
ligesom indbrudstyven efterlader fingeraftryk,
og ligesom man **konfiskerer** brækjernet, der
er blevet brugt til at bryde ind med, konfiskerer
man hackerens computer, også selvom ejeren
er under den kriminelle lavalder på 15 og der-
for ikke kan straffes.

Straffen

Det var underligt og ret uvirkeligt at sidde der-
nede og være de kriminelle, som skulle afhø-
res, siger Jakob. Sagerne blev behandlet som
tilståelser. Da ingen af brødrene havde lavet

skader i de computere, de var brudt ind i, undgik de
et erstatningskrav. Politiet beholdt begge computere
og gav Jakob en bøde. Rasmus fik ikke nogen, for-
di han var under 15, men han har efter aftale med
sine forældre betalt et beløb svarende til halvdelen
af Jakobs bøde med de penge, han har tjent på sit
fritidsjob.

Rasmus og Jakob har **især** været kede af at miste
computerne. Rasmus havde fået sin i konfirmations-
gave, og han har selv måttet spare sammen i et år til
en ny. Jakob har også fået en plettet straffeattest i to
år. Med en plettet straffeattest kan man risikere, at
der er en række job, man ikke kan få.

SKRIV

Rasmus' storebror, Jakob, må fortælle sin kæreste, hvad der skete, og hvorfor han ikke har
råd til at invitere hende på den weekendtur til Paris, som han havde lovet hende.

- Skriv hans fortælling.

Jeg ...

at støde ind i = møde

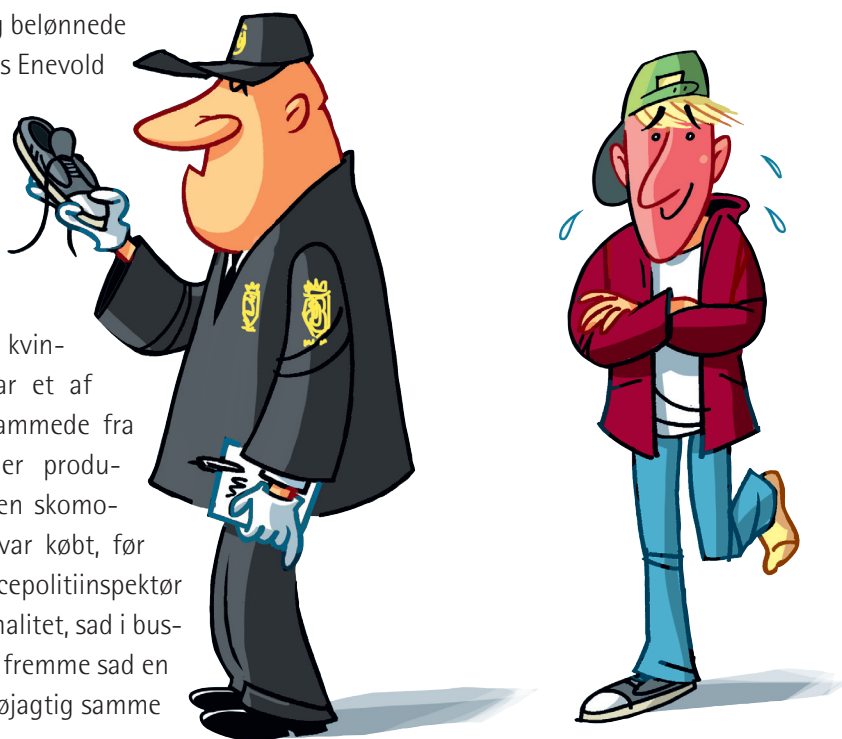
at konfiskere = inddrage, beslaglægge

især = specielt

Hjælp med opklaring af et mord

Ved en højtidelighed på Politigården i Ålborg belønnede Nordjyllands politi mandag den 16-årige Jens Enevold for hans samarbejde med **ordensmagten**. Den unge mands sko blev nemlig et afgørende **gennembrud** i en drabssag, der siden førte til anholdelse af gerningsmanden.

Politiet var i sommer tæt på at køre fast i **efterforskningen** af drabet på en 87-årig kvinde i Ålborg. Et karakteristisk fodaftryk var et af politiets bedste spor i sagen. Aftrykket stammede fra en Adidas-sko, men hverken politiet eller producenten i Tyskland kunne finde ud af, hvilken skomodel, det drejede sig om, eller hvor skoen var købt, før en morgen i august, hvor Frank Olsen, vicepolitinspektør og leder af afdelingen for personfarlig kriminalitet, sad i bussen på vej til arbejde. Et par pladser længere fremme sad en ung mand med et par sorte Adidas-sko af nøjagtig samme type.

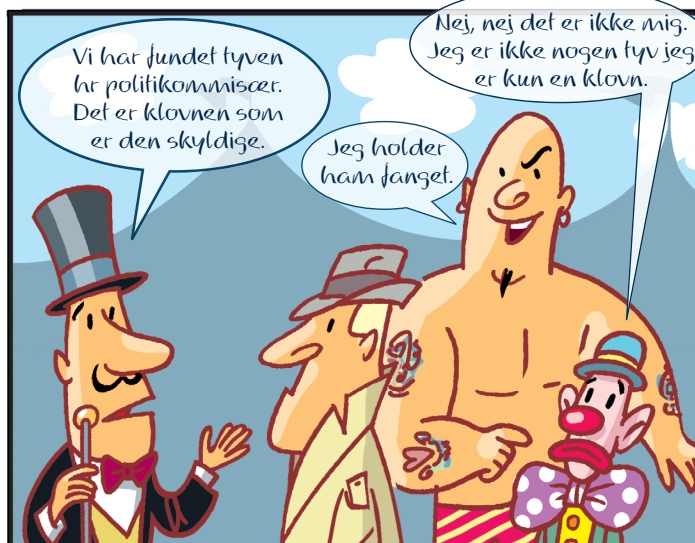

Da den unge mand stod af bussen tæt på Politigården, indhentede Frank Olsen ham og viste ham sit politiskilt. Han forklarede, at det drejede sig om en drabssag, og bad om at se den unge mands sko. Mens politimanden skrev på en blok, stod Jens Enevold på ét ben på fortovet med sin sko i hånden. Han kunne fortælle politiet, at skoen var købt i Bilka. Det viste sig, at Bilka havde solgt 1000 par af den specielle sko i Danmark, og at 55 af dem var solgt i Ålborg. Ved stædigt efterforskningsarbejde og tæt samarbejde med Bilka lykkedes det for politiet at finde frem til en person, som virkede interessant. Ved et besøg i Norge blev den formodede gerningsmand anholdt og transporteret til Danmark, hvor han i et grundlovsforhør indrømmede drabet på den gamle dame.

Belønning

– Jeg blev godt nok noget forskrækket, da Frank Olsen viste mig politiskiltet og begyndte at snakke om mine sko. Jeg troede faktisk, at det var en joke, som nogle af mine kammerater havde lavet. Da jeg senere så sagen omtalt i **nyhederne**, troede jeg mere på det, fortæller Jens Enevold, efter at politidirektøren har overrakt ham en check på 3000 kr. som **påskønnelse** for hans samarbejde.

Hvem er tyven?

Det Borende X

I 22 år **fuppede** "Det borende X" politiet. Det danske folk elskede historien, og mestertyven blev **folkehelt**.

"Det borende X" var Danmarks-historiens mest kendte forbryder i årene 1907-1931. De kulørte ugeblade og aviser kaldte ham for **nobel**, gentleman og mestertyv. Folket elskede disse romantiske artikler, og man fantaserede om hans person. Nogle troede, at han var en rig og berømt bankmand om dagen, men røver om natten. Andre var sikre på, at han måtte være kongelig eller i det mindste en højtstående politimand, fordi han aldrig blev fanget.

Mestertyvens speciale var pengeskabe, som han borede ud omkring låsen, så hullerne dannede en slags X.

Borehullerne var det eneste, man vidste om tyven, og det fik **myten**

til at vokse endnu hurtigere. Hver gang, der blev begået et nyt pengeskabskup, blev aviserne **flået** ned fra avishylderne.

Men "Det borende X" var hverken kongelig eller berømt. Tværtimod.

Han viste sig at være en farveløs og kedelig grønthandler fra Vesterbro i København. Da den 50-årige Julius Alfred Thorvald Framlev blev afsløret, faldt myten sammen som en tyggegummiboble.

Retssagen

Under retssagen forklarede han, at han altid havde haft **trang til** at stjæle. Allerede som 12-årig havde han stjålet en sum penge og var flygtet til Helsingør. Her stoppede politiet ham og sendte ham hjem til forældrene igen.

På sin kriminelle løbebane begik han mindst 58 pengeskabskup med et samlet udbytte på 163.000 kr. Det var mange penge dengang.

Den 50-årige grønthandler havde dog aldrig haft lige så stor succes i sit virkelige liv, som han havde haft som indbrudstyv.

Pengene fra de mange tyverier havde han investeret i en møbelforretning, et smedeværksted, en musikbutik, to grønthandlerforretninger, en større æbleplantage, og alt slog fejl. Når en forretning **gik konkurs**, drog han ud i natten for at skaffe penge til at starte den næste.

I retten fortalte Julius Framlev, at han altid havde levet i angst for at røbe sig ved at bruge for mange penge. Han havde derfor aldrig kunnet glæde sig over alle sine mange penge.

"Jeg følte mig aldrig lykkelig," forklarede han under et af de første forhør og fortsatte:

"Først nu mærker jeg en følelse af lykke, for det har været en forløjet tilværelse, jeg har ført. Aldrig kunne jeg se folk i øjnene."

Julius Framlev blev dømt til otte års fængsel og døde bag tremmer af en mavelidelse kun to år senere.

SKRIV

Skriv en nyhed

Det borende X er blevet fanget, skriv en kort nyhed.

Du kan fx begynde sådan:

I går blev Det borende X endelig afsløret, da han ...

Elvira Madigan

Hedvig Antoinette Isabella Eleonore Jensen blev født i Flensborg i Tyskland den 4. december 1867. Navnet var fint til trods for, at Hedvig var et uægte barn, født af cirkusforældre. Hendes far Frederik Peter Jensen var rytter, og hendes mor Eleonora Cecilia Christina Olsen, kaldt Laura, var linedanser. Hedvig var kun 3 år, da hendes far døde. Hun og moderen rejste rundt med forskellige cirkus. Da Hedvig var 9 år, mødte hendes mor amerikaneren John Madigan, som var **rytter** i Cirkus Madigan.

Hedvig tog **kunstner**navnet Elvira Madigan, og hun optrådte sammen med Gisella, en plejedatter som hendes mor og John havde taget til sig. De var linedansere og optrådte blandt andet i Tivoli i sommeren 1886. Det var en rigtig flot forestilling. Gisella gik på en stram line, mens Elvira lavede samme nummer på en slap line over hendes hoved. De to plejesøstre var meget forskellige af udseende. Elvira var lys og nordisk, mens Gisella var mørk og eksotisk. De gav en ekstraforestilling for den danske kongefamilie, og kongen gav efter forestillingen pigerne et lille kors af guld hver. Laura og John var meget **beskyttende** over for Elvira og ville ikke

lade nogen af hendes mange tilbedere komme tæt på hende. Hun var jo guld værd for Cirkus Madigan, og de ville ikke miste hende.

I 1888 mødte Elvira første gang Sixten Sparre i Kristianstad. Elvira var 20 år, og Sixten var 34 år, og de to forelskede sig i hinanden. Det var dog ikke så heldigt, for de kunne ikke få hinanden. Sixten Sparre var svensk og **uddannet** inden for militæret. Han var adelig og gift med en **komtesse**, med hvem han havde to børn. Ægteskabet var dog ikke lykkeligt, og Sixten faldt for den smukke linedanserinde.

Elvira og Sixten skrev i al hemmelighed sammen hele den følgende vinter og sammen begyndte de at planlægge deres flugt.

I juni året efter stak Elvira af. Hun mødtes med Sixten, og sammen flygtede de til Danmark. De tog til Svendborg, hvor de indskrev sig på et hotel som et par på bryllupsrejse. En måneds tid efter tog de til Tåsinge, men parret begyndte at indse, at de ikke kunne være på flugt for evigt, og at deres forhold derfor ikke havde nogen fremtid. De var også ved at løbe tør for penge og havde ikke mulighed for at skaffe flere uden at afsløre, hvem de i virkelighe-

den var. De har nok følt, at de var helt alene i verden.

En sommerdag bestemte parret sig for at gå en tur ud i Nørreskov. Her trak Sixten Sparre sin tjene-stepistol og skød først Elvira og derefter sig selv.

En kvinde, som var ude i skoven for at samle brænde, gjorde den 22. juli 1889 et uhyggeligt fund. Elvira og Sixten lå på en udbredt regnkappe side om side, som om de sov. En tømt madkurv stod på jorden, og en parasol var slået op ved siden af dem.

Det unge par blev begravet på Landet kirkegård på Taasinge, hvor man kan se deres grave den dag i dag.

Har du hørt om Elvira Madigan? Det har du måske, for der er blevet skrevet mange bøger og lavet film om Elvira og Sixtens kærlighedshistorie. En af Mozarts klaverkoncerter er også kendt under navnet Elvira Madigan. Mozart skrev den ikke til hende, men koncerten blev brugt i en berømt svensk film om den ulykkelige kærlighedshistorie.

TEGN OG/ELLER SKRIV

Vælg enten opgave 1 eller 2

1. Lav en tegneserie til historien og skriv en kort tekst til hvert billede.
2. Elviras søster Gisella levede et eventyrligt liv, efter at Elvira stak af fra Cirkus Madigan. Skriv hendes historie.

en rytter = en person, som rider på en hest

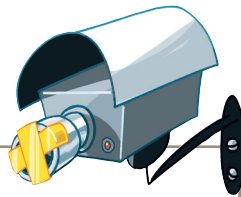
en kunstner = en person, som skaber kunstværker

at beskytte = at passe på

var uddannet = havde fået sin uddannelse

en komtesse = en greves ugifte datter

Om tyve og tyverier

Tekst 1

Tre indbrudstyve fra Sønderjylland har måttet indse, at man kan forberede et tyveri for **grundigt**.

Mændene havde planlagt at røve en spillehal i Sønderborg. Sent om aftenen dukkede mændene op og **tapede** overvågningskameraerne **til** ved et nærliggende supermarked. Det opdagede nogle lokale borgere, som ringede til politiet.

"Dermed var vi klar, da tyvene dukkede op tre timer senere," siger vicepolitikommissær Svend Erik Lassen.

Det lykkedes politiet at anholde en 26-årig mand, mens de to andre stak af.

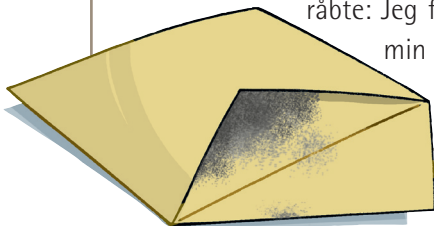
"Vi har en stærk formodning om, hvem de to andre er. De er begge godt kendte af politiet i forvejen", forklarer Lassen.

Tekst 3

I februar brød en tyv ind i Michelle Siedows hjem i den amerikanske stat Minnesota. Tyven stjal blandt andet en lille velourpose, hvor navnet på en **bedemand** var påtrykt. Inden i den lå asken af Michelles afdøde mor. To dage senere fortalte de lokale **medier** om historien, og det fik tyven på andre tanker.

Til sin store overraskelse modtog Michelle forleden en forret konvolut med den afdøde mors sidste jordiske rester.

"Jeg begyndte simpelthen at hoppe op og ned, mens jeg råbte: Jeg fik min mor tilbage, jeg fik min mor tilbage," fortæller den glade datter.

Tekst 2

En del af et **gebis** lå tilbage efter et **håndgemæng** ved en landejendom i Hasselager i går.

Her overraskede ejendommens ejer en indbrudstyv under indbruddet, og det kom til håndgemæng. Tyven stak af i en, viste det sig, stjålen bil.

"Men vi sikrede os gebisset med dna-spor på, så mon ikke vi snart finder en mand uden tænder", siger vagtchefen ved Østjyllands Politi.

Tyven kørte fra ejendommen i en grønlig eller blålig Toyota med registreringsnummeret ME 37 067.

Tekst 4

En 35-årig mand er ved et usædvanligt tilfælde blevet biltyv i Ribe, fordi den nøgle, han havde, passede til en anden mands bil. I weekenden havde han **aftalt** at låne sin vens bil, en Volvo, som skulle hentes på en parkeringsplads i Ribe. Manden holdt aftalen og hentede bilen til den aftalte tid. Da var det blevet mørkt. Først søndag opdagede han, at farven på bilen ikke var helt rigtig, og kontaktede politiet, der kunne **bekræfte**, at en Volvo var blevet stjålet fra parkeringspladsen i Ribe. Politiet bekræfter, at den 35-åriges tændingsnøgle passede til den stjålne bil og betegner det som helt usædvanligt. En teori er, at bilens lås var så slidt, at den kunne startes med den for-
kerte nøgle.

Feriepenge

Forfatter ukendt

1. De læste til eksamen. Solen skinnede, og det var ved at blive rigtig varmt i vejret. De var fire unge, der holdt sammen og hjalp hinanden. Pia, Morten, Henriette og Dennis. "Skal vi ikke holde en pause fra bøgerne og gå en lille tur," spurgte Morten. "God ide," sagde de andre. De var hurtige til at komme afsted, ud i det gode vejr. Efter 5 minutter hen ad skovvejen satte de sig på en træstamme, der lå i vejsiden. De begyndte at snakke om, hvad de skulle lave i sommerferien, og var enige om, at det ikke måtte koste for meget, for de havde hverken penge eller arbejde. Henriette sad og drak af en colaflaske. Da den var tom, kastede hun den ind i skoven. "Det kan man da ikke **være bekendt**," sagde hendes veninde Pia. "Okay, jeg skal nok samle den op igen og tage den med hjem." Pia kom hurtigt tilbage med flasken, men det var ikke det eneste. I den anden hånd havde hun en sort sportstaske? "Den lå lige her under nogle grene, ikke langt fra træstammen," sagde hun. Hun satte den straks fra sig på jorden. Meget mystisk. "Det er nok ikke noget særligt, for hvem **efterlader** noget værdifuldt her ude i skoven," sagde Dennis. Da de havde snakket frem og tilbage om, hvad der mon kunne være i tasken, besluttede de sig til at åbne den. "Måske er det en bombe", sagde Morten. Hans far var inden for politiet. "Nej, hold nu op," sagde de andre. Nysgerrigheden var for stor. Det blev så besluttet for en sikkerheds skyld, at de andre skulle gå lidt væk, når Dennis åbnede tasken. Det gjorde han uden besvær. "Hold da op," råbte han. De samledes omkring tasken. Den var fuld af penge. Mange penge. Forskellige valutaer. Dollars, kroner, pund og rubler. Der blev helt stille. De kunne pludselig høre en, der nyste ikke langt fra. "Vi er ikke alene herude," sagde Henriette. "Luk hurtigt tasken og læg den tilbage." De satte sig igen på træstammen. "Hvad skal vi nu gøre?" sagde Morten. "Hvis min far skulle bestemme, så skal den afleveres til politiet." "Nej," sagde de andre. "Nu skal vi på en lang, spændende og dyr ferie. Vi har masser af penge." En hund gøede ikke langt derfra. Lad os gå, sagde Pia, jeg er bange. Det er måske blodpenge. De diskuterede forskellige muligheder. Resultatet blev, at de hellere måtte aflevere tasken til politiet. Man har ikke megen glæde af sådan nogle penge, var de enige om. Dennis tog tasken. De rejste sig og skulle til at gå, da 3 mænd i **camouflagetøj**, pistoler i bæltet og med en stor schæferhund i snor pludselig kom, ud af skoven. "Goddag," sagde den ene, vi er fra politiet. Vi har hørt alt, hvad I har sagt og lavet. Det forholder sig således, at vi har fulgt nogle narkohandlere gennem længere tid og fundet ud af, at de bruger dette sted som udvekslingssted. Narko for penge. Vi har derfor dette sted under observation, indtil vi har fået fat i forbryderne. Vi har fanget ham, der kom med pengene. Nu venter vi bare på ham, der skal komme med narkoen. Vi må bede jer om ikke at fortælle dette til nogen de næste par uger. Det var godt, I bestemte jer for at overlade tasken til politiet. Det vil blive nævnt i politirapporten."
40. Det var nu nok en lidt mere dramatisk eftermiddag, end de 4 havde regnet med. Det tog hele 2 dage, inden de kunne koncentrere sig om at læse til eksamen. De kunne senere læse i avisen, at man havde pågrebet 2 narkosælgere, som nu sad **bag tremmer**. Da der ikke var nogen, der gjorde krav på pengene, skulle staten have dem, men de 4 unge fik udbetalt 10% af det fundne beløb i findeløn, fordi de havde bestemt sig for at aflevere pengene til politiet. Da skolen var afsluttet, tog de på en lang og spændende telttur til Norge. Med alt betalt.
60. 70.

at være noget bekendt = at kunne tillade sig at gøre
at efterlade = at lade blive tilbage
camouflagetøj = soldater bruger c.tøj for ikke at blive set
bag tremmer = i fængsel

Kinesisk major var ikke mand

En kinesisk militærofficer er blevet sigtet for at have forlovet sig med et dusin kvinder og kort efter tømt deres bankkontoer. Ifølge den kinesiske presse var 25-årige Beefy Li Xu lige smart nok. Li Xu snød **op mod** 12 kvinder på internettet ved at udgive sig for at være en højtuddannet major i militæret.

Kvinderne **faldt** nærmest i **svime** og ville straks forlove sig med ham. Der var bare det problem, at Li Xu lige skulle låne nogle penge, så han kunne betale sig ud af et kæresteforhold.

Så snart de **ivrige** kvinder havde sat penge ind på kontoerne, forsvandt Li Xu som dug fra solen. Men en dag gik det galt, og politiet nåede at få fat i "charmøren".

Til politiets store overraskelse viste det sig, at Li Xu slet ikke var en "charmerende" mand, men en **bedragerisk** kvinde. Det var en kvinde, som havde bedraget alle de andre kvinder. Hun er nu sigtet for bedrageri i flere tilfælde.

SKRIV

Pararbejde

Sæt jer sammen to og to og skriv en historie, hvor følgende ord indgår:

et overvågningskamera

at dukke op

en pose

en nøgle

en indbrudstyv

politiet

en bil

at råbe

En hund kører bil

En kinesisk kvinde fik ødelagt sin bil, da hun ville lære sin hund at køre bil. Kvinden har forklaret, at hendes hund er meget interesseret i biler og ofte kigger på hende, når hun sidder bag rattet. Derfor besluttede hun sig for at lade hunden tage **ansvar** for styringen. Speeder og bremsen **tog** hun **sig selv af**. De to nåede dog ikke langt på deres tur, for de stødte ind i en modkørende bil. Hverken hunden, kvinden eller den modkørende bilist kom noget til.

Et nemt offer

Forfatter ukendt

1. Gamle mennesker var bare nemme. Alexander lo for sig selv, mens han slentrede hen ad gågaden og spejlede sig i butiksruderne. Hans sorte hættetrøje og de tunge støvler var som skabt til at **skræmme** de gamle. Hans lyse hår stak frem under hættten. Ingen af de gamle turde gøre modstand, når han nærmede sig. Det var barneleg at rive tasken fra de gamle damer eller snuppe tegnebogen op af lommen på de gamle mænd. Vupti, så var flere tusinde kroner hjemme. Ganske vist skete det, at han kom til at vælte én af dem omkuld. Og hvad så ? De kunne bare stå ordentligt fast på benene.

Så fik han øje på hende igen. Hende med rævepelskraven. Hans puls steg. Hende

10. havde han længe haft kig på, men af en eller anden grund var det aldrig lykkedes ham at snuppe den brune taske fra hende. Hun lignede ellers et nemt **offer**, men hver gang han havde set hende, var der kommet noget i vejen.

Han skyndte sig over gaden og stilede lige hen mod hende. Igen var han uheldig. Hun fik øje på ham og forsvandt ind i den nærmeste port.

Alexander satte farten op og forfulgte hende ind gennem porten. Men da han kom ind i gården, var den gamle kone med ræven som sunket i jorden. Alexander så sig ærgerligt omkring. Der var borde og bænke af marmor og kun én dør. På dørskiltet stod "Olsen".

Han stod og **skar tænder** et øjeblik. Den gamle kone boede bestemt ikke der.

20. Hun havde nok **søgt tilflugt** med en eller anden dødssyg undskyldning. Men han skulle nok få hende en anden gang.

Han trampede ud ad porten igen og fortsatte hen ad fortovet. Et stykke henne var han lige ved at løbe et gammelt ægtepar ned. Konen havde en taske i hånden, og manden støttede hende. Da Alexander ublidt rev tasken fra hende, trimlede de begge to omkuld. **Triumferende** løb han af sted med tasken.

– Magda! Magda! Er der sket noget?

Alexander nåede lige at høre den gamle mands fortvivlede råb, inden han drejede om hjørnet med tasken.

– Har I hørt det? Nu er det gået ud over Magda og Georg.

30. Stemningen i ældreklubben var på kogepunktet, og **rygtet** om de to seneste ofre for taskerøveren løb hurtigt igennem lokalet. Magda fik hjernerystelse, vidste én.

– Og Georg er så meget ude af sig selv, at han får beroligende medicin. Tænk, hele pensionen blev stjålet fra dem. De var på vej ned på posthuset for at betale husleje, og så ... mødte de ham.

– Var det ham med hættetrøjen igen? spurgte en anden.

– Det siger Georg. Ham med hættetrøjen er den værste af dem alle sammen.

Ældreklubbens medlemmer sad et øjeblik tavse og fordøjede oplysningerne. Så tog

at **skræmme** = at gøre bange
et **offer** = den som noget går ud over
at **skære tænder** = at gnide tænderne hårdt mod hinanden
tilflugt = et sikkert sted

at **søge tilflugt** = at gemme sig et sikkert sted
triumferende = glad
et **rygte** = sladder

en gammel, buttet dame ordet. Hendes hår var hvidt, og både sommer og vinter var hun iført en frakke med pelskrave.

40. – Hvorfor prøver vi ikke at få ram på ham? spurgte hun forsigtigt og skubbede brillerne længere op på næsen. – Vi er over tyve medlemmer af klubben, og han er kun én. Ganske vist er vi gamle. Men vi har vel alle sammen haft nogle færdigheder i vores unge dage, og helt glemt er de vel ikke ...

Nogle af damerne udvekslede blikke. Alice Henriksen, som damen med rævepelskraven hed, skilte sig på en eller anden måde ud fra resten af forsamlingen. De kunne ikke helt afgøre, hvori forskellen bestod. Måske var det, fordi hun aldrig sladrede om andre og heller aldrig **beklagede sig**. Hun havde nu heller ikke boet i byen så længe, at man rigtig havde nået at se hende an.

50. – Jeg var i modstandsbevægelsen, sagde en gammel, skaldet mand. Han rejste sig op, og hans øjne, som før havde været sløve og bange, blev pludselig klare og lysende. – Jeg kan stadig sætte en god slagkraftig bombe sammen.

Alice nikkede langsomt. – Jeg er med. Du mener, at nogle af os skal gå rundt med bomber i tasken. Når fyren så åbner den for at snuppe indholdet Bang.

Problemet er bare, at vi risikerer at tilbringe vores sidste år bag lås og slå. Der blev dødstille i rummet. De fleste stirrede **forargede** på Alice. – Hun har vist set for meget tv, blev der mumlet mellem bordene.

– Eller også er hun blevet senil.

Alice blev lyserød i kinderne og begyndte forskræmt at rode i sin taske.

– Vi ringer til politiet, sagde formanden til sidst. – Nu har vi fået nok.

60. De var endnu ikke færdige med at diskutere de eventuelle følger, da kriminalkommissæren en times tid senere mødte op i ældreklubben. Han tog notater på sin blok og læste derefter signalementet højt: – En ung, ranglet fyr med lyst hår, stramme cowboybukser, sort hættetrøje og sorte støvler. Er det korrekt?

– Netop. Præcis, svarede formanden ivrigt. Ældreklubbens medlemmer så målløse på ham.

– Men sådan ser mange unge mennesker ud i dag. Jeg beklager meget, men for tiden er alt **disponibelt** mandskab sat ind på at fange den indbrudstyv, som har plaget byen i nogen tid. Det er en rigtig snedig satan, som den ene gang efter den anden slipper af sted med både smykker og mindre antikviteter og andre kostbarheder. Hvis vi havde en gnist af mistanke om, at jeres overfaldsmand var den samme som indbrudstyven, ville vi kunne gøre noget. Prøv lige at lægge mere mærke til ham næste gang, sagde kriminalkommissæren. – Og lad være med at gå rundt med for mange penge i lommer og tasker.

70. Mens ældreklubben talte med politiet, tog Alice Henriksen en taxa hen til hospitalet. Hun kendte ikke Magda og Georg særlig godt, men hun ville alligevel gerne høre historien fra deres egen mund. Måske var det slet ikke fyren med hættetrø-

jen, som var den skyldige, selvom rygтет løb i klubben. Alice ville gerne være sikker i sin sag, før hun dømte ham som den skyldige.

- Men der var ingen tvivl. Georg og Magda fortalte i munden på hinanden om hæt-tetrøjen og de tunge støvler. Georg sad på Magdas sengekant og holdt hende i
80. hånden, og det var tydeligt, at ingen af dem var rigtig **kommet sig** endnu. Alice lyttede og knugede sin egen taske tættere ind til sig.

– Hvis I er helt sikre på tidspunktet, så mødte jeg ham, lige inden han overfaldt jer, sagde hun. – Heldigvis havde jeg et ærinde et sted, så jeg smuttede fra ham.

– Så heldige var vi ikke, sukkede Georg. – Og så mistede vi endda pengene til huslejen.

– Åh, forresten, sagde Alice hurtigt. – Det havde jeg nær glemt, et lille plaster på såret.

- Hun trak et bundt sedler op af tasken og lagde dem på Magdas dyne. Det gamle
90. ægtepar stirrede vantro fra pengene og op til Alice.

– Jamen, det kan vi ikke tage imod. Og du kan da heller ikke undvære dem.

– Jo, jeg kan. Lov mig, at det bliver mellem os. Jeg har vundet i lotto, og jeg vil helst ikke have det ud.

– Vi siger ikke et ord, lovede Magda og Georg. Pludselig så de ud til at have det bedre.

Alice rettede lidt på kraven og spejlede sig i elevatorens blanke metal. – Et nemt offer, hviskede Alice for sig selv. – Barnemad.

- Alexander var i dårligt humør. Politiet var begyndt at **genere** ham. Ikke mindre end to gange i den sidste tid var han blevet standset og udspurgt, om han kendte no-
100. get til en **hel stribe** overfald på ældre mennesker. Han havde selvfølgelig nægtet med alle tegn på forargelse. Men indvendig havde han raset. Hvad pokker bildte de gamle tosser sig ind? Havde de ingen respekt?

Med hænderne i lommen daskede han ned ad gågaden. Det var lige efter lukketid. Og alt lå stille hen. Det var ellers på det tidspunkt, han plejede at fange et par pensionister på vej til bankospil eller på vej på besøg, men i dag var alt som uddødt. De var nok bange for, at han ville hævne sig. Og det gjorde de fuldstændig ret i. Han brød sig ikke spor om at blive udpeget på den måde.

- Alexander havde lige opdaget, at han ikke havde penge nok til at tilbringe hele aftenen i spillehallen, da han fik øje på hende. Den gamle dame med rævepelskraven.
110. Hun tullede af sted et stykke foran ham med et tungt indkøbsnet i den ene hånd og sin brune taske i den anden. Han mærkede pulsen stige. Denne gang skulle hun ikke undslippe. Nu ville han en gang for alle sætte sig i respekt. Han satte farten op og halede hurtigt ind på hende. Et blik til hver side overbeviste ham om, at de var helt og aldeles alene. Han kunne ikke selv have valgt tid og sted bedre.

– Hit med tasken, gamle kælling! skreg han og flåede den brune taske til sig.

Hun gjorde ikke den mindste modstand. I det øjeblik, han mærkede remmen i hånden, var tasken hans. Det var lige før, det ærgrede ham, at hun ikke kæmpede, men bare stod der og gloede på ham.

120. – Og hils så de andre gamle og sig, at de skal holde kæften lukket, råbte han og **gav hende et puf**. Selvfølgelig faldt hun om på fortovet. Æblerne trillede ud af hendes indkøbsnet, og han løb i den modsatte retning.

Allerede da han var nået om det næste hjørne, stoppede han og vendte vrangen ud på tasken. Han kunne have jublet af fryd, hvis ikke det lige var, fordi det ikke passede sig så godt til hans seje **fremtoning**. Den brune taske var fuld af smykker og pengesedler og endda et skægt lille ur med en masse **krimskrams**. Til gengæld var der hverken pung eller personlige papirer, men dem havde han heller ikke brug for. Han trak på skuldrene, stoppede værdierne i lommen på læderjakken og kylede tasken i en skraldespand. Et overfladisk blik på smykkerne gjorde det klart, at der var rigtig mange penge i det her. Det så både ægte og antikt ud. Det var fedt. På den anden side kunne han ikke betale med smykker i spillehallen. Alexander **vred sin hjerne**, mens han spekulerede over, hvor han skulle afsætte juvelerne. Der var jo Antik-Frede i Adelgade. Han kunne nok true ham til at give en helt pæn pris for godset. Som tænkt, så gjort. Alexander satte kursen mod Adelgade. Antik -Frede havde lukket, men det kunne han ikke tage sig af. Han blev stående udenfor og bankede, til han blev lukket ind. Under Fredes protester smed han smykkerne og uret på disken og forlangte at få kontanter i stedet. Det morede Alexander at se Fredes øjne, som var lige ved at trille ud af hovedet på ham.

– Unge mand, er du klar over, hvad du har her? spurgte han.

– En halv million, gamle. Se så at komme i gang.

140. – Æh ... Jeg må lige ind og se, hvor mange kontanter jeg har, sagde Frede og forsvandt ind i baglokalet.

– Lad det gå lidt hurtigt, hvis ikke du vil have smadret bulen! råbte Alexander efter ham.

– Frede, for helvede, hvad laver du? skreg han, da der var gået et godt stykke tid.

I det samme fornemmede han en bevægelse henne ved døren. Politiet! Havde Frede sladret? Han kunne næsten ikke tro det. For resten blev man ikke spærret inde for et simpelt taskerøveri. Frede var sandelig dum i hovedet.

150. Alt dette for gennem Alexanders hoved, mens han sprang over disken, kun for at havne i favnen på en civilklædt mand. Alexander indså straks, at det ikke nyttede at tage kampen op. Ikke alene var manden ret stor, der var også en mindre hær af politimænd bag ham.

– Kriminalkommisær Dal, præsenterede manden sig. – Du er hermed anholdt for

indbruddet hos vekselerer Olsen og på mistanke om at have stået bag den bølge af indbrud, som har hærget byen den sidste tid.

– Det er helt sikkert ham, sagde Antik-Frede. – Min **nevø** siger, at han altid har enormt mange penge mellem hænderne. Jeg vidste det, da jeg så uret.

– Nej, nej. Det kender jeg ikke noget som helst til, sagde Alexander og stirrede målløs på håndjernene, som lukkede sig om hans håndled. – Sikker ikke, sagde kriminalkommissæren tørt, men så kan du måske forklare, hvorfor du lige har prøvet at

160. **omsætte** vekselerer Olsens uerstattelige familiesmykker og hans russiske ur?

– Uret og smykkerne har jeg lige snuppet fra en gammel dame, sagde Alexander. – Hun havde dem i tasken. Spørg hellere hende, hvor de kommer fra.

– Den historie tror vi slet ikke på, sagde Dal og gav ordre til en betjent. – Kør ham på stationen. Find alle sagsakterne om indbruddene frem.

– Jamen, det passer, hylede Alexander. – Det lå i en brun taske, som jeg smed i en skraldespand i Borgergade.

Dal trak på skuldrene. – Vi kan godt kigge på skraldespanden, men regn ikke med noget. Mens Alexander blev ført ud, gav Dal en anden betjent besked om at kigge på skraldespanden i Borgergade.

170. En halv time senere vendte betjenten tilbage til Dals kontor og rystede på hovedet. Der lå ingen brun dametaske i skraldespanden i Borgergade. Han havde ganske vist mødt en sød, gammel dame i en frakke med rævekrave og med en brun dametaske, men det var vel ikke nødvendigt at nævne for kriminalkommissæren – indbrudstyv var hun i hvert fald ikke.

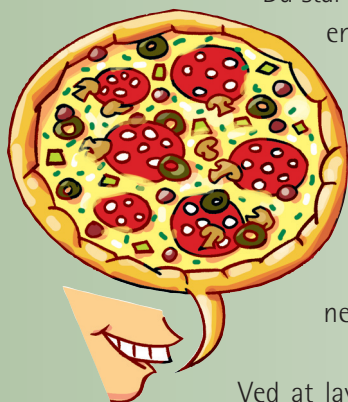
– Godt, sagde Dal tilfreds og foldede hænderne bag nakken. – Så kan vi erklære indbruddene for opklaret.

– Æh, mumlede betjenten dæmpet, – men er der ikke noget med, at de indbrud har stået på i årevis i forskellige byer? **Knægten** kan jo ikke have været mere end nyfødt, da han begyndte på dem.

180. Dal så lidt på betjenten. Så smilede han. – Det skal du ikke bekymre dig om. Faktisk blev han set af en rengøringsdame i Olsens gård, den dag indbruddet skete. Hun huskede hans sorte hættetrøje. Så kan han nægte lige så meget, han vil ... Hun så ham.

Kommunikation

Sprogmirakler

Du står og snakker med Anna. Pludselig får du en **enorm** lyst til en rygende varm og duf-tende pizza. Du siger: "Skal vi snuppe os en pizza på Jensens pizzeria?"

De lyde, der kommer ud af din mund og når Annas øre, har gjort, at din tanke om pizza er hoppet ind i hjer-nen på Anna og er blevet til tanker.

Ved at lave lyde med munden eller streger og **prikker** på et stykke papir kan du få dine ideer ind i hovedet på andre! Det er næsten som et mira-kel. Fordi vi taler og lytter, skriver og læser hver dag, tænker vi ikke på sproget som noget specielt og mirakuløst, men som noget helt almindeligt og normalt – hvis vi i det hele taget tænker særligt på sproget.

Vi bruger sproget til at tale med hinanden. Vi giver **beskeder** til hinanden. Vi lover hinanden ting og forbyder hinanden at gøre forskellige ting.

Vi bruger sproget til at tænke med. Vi bruger spro-get, når vi tænker fremad og tilbage for at plan-

lægge, hvad der skal ske og for at huske det, som er sket.

Igennem sproget kan vi lære om andre steder og andre ting.

Vi bruger sproget til at lære andre mennesker at kende. Vores sprog fortæller andre noget om os selv. Måden du taler på, fortæller meget om, hvor du kommer fra, hvor gammel du er, om du er en dreng eller en pige. Sproget fortæller også noget om, hvem du ønsker at være – måske har du dine egne ord, som du bruger blandt venner og kam-merater, i klassen eller på fodboldholdet.

Sproget skaber nemlig grupper. Det at tale samme sprog får en til at føle, at man hører sammen, og du kan **til og med** vælge at tale på en bestemt måde.

Sproget kan også bruges til at lege med. I alle lan-de og på alle sprog findes der eventyr og historier, som bliver fortalt for at more og underholde. Vi har også rim og remser, hvor ordene ikke betyder så meget, men bare er sjove at høre på og gode at sige. Du kender måske disse:

Okker gokker

Gummiklokker

Erle perle, pif, paf, puf

Væk med din beskidte luf

TAL OG SKRIV

Hele klassen arbejder sammen

- A. 1. En elev siger et ord, den næste siger et ord, som rimer på det.
2. Læreren skriver ordparret på tavlen, fx hus-mus.
3. Klassen fortsætter, indtil alle har sagt et ord.
- B. 1. Sæt jer sammen to og to og skriv et rim eller et digt.
2. Brug mindst 5 af ordparrene fra tavlen.
Fx: jeg har et stort hus, hvor der bor en kæmpemus.

Tænk før du taler

Mange mener at der er en grundlæggende forskel på, hvordan børn og voksne taler til hinanden. Børn lytter med følelserne, mens voksne taler og lytter med hovedet. Hvad gør de unge? Hvordan taler I til hinanden?

Lasse 15 år

Jeg tager det ikke personligt, når mine nære venner **bander** ad mig, men når det er folk, jeg ikke kender, bryder jeg mig ikke om, at de taler grimt. Jeg ved jo ikke, om de mener det, men jeg ved jo altid, hvornår mine venner mener, hvad de siger. Jeg bliver glad, når jeg får komplimenter fx fra mine forældre, eller når vennerne siger, at jeg har en fed T-shirt på.

Mathilde 15 år

Jeg bruger bare normalt sprog, altså ikke noget med slang, især når jeg taler med de voksne. Jeg taler jo pænt for at være høflig og for at gøre andre glade. Man bliver ked af det, hvis andre sviner hinanden til. Man kan få folk til at tale pænere ved at tale pænt til dem.

Rasmus 16 år

Tonen er ret grov mellem mine drengevenner. Det er måske også lidt af en vane, hvilket ikke er så godt, for man kan hurtigt komme til at tale sådan til andre uden at tænke sig om, og det er ikke så smart. Man siger ikke til sine venner, at de ikke burde bande så meget. Man har ikke lyst til at rette sine venner og bestemme, hvordan de skal tale.

SKRIV

Skriv om billedet

Vælg enten opgave 1 eller 2.

1. Skriv enten den gamle dames eller den unge mands historie.
2. Lav en samtale mellem den gamle dame og den unge mand.

Sofie 15 år

Jeg vil gerne have, at andre taler til mig, som jeg taler til dem. Jeg kan fx aldrig finde på at bruge skældsord over for nogen. Det gør dem jo kede af det. Jeg har oplevet, at folk taler **ekstremt** grimt til hinanden. Jeg føler mig utryk, når andre bruger meget grimt sprog.

En mor fortæller:

I morges var min datter morgensur, og da jeg sagde, at hun skulle huske nogle bøger, svarede hun: "Hold kæft!"

Jeg spurgte, om hun var klar over, hvad hun lige havde sagt, og så svarede hun: "Jamen, du skal bare lære at tie stille, du skal holde din mund, når jeg er stresset, og ikke blande dig i noget som helst."

Jeg vil ikke snakkes grimt til. Jeg synes, at det er rigtig ubehageligt, når disse udtryk bliver brugt imod mig, fordi jeg rent faktisk hører ordenes betydning. Jeg bliver utrolig såret, når min datter bruger det grimme sprog imod mig. Jeg mener, at grimt sprog oftest udspringer af vrede eller frustrationer.

Skøre skiderikker

Flodheste gør noget sjovt, når de er sure på hinanden. Hvis to hanner kommer op at skændes om, hvem der har ret til at være et sted, så skider de på hinanden. Helt bogstaveligt. Først vender de bagdelene mod hinanden, og så skider de, mens de **roterer** med halerne, så deres **afføring** bliver spredt rigtig godt.

Kvinde tilgiver gorilla på flugt

Der opstod panik i Rotterdams Zoo, hvor en 180 kg tung gorilla var brudt ud af sin indhegning. Den slap fri efter at have passeret en fire meter bred vandgrav og et hegn. På sin flugt greb den store hanabe Bakito en kvinde i armen og slæbte afsted med hende. Kvinden blev også bidt, faktisk mere end 100 gange.

– Jeg kommer i Zoo næsten hver dag sammen med min mand, siger den 57-årige kvinde fra sygesengen.

– Og jeg står altid og kigger på Bakito. Den dag stod jeg og kiggede på de andre aber, da jeg pludselig hørte en høj lyd bag mig. Jeg vendte mig hurtigt om, og ja, der stod Bakito så. Han satte sig på mig med hele sin vægt og begyndte at bide. Det eneste, jeg tænkte i det øjeblik, var: "Nu dør du", men selvom han bed mig og brækkede mit håndled, så vil han stadig være min yndlingsabe.

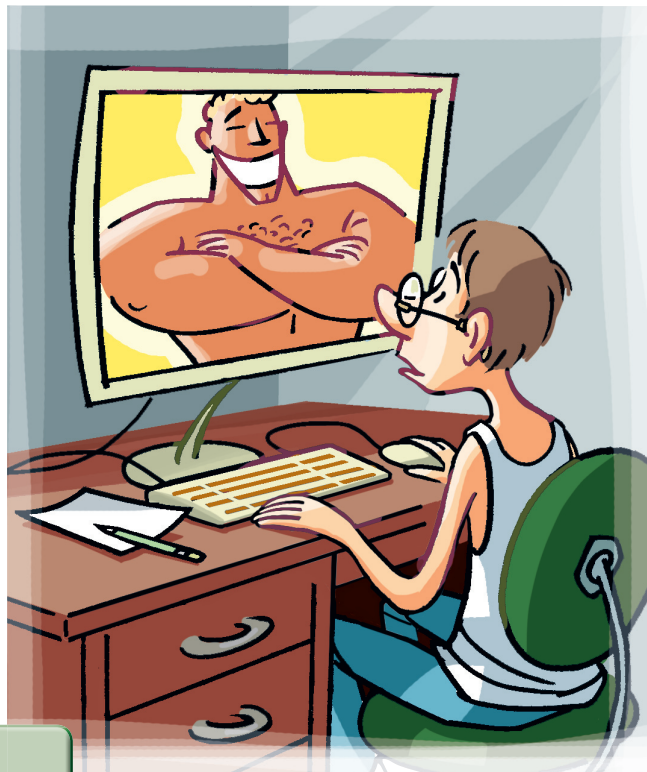

Løgn eller sandhed

SMS, e-mails og chat er en form for kommunikation. Man kan chatte med sine "nye venner" om hvad som helst. Man behøver ikke at se godt ud eller at være vildt populær for at kunne være god til at chatte.

Man kan lære noget ved at chatte. Man får meget lettere ved at **formulere sig** på skrift, netop fordi man har chattet så meget. Man bliver også bedre og hurtigere til at skrive på computer.

Det kan også være farligt at chatte på nettet. Det kan nogle gange være svært **at skelne** imellem fantasi og virkelighed, fordi alt for mange lyver om deres **identitet**.

Vidste du

... at et par i Sverige mødte hinanden via sms og blev gift i en telefonboks i Stockholm året 2005. De unge mennesker plejede parforholdet over telefonen og internettet og valgte forlovelsesringe, inden de overhovedet mødtes i den virkelige verden. Invitationerne til brylluppet blev selvfølgelig sendt ud via sms.

Vidste du

... at computer-**tastatur** kan være fyldt med millioner af bakterier. Tastaturer er gemmesteder for en lang række bakterier, der kan forårsage sygdomme.

Vidste du

... at verdens første håndholdte mobiltelefon kom på markedet i 1983 og fik øgenavnet "murstenen". Den vejede 800 gram og var 25 centimeter høj. Batteriet rakte til én times taltid og otte timers standby-tid.

Et læserbrev om en chatven

Kære brevkasse

Jeg er en pige, der går i 10. klasse. For nogle uger siden chattede jeg med en fyr. Han tilbød mig penge for at mødes med ham. Jeg manglede pengene og sagde ja til at mødes med ham. Jeg tænkte slet ikke på, hvad der kunne ske. Jeg gav ham mit mobilnummer og min e-mailadresse. To minutter senere skrev han til mig. Da jeg så beskeden, gik det op for mig, at det var dumt, det jeg havde gjort. Jeg skrev til fyren, at jeg ikke ville mødes med ham alligevel.

Det var han ikke tilfreds med, og han begyndte at true mig. Han sagde, at hvis jeg ikke ville komme, ville han komme og ordne mig, og han påstod, at han havde fundet min adresse og vidste, hvor jeg går i skole. Han skriver til mig hele tiden. Han truer med at komme med sine venner og gøre min familie eller mine venner ondt. Jeg skammer mig over, at jeg har været så dum. Jeg forstår ikke, hvordan jeg overhovedet kunne finde på at give ham mit nummer, for jeg ved jo godt, hvad der kan ske, men jeg tør ikke fortælle det til mine forældre. Jeg tror, de ville blive helt tossede og give mig stuearrest de næste mange år. Hvad skal jeg gøre?

Den fortvivlede

Svar 1

Kære fortvivlede

Det er noget rod, du er kommet ud i, men jeg synes, det er vigtigt, at du fortæller det til nogle voksne. Det er selvfølgelig ikke sikkert, at fyren vil gøre alvor af truslerne, men du skal ikke gå med det alene. Du kan måske fortælle det til en anden voksen end dine forældre, én, som du stoler på, en lærer, din venindes forældre eller måske dine bedsteforældre? Du kan regne med, at den, du taler med om problemet, vil fortælle det til dine forældre, men du må **stå til ansvar** for dine **handlinger**. Dine forældre vil helt sikkert hjælpe dig, og det kan godt være, at der følger en **skideballe** med i købet. Du må bide i det sure æble og få det sagt.

Hilsen Jens

Svar 2

Hej, den fortvivlede!

Det er virkelig alvorligt, det du har gjort. Jeg synes, at du skal fortælle det til dine forældre i en fart, selvom du synes, det er ubehageligt. I må i **fællesskab** finde ud af, hvordan I skal reagere. Fortæl dem, at du godt ved, hvor dumt du har handlet, men at du fortryder det og aldrig vil gøre noget lignende igen. Husk en anden gang, at du aldrig må opgive personlige oplysninger, og at du skal lade være med at chatte med fremmede på nettet. Du kan aldrig vide, hvem der sidder i den anden ende.

Hilsen Jane

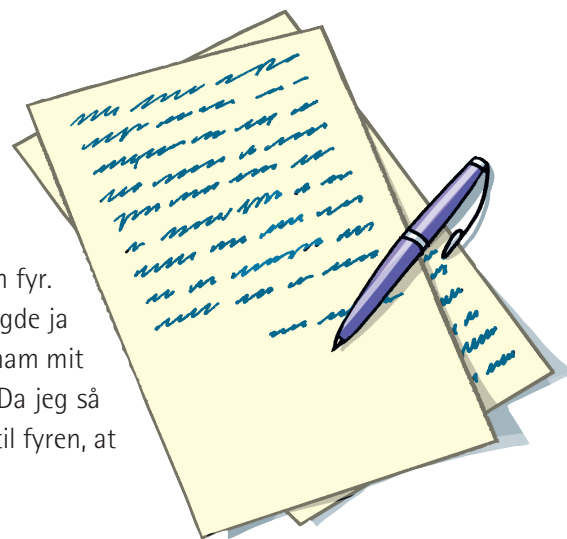
SKRIV

Vælg enten opgave 1 eller 2

1. Hvilket svar, synes du, er det bedste og hvorfor. Argumenter.

Jeg synes ..., fordi ...

2. Skriv et svar til den fortvivlede og giv hende gode råd.

Kærlighed over nettet

Det er måske ikke ligefrem kærlighed, Jonas nærer til sin computer, selvom han bruger 10 timer hver dag foran skærmen, men den har næsten altid været omdrejningspunktet i hans liv. Han bruger internettet meget, både til arbejde, lektier og sidst, men ikke mindst, til venskaber.

Digitale venskaber

For Jonas er venskaber ikke kun noget, der findes i kød og blod. Venskaber kan **opstå** hvor som helst og i hvert fald på internettet.

Jeg kan fortælle mine netvenner ret personlige ting – også ting, jeg ikke ville tale med mine fysiske venner om, lidt ligesom med en psykolog, forklarer han.

Jonas mødte sin veninde Pook på en chatside for et par år siden. Dengang gik han i gymnasiet, og Pook fra Singapore arbejdede i en bank. Vi snakkede sammen flere gange om dagen på msn, talte sammen over Skype og sendte adskillige e-mails.

Et spring fra et cyberspaceforhold til det første møde ansigt til ansigt blev taget efter et år med flere timers daglig netchat.

Vi mødtes i Pooks hjemland, Kina, for et år siden. Det var mærkeligt, men alligevel ikke, for vi kendte hinanden. Vi vidste, hvordan den anden tænkte, bare ikke hvordan vi **reagerede** i praktiske situationer. Vi havde 18 fantastiske dage sammen i Kina. Det blev til utallige e-mails, telefonsamtaler, en **fælles jul** i Danmark og endnu en rejse til Asien.

Sidst, vi var sammen, var på en mere dagligdags måde. Pook gik på arbejde om dagen, og om aftenen sad vi begge to ved hver sin computer hjemme hos hende i Singapore. Det var hyggeligt at lave noget hver for sig, men alligevel være sammen, fortæller Jonas. Det var dog ikke nær så sjovt som at være i kontakt igennem nettet.

Lige nu holdes kontakten pr. e-mail og et par timers telefonsamtale om ugen.

Jonas siger, at deres forhold er ved **at glide ud**, og at han er klar over, at der aldrig bliver noget mere imellem dem. De er kun venner over nettet.

SKRIV

Skriv og forklar

Hvordan forstår du tekstens overskrift?

SKRIV

Skriv et postkort

Du modtager et postkort fra Jonas i Singapore.

Skriv, hvad der står på postkortet?

at opstå = blive til
at reagere = at handle

fælles = sammen
at glide ud = at forsvinde

Brug hovedet, når du bruger mobilen

Lars på 15 år og Karen på 16 år bliver interviewet af Ungdomsbladets journalist om brug af mobilen.

Hvad synes I om at blive dumpet af kæresten over en sms?

Lars:

Jeg har ikke selv prøvet det, og jeg tror ikke, at nogle af mine venner har oplevet det, men mon ikke det er rigtig ubehageligt? Hvis man er kommet sammen i længere tid, er det nok bedst at slå op "face to face".

Karen:

Min veninde er lige blevet **dumpet** af sin kæreste over en sms. Hun blev totalt knust. De havde været sammen i flere måneder, men han kunne åbenbart ikke få taget sig sammen til at slå op med hende "face to face". Jeg ved godt, at det kan være kringlet at fortælle sin kæreste, at man ikke længere har følelser for hende, men at fortælle det i en sms, det kan man ikke være bekendt. Det er da den værst tænkelige måde at gøre det på.

Hvad synes I om, at vennerne sidder og sms'er, når man er sammen?

Lars:

Det er dødirriterende, når man er sammen med sine venner, og de sidder og sms'er hele tiden eller snakker med andre i mobilen. Jeg kommer somme tider også selv til at gøre det ubevidst, men jeg prøver altså at lade mobilen ligge, når jeg er sammen med andre.

Karen:

Før i tiden snakkede jeg tit i mobilen, når jeg var sammen med andre, eller sendte sms, men nu har jeg vænnet mig af med det. At hive mobilen frem midt under en samtale for at skrive med en anden er ligesom at sige: "Hej, det her er altså kedeligt. Jeg skriver lige sammen med en af mine venner".

Så sidder man tilbage som et gammelt æbleskrog, der bliver smidt i skraldespanden.

Hvad, når folk taler i mobilen i bussen, i biografen eller andre steder, hvor der er en masse mennesker?

Lars:

Der er ikke noget mere irriterende end folk, der **ævler** højt om personlige ting, når de snakker i mobilen, fx i toget eller bussen. Forleden dag sad jeg i en propfyldt togkupé. Der var helt stille bortset fra, at en pige sad og talte højlydt med sin veninde i mobilen om nogle meget personlige ting. Alle vi andre var tvangsindlagte til at høre på hendes historie. Hun tænkte ikke et øjeblik på alle os andre, der ikke kunne undgå at høre hvert et ord af, hvad hun sagde.

Karen:

Jeg er meget slem til at snakke i mobilen, når jeg kører med bussen. Jeg ringer ikke selv, men jeg kan ikke lade være med at svare, når nogen ringer til mig. Når jeg står i en kø eller kører med bussen, er der nogle gange nogen, som siger noget til mig, når jeg snakker. En gang ringede min veninde til mig, da jeg stod i en kø ved kassen i supermarkedet. Så var der en mand, som stod bag ved mig og sagde, at det gad han ikke høre på. Jeg blev meget **flov** og skyndte mig at slukke.

Hvad med mobning i sms'er?

Lars:

Det forstår jeg overhovedet ikke, at der er nogen, der gør. Der er ikke nogen af dem, jeg kender, der gør den slags. Jeg synes, det er at synke så lavt, som det kan lade sig gøre. Ét er at mobbe en person, det er latterligt, men ligefrem at være så **kujonagtig** at gemme sig bag mobilen og svine en anden person til, det er ynkeligt.

Karen:

Jeg synes, det er så barnligt. Der er nok ikke nogen i vores alder, der gør den slags. Hvis man ikke har noget at sige, der kan fortælles til vedkommende selv, så skulle man hellere helt lade være med at sige noget. Helt ærligt, man skal bruge hovedet, når man bruger mobilen.

SKRIV

Besvar de fire spørgsmål i teksten ud fra dig selv.

at ævle = at vrøvle

flov = skammer sig

en kujon = en, som er bange for småting

Et snabel-a

Hvis man ikke bruger @'et, når man sender e-mails, så når beskeden aldrig frem. Ingen e-mailadresse uden det berømte @, som i Danmark bliver kaldt **snabel-a**.

Når man siger snabel-a, kommer man vel til at tænke på en elefant.

Grønlands @ minder meget om det danske, men udtales: a-nagguaatsulik, som betyder a med elefantsnabel.

I mange lande tænker man på aber, når man skal skrive e-mailadresser. På hol-landsk, for eksempel, bruges et udtryk, som oversat betyder "abehale", og tyskerne har et lignende udtryk: "Klammeraffe". I Schweiz bruges aben også ivrigt, hvilket "Affenschwanz" vidner om.

Kendetegnet ved e-mailadresser kan også kædes sammen med de mere spiselige interesser. Svenskerne kalder snabel-a for "kanelbulle", hvilket er en slags wiener-brød med form som et @.

Om sms

Den første sms blev afsendt i Storbritannien i december 1992 og bestod af to ord: Glædelig jul. Derefter fik sms en noget **træg** start – i 1995 sendte hver bruger i gennemsnit mindre end én sms om måneden.

Efterhånden begyndte brugen af sms at brede sig og blev også taget i brug af andre end forretningsfolk, som **teleselskaberne** havde udset som målgruppe for den nye teknologi. Både unge og snart også børn kastede sig over mobiltelefonernes taster. Børn og unge var de første til for alvor at udnytte sms-teknologien som en helt ny kommunikationsform både for alvor og til fornøjelse.

SKRIV

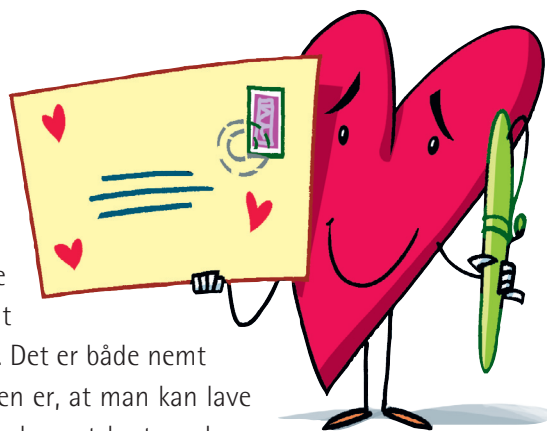
Skriv tre sms'er

- 1 Du vil mødes med din ven/veninde i biografen. Hvor og hvornår vil du mødes med ham/hende? Hvilken film vil du se?
- 2 Du er blevet syg i skolen og vil hentes. Hvem skal hente dig? Hvor og hvornår skal du hentes? Hvad fejler du?
- 3 Du er på politistationen. Du vil hentes. Hvorfor er du der? Hvem skal hente dig? Hvornår skal du hentes? Hvad mangler du, som vedkommende skal tage med?

Digte og kærlighedsbreve

Mange mennesker gider ikke skrive håndskrevne breve. Mange mener, det tager for lang tid, og så koster det penge at sende dem.

For bare få år siden skrev især mange piger breve med penneveninder, men i dag vælger mange helt naturligt e-mailen frem for det håndskrevne brev. Det er både nemt og hurtigt, og mange synes, det gode ved e-mailen er, at man kan lave forskellige **animationer**. Hvis det er jul, kan man lave et kort med en julemand, små nisser, rensdyr osv. Man kan også lave kort, hvor sneen daler ned, og i baggrunden kan man høre julesange.

Det gode ved det håndskrevne brev er, at man kan lave forskellige genrer, f.eks. digte eller kærlighedsbreve. Man kan pynte det med hjerter, mønstre eller andet. Mange vil gerne modtage håndskrevne breve, men lysten til at skrive dem selv, er der måske ikke.

Kristine siger:

Jeg modtager **hovedsageligt** breve og kort, når jeg har fødselsdag. Jeg synes, det er en selvfølge, at man sender et kort til en, der har fødselsdag. Jeg vil også hellere have et håndskrevet kærlighedsbrev eller digt end en e-mail.

Det er rart at sidde med et brev i hånden, hvor man kan se, at personen har **gjort sig umage**. Håndskrevne breve er også noget, man gemmer og kan læse, når man har lyst, endda mange år senere.

SKRIV Skriv et brev

1. Skriv et brev til en god ven eller et familiemedlem om en oplevelse som du har haft. Fx:
 - En situation hvor du blev uretfærdigt behandlet
 - En aften med en ven/venner
 - En ferie i Island eller i udlandet
2. Brevet skal indeholde:
 - Tids- og stedsangivelse, fx: Odense, den 10. april 20 ...
 - Indledning, fx: kære, hej
 - Afsnit: fortæl hvad der skete
 - Afslutningshilsen, fx: kærlig hilsen, vi ses, hilsen
3. Skriv brevet om til en e-mail.

Verdens uartigste dreng

af Kim Fupz Aakesson

1. Sallie er en irriterende unge, der bor i mit hus. Hun er sådan en, der altid **plager om** det ene og det andet. Så vil hun have en ostemad, og så vil hun have mælk, og hvad ved jeg om alt det, hun hele tiden vil have.

Nu kunne man spørge mig, hvorfor jeg ikke bare smider hende ud, men det er altså, fordi jeg er hendes far, og man ser ikke gerne, at fædre smider deres børn ud i kulden. Det er ikke pænt at gøre den slags ting, så jeg er nødt til at have hende Sallie boende, og så må jeg altså finde mig i alle hendes plagerier.

- For eksempel plager hun hver evig eneste aften om en historie, før hun skal sove, og når jeg så stikker hende et splinternyt Anders And-blad eller den der rigtig sjove bog
10. med Den Lille Bil På Nye Eventyr, så hyler hun op og siger, at jeg skal fortælle hende en historie med munden - midt i TV-avisen, men det er Sallie selvfølgelig ligeglad med, ork, om der så var både fodboldkamp og TV-avis på én gang, så ville hun alligevel hyle og plage om historier. Det er det, jeg mener med, at hun er en irriterende unge.

"Og hvad skal det så være for en historie," siger jeg så til sidst.

Jeg ved godt, at jeg bare burde sætte mig ind til fjernsynet og lade hende hyle alt det, hun ville, men for det første er jeg en fantastisk rar far, og for det andet kan Sallie hyle så højt og så længe, at man skulle tro, det var løgn. Men det er det ikke.

- "Det skal være en uartig historie," siger hun så. "En rigtig god historie med en **uartig**
20. **møgunge**."

"Jeg kunne selvfølgelig fortælle den med verdens uartigste dreng," siger jeg. "Hvis det skulle være."

"Ja, det skal være den," siger Sallie. "Den med verdens uartigste dreng."

"Den er sådan her ..."

Denne her dreng ville egentlig gerne være artig, og han gjorde alt mulig artigt som for eksempel at vaske sine ører både om aftenen og om morgenen og at rydde op på sit værelse. Han plagede heller aldrig sin far om, at han ville have historier midt i TV-avisen, sådan en god og klog dreng var han i virkeligheden.

- Jeg tror, at han hed Bendt, men måske var det Svend, eller Svend Bendt, ja lad os sige
30. Svend Bendt, og Svend Bendt gjorde osse andre gode ting, som for eksempel at gå i skole og lave lektier, og hvis nu hans mor sagde: "Svend Bendt, smut lige ned med skraldeposen," så var der ikke noget af alt det der sædvanlige med: "Åh nej, mor, ikke lige nu, mens der er børnetime i fjernsynet."

Næ, så sprang Svend Bendt **raskt** ud i køkkenet og hentede skraldeposen, og bagefter sprang han ligeså raskt ned ad alle trapperne, hu hej, ned med skraldeposen og ikke noget brok over det.

Alligevel var han verdens uartigste dreng. Hvadbehager? Jo, det kom sig af, at han ikke kunne lyve, og det er ret slemt. Hvis nu for eksempel at man er ude hos sin faster, og man får sådan nogle kålroulader, og det ved du måske ikke, hvad er, men det er
40. noget være grimrianmad lissom stegt lever og sild i eddike, og hvis man er ude for at få serveret sådan nogle kålroulader hos sin faster, så har man værsgo at spise hele møget, og hvis hun spørger, om det smager godt, så siger man: "Ja, faster" og for eksempel: "Du har altid været god til at lave mad". Så er man artig.

Men Svend Bendt kunne ikke, selvom han gerne ville.

Når hans faster spurgte, om han kunne lide maden, og det var og blev altså de der kålroulader, så sagde han: "Nej, ærlig talt, faster, de smager af prut og bæ."

Hvadbehager? Sådan siger man bare ikke til nogen faster i hele verden og især ikke til sin egen, men hvad skulle Svend Bendt gøre, han kunne ikke lyve om nogen ting, det måtte bare ud af munden på ham.

50. Osse når det var jul og fødselsdage og den slags. Det kender du sikkert, så går man og ønsker sig det store dukkehus eller en modeljernbane, og det er det eneste, man rigtig ønsker sig, og så får man ikke andet end for eksempel sådan en lodden vinterfrakke med blå knapper, der er lidt for lang på ærmerne. Hvis man er artig, så siger man alligevel: "Tusind tak", men gæt engang, om Svend Bendt kunne det. Selvfølgelig kunne han ikke. Han sagde et højt og tydeligt "Øv, sådan en dum frakke", og så var den juleaften ødelagt.

Du kan nok regne ud, at der ikke var ret mange, der syntes Svend Bendt var en artig dreng, faktisk lige modsat, de syntes simpelthen, at han var verdens uartigste møgunge, og ingen ville have noget med ham at gøre. Her har man stået og lavet
60. kålroulader, og så får man at vide, at de smager af **prut** og **bæ**, ærlig talt.

Heldigvis er der noget, der hedder lyveskoler, og Svend Bendts mor og far sparede sammen, så Svend Bendt kunne komme ind og gå på sådan en, men han var sandelig ikke nogen særlig dygtig elev. Ikke i starten, i hvert fald.

Alle de uartige børn i klassen skulle øve sig på at lyve hver dag, og de startede med at øve sig på æbler, ja på helt almindelige æbler. Lyvelæreren gav dem alle sammen et rødt æble, men de måtte ikke spise det, næ nej, sådan leger man ikke på lyveskolerne. Først skulle alle børnene se på det røde æble, og så skulle de sige højt og tydeligt: "Ammenam for et grønt æble," og så først måtte de sætte deres tænder i det. De dygtigste i klassen lærte det i løbet af den første time. De fik både æblet og osse bolsjer
70. bagefter og klap på håret af lyvelæreren. De andre elever lærte det **i løbet af dagen**, men Svend Bendt, ak milde himmel. Det tog ham, jeg ved ikke hvor længe. Bare at se på det røde æble og sige, at det var grønt, det var noget af det sværeste, han nogensinde havde prøvet, og han måtte både have en eftersidning og en på **sinkadusen** af lyvelæreren, før det lykkedes. Hvis du ikke ved, hvad en eftersidning og en sinkadus er, så spørg en eller anden skolelærer, de plejer at vide besked om den slags.

Men han var en flittig dreng, Svend Bendt, og han tog sine tæv og sine eftersidnin-

prut = tarmluft

en bæ = en lort

i løbet af dagen = på en dag

en sinkadus = et slag på siden af hovedet

ger med godt humør. Han blev efterhånden bedre og bedre til at lyve, og da han var færdig på lyveskolen, så var han blevet rigtig artig.

80. Han lærte at sige: "Tusind tak", når han fik et uldent halstørklæde i julegave, selvom det var lyserødt og alt for langt, og han meget hellere ville have haft en racerbane. Han lærte osse at sige: "Det smager vel nok dejligt, faster". Svend Bendt lærte at lyve om alting, og alle mennesker glemte faktisk, at han engang havde været verdens uartigste dreng. Han var så artig, at han både fik flere lommepege af sin mor og far og osse tit en blank femmer hos sin faster, og faktisk fik han osse en racerbane og fire racerbiler til jul. Artige børn får nemlig større julegaver. Og heraf kan man lære, at det godt kan betale sig at gå i skole.

"Nå," siger Sallie. "Var det den historie?"

"Jae," siger jeg så. "Og nu skal du sove."

90. "I morgen tror jeg faktisk, at jeg bare lægger mig til at sove uden at plage om god-nathistorie."

"Det lyder alletiders," siger jeg. "Så skal jeg vel nok se TV-avis og fodboldkamp og **hele molevitten**."

"Ha," siger Sallie. "Jeg er bare fuld af løgn, jeg skal plage og hyle og skabe mig, lige til jeg får den historie, det kan du lige tro, jeg skal."

"Nå, på den måde," siger jeg.

"Og der skal være sådan en sød hund med i historien," siger hun og ser meget fornærmet ud ved tanken om, at jeg skulle finde på at fortælle en historie helt uden små søde hunde.

100. "Jeg kender måske én, der hedder Min Onkel og Min Onkels Nye Hund," siger jeg.

"Den vil jeg hyle og plage om," siger Sallie og lægger sig omsider ned under sin dyne.

103. "Jaja," siger jeg og slukker lyset. "Nu får vi se ..."

Fucking hvad?

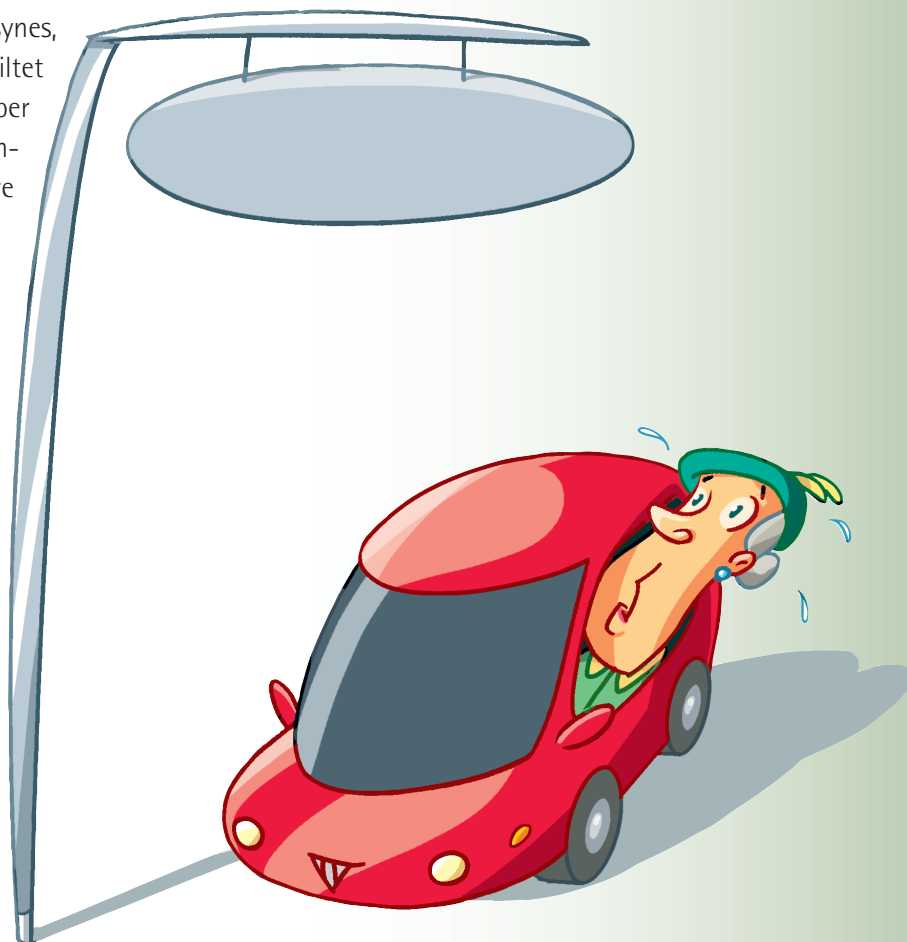
En lille landsby med 93 indbyggere i nærheden af Salzburg i Østrig har et navn, som det er vanskeligt ikke at lave vitser om.

Byen, som siden 1070 har haft navnet Fucking, er opkaldt efter manden, som grundlagde byen i det 6. århundrede, Fuco. Den germanske endelse: 'ing' betyder, at dette er byen, hvor Fucos folk stammer fra. Sådan opstod navnet Fucking.

Det er specielt engelske turister, som synes, at navnet er hysterisk morsomt, og byskiltet er blevet stjålet et utal af gange. Nu håber **lokalbefolkningen**, at en mere **robust** konstruktion støbt i cement skal forhindre flere tyverier.

I 2004 blev der holdt en afstemning, som skulle **afgøre**, om byen skulle beholde sit opsigtsvækkende navn. Det viste sig, at indbyggerne ikke ville af med navnet, selvom de godt kan blive lidt trætte af alle de dumme turister.

En lokal krojer fortalte fx, at han så sent som i morges skulle fortælle to engelske kvinder i at han ikke havde nogen Fuck-ing postkort.

SKRIV

- Hvor bor du?
- Hvad hedder byen/gården?
- Beskriv byen/gården og fortæl hvor navnet kommer fra.

■ ■ Du og jeg og resten af verden

Et svært valg

Succes betyder forskellige ting for forskellige mennesker.

Succes handler om at sætte mål og opnå dem.

Succes kræver planlægning og en stor vilje.

Succes handler om at komme i gang.

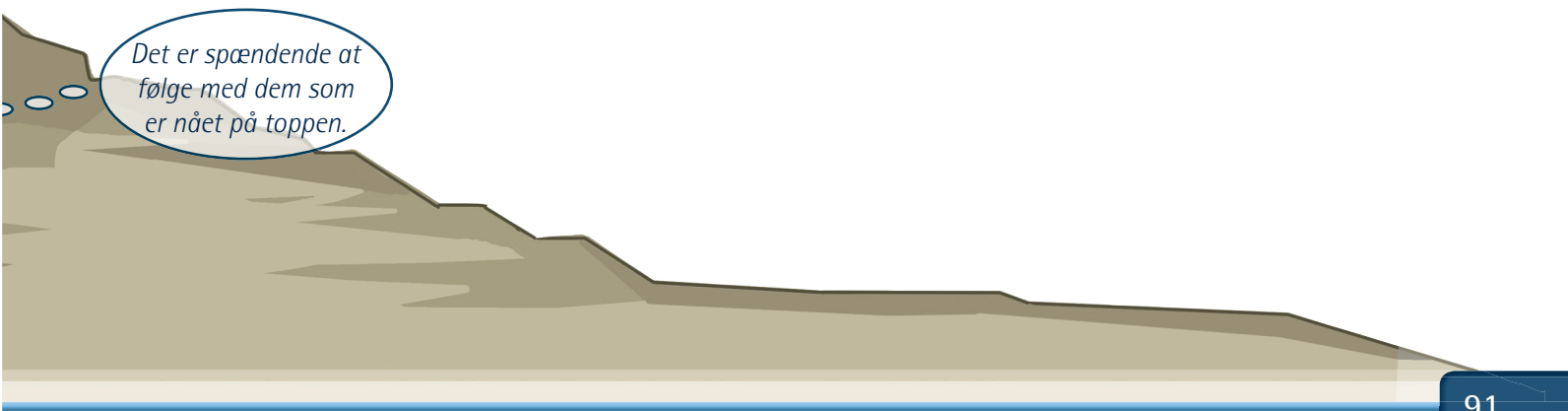
Succes handler om, at man arbejder sig frem mod sine mål, både i med- og modgang.

For de fleste unge er det en kæmpe **udfordring** at skulle finde vej i det moderne samfund, især deres egen vej. Samfundet forandrer sig utrolig hurtigt, mulighederne er uendeligt mange og valgene er overladt til den unge selv. Man kan let komme til at tænke: "Jeg kan selv vælge, så hvis jeg får succes, er det min egen succes, og hvis jeg får fiasko, er det min egen **fiasko**."

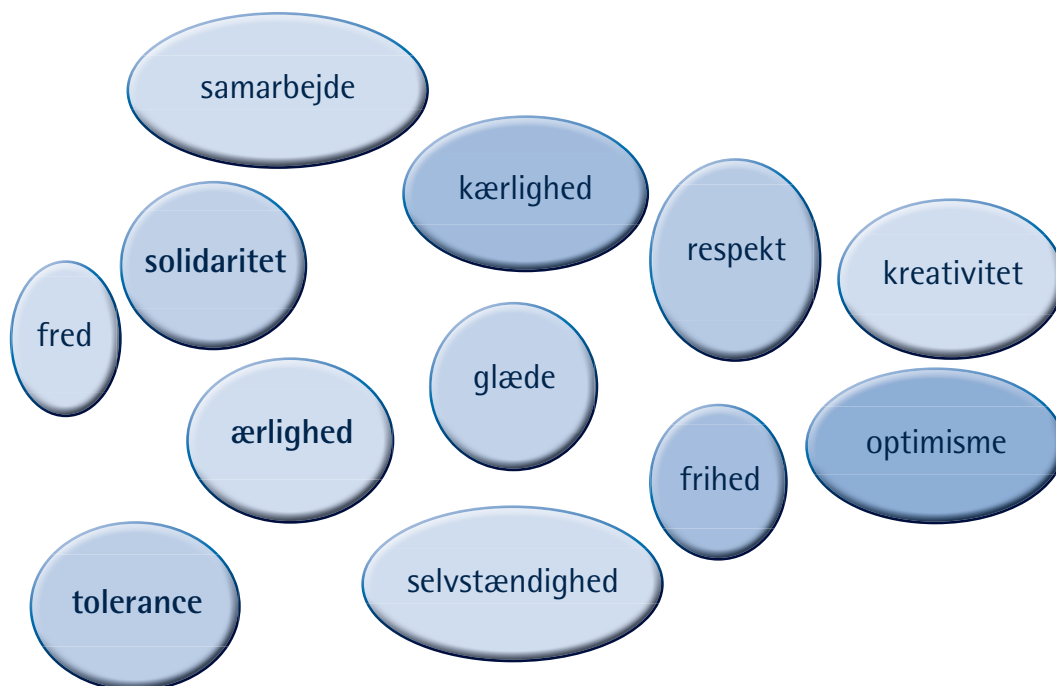
Ved du, hvad du vil med dit liv? Har du dannet et klart billede af dine mål, dine interesser og talenter? Kan du se dig selv i en bestemt rolle, job eller situation i fremtiden? Hvad synes du, er det vigtigste i livet?

SKRIV Skriv om billedet

1. Find den person, der ligner dig mest, og forklar hvorfor.
2. Vælg 3 andre personer på billedet og fortæl om noget i deres liv, som forklarer hvilke typer de er.

Det er spændende at følge med dem som er nået på toppen.

Værdier

Vi har alle forskellige **visioner**, værdier og meninger. For nogen har penge stor værdi, mens sikkerhed eller frihed har stor betydning for andre.

Hvilken type er du?

Der er temauge på skolen. Temaet er kultur, og klassen er blevet delt op i 6 grupper. En elev fra hver gruppe har fortalt os om sin oplevelse af gruppearbejdet.

Magnus

Jeg elsker at arbejde sammen med andre på min egen alder. Det er vigtigt for mig at vide, hvad jeg skal lave, og at arbejdet er organiseret. Jeg gider ikke bekymre mig om, hvor og hvornår gruppen skal mødes, og hvad vi skal lave. Jeg er rigtig dygtig til at arbejde i gruppe, men jeg er ikke ledertypen.

Victoria

Jeg glæder mig utrolig meget til at gå i gang med opgaven. Jeg elsker at lære og opleve noget nyt og spændende. Temaet om kultur giver mange muligheder for at lære noget om forskellige mennesker og kulturer, jeg ikke har haft kendskab til før. Så er det bare at komme i gang med at finde oplysninger om de nordamerikanske Sioux-indianere, eller skal vi måske et **smut** til de mystiske Himalayabjerge?

Noah

Jeg hader gruppearbejde. Jeg vil selv have lov til at planlægge min opgave og skrive om det, jeg synes er spændende. Al den diskussion frem og tilbage **irriterer** mig, og så tager det alt for meget tid. Jeg har så meget andet, jeg har lyst til at lave, så jeg vil helst ikke have, at andre skal være med til at bestemme over min tid.

Freja

Vores opgave bliver nok den flotteste. Vi har bestemt os for at lave en opgave om smukke bygninger og parker i Danmark. Vi vil lave en flot og festlig plakat med masser af smukke billeder. Det er vigtigt, at teksten er god, men det er lige så vigtigt, at folk får en god **visuel** oplevelse.

Asger

Jeg glæder mig rigtig meget til temaugen. Jeg har fået nok af alt det kedelige skolearbejde. Nu skal vi have det rigtig sjovt. Jeg har været heldig med min gruppe. Vi er to venner og så en ny dreng i klassen, som ser ud til at være helt frisk. Så har vi også to søde piger med, så det skal nok blive sjovt. Vi har fået lov til at holde det første møde ude på Café Himmelblå. Fedt!

Filippa

Jeg er rigtig god til at arbejde i gruppe. Jeg synes, at det er en spændende opgave, vi skal i gang med, men jeg synes, det er lige så spændende at lære mine klassekammerater bedre at kende. Det er en krævende opgave, så vi får nok alle lov til at bruge vores evner og gode idéer, og jeg glæder mig til at opdage nye sider af mig selv og de andre.

Albert

Jeg er ligeglad, om jeg arbejder i gruppe eller selvstændigt, bare jeg lærer noget nyt. For mig betyder det meget, at vi laver en rigtig god opgave, som de andre i klassen også kan lære noget af. Jeg går ikke så meget op i, om den er pæn, og jeg skal i hvert fald ikke **dekore** plakaten. Hvis der skal være billeder, så skal de altså have informationsværdi, ikke noget med nuttede ansigter og blomster.

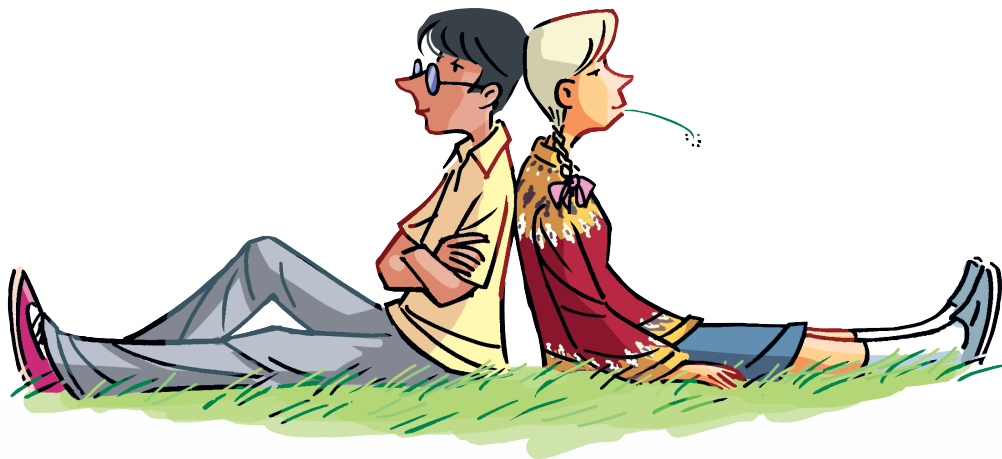
SKRIV Skriv om gruppearbejde

- Vælg to af personerne.
- Beskriv, hvad de synes om at arbejde i gruppe, og hvad de synes om temaugens opgave.
- Husk, du skal skrive i 3. person.

Hvad er det vigtigste i livet?

- At vide mange ting.
- At være ærlig.
- At leve i demokrati.
- At sikre sig en god alderdom.
- At blive uafhængig af **materielle værdier**.
- At påtage sig ansvaret for sit eget liv.
- At have respekt for andre menneskers valg af tilværelse.
- At blive dygtigere ved at tage en uddannelse.
- At mænd og kvinder er ligestillede.
- At kunne **udtrykke sig** gennem kunst.
- At have en humoristisk indstilling til livet.
- At have håb om en bedre fremtid.
- At sætte sig ind i andres problemer.
- At være tilfreds med de muligheder, man får.
- At kunne gøre, hvad man har lyst til.
- At få tid til at hygge sig.
- At kunne skifte kæreste af og til.
- At kunne sige sin mening.
- At være glad for tilværelsen.
- At leve et sundt liv.
- At overholde samfundets love og regler.
- At blive bedømt og **anerkendt** for gode ting.
- At være religiøs.
- At være **solidarisk** med sine nærmeste.
- At have en stor og god vennekreds.
- At arbejde for større retfærdighed i verden.
- At kunne hjælpe mennesker, der lider nød.
- At finde den helt rigtige at leve livet sammen med.
- At se på samfundet med kritiske øjne.

SAMTALEØVELSE Pararbejde

1. Vælg de tre udsagn, som du er mest enig i.
2. Sæt jer sammen to og to og fortæl om jeres valg.
3. Find sammen tre udsagn, som I begge kan blive enige om, er de vigtigste.

SKRIV

I samtaleøvelsen valgte du tre udsagn, som du synes er vigtige i livet. Hvordan kan du opfylde dem? Nævn mindst ét eksempel ved hvert udsagn.

32 naturlige højdepunkter

– der måske får dig til at blive glad

1. At blive forelsket.
2. At grine så meget, at det gør ondt i maven.
3. At tage et varmt bad.
4. Ingen køer i supermarkedet.
5. Et specielt blik.
6. At få en e-mail.
7. At køre en tur på en smuk vej.
8. At høre din yndlingssang i radioen.
9. At ligge i sengen og lytte til regnen udenfor.
10. Varme håndklæder, der lige er kommet ud af tørretumbleren.
11. At finde trøjen, du gerne vil have, på udsalg.
12. Chocodemilkshake (eller vanilje, eller jordbær-).
13. At finde 50 kr. i en gammel jakke.
14. At grine af dig selv.
15. At have nogen, der fortæller dig, du er dejlig.
16. At grine sammen af en gammel joke.
17. Tilfældigvis at **overhøre** nogen sige noget sødt om dig.

18. At vågne op og finde ud af, at du kan sove længe.
19. Dit første kys.
20. At få nye venner eller at være sammen med de gamle.
21. At lege med dit kæledyr.
22. Søde drømme.
23. Varm kakao.
24. En høj **gyngetur**.
25. At synge rigtig højt, når du er helt alene uden at føle dig dum.
26. At gå en tur med rigtig god musik i ørerne.
27. At vinde en idrætskamp.
28. At gå til en rigtig god koncert.
29. At få øjenkontakt med en, du er **lun på**.
30. At vinde et rigtig svært spil.
31. At køre i en stor rutchebane igen og igen.
32. At se solen stå op.

SKRIV

Skriv 10 ting, som gør dig glad

tilfældigvis = ved et tilfælde
at overhøre = komme til at høre
en gyngetur = at svinge frem og tilbage i en gynge
lun på = forelsket i

■ ■ Fremtidsdrømme

Det rigtige valg

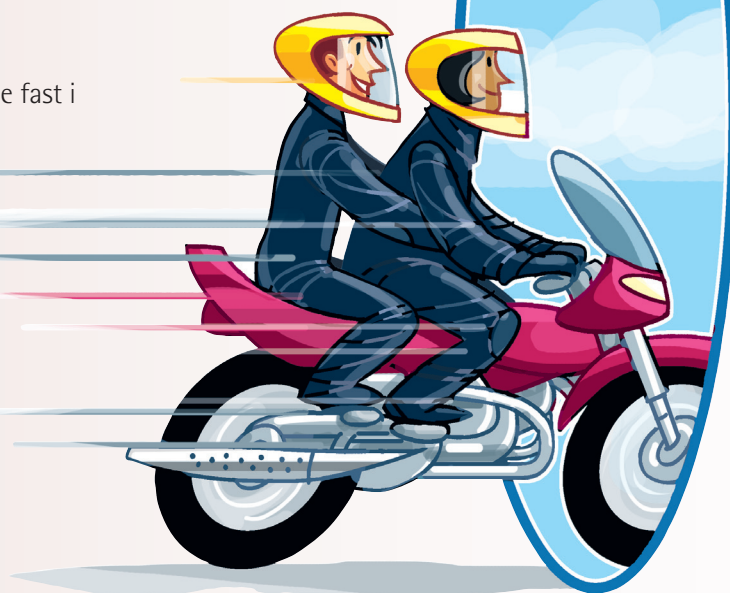
Drømmen om fremtiden er meget **påvirket af** det, vi ser omkring os på fx tv, i film og i blade. Mange har en drøm om det perfekte liv, den perfekte kæreste, familie, bolig, uddannelse, bil, ferie **m.m.** I **virkeligheden** ser hverdagen ofte anderledes ud end i drømmen. I virkeligheden mødes og skilles man, finder nye kærester, skifter skole, får job og **bliver fyret**, flytter, skifter venner og har op- og nedture.

Meget af vores tid går med at forberede os til fremtiden. Det vil sige, vi skal forberede os til noget, vi ikke ved noget om.

Alligevel tror de fleste af os, at vi kan have indflydelse på vores fremtid. Det kan fx være ved at tage uddannelse, få arbejde, undgå at skyldes for mange penge væk, vælge en god kæreste, læse de "rigtige" bøger m.m. Vi kan forsøge **at foretage** nogle valg, der måske vil gavne os på længere sigt. Om det virker, vil tiden vise.

Måske er den største **udfordring** at holde fast i hverdagen og i ens egen drøm om det gode liv, og husk: Bare fordi alle omkring dig virker, som om de har styr på det hele, så er de også indimellem forvirrede og ved ikke, om de har truffet de rigtige valg. Ting tager tid, og med tiden vil du finde ud af, hvad der er det rigtige for dig.

FREM-TIDEN

■ SKRIV Skriv en tekst om dig selv

- Hvor ser du dig selv om 10 år?
- Hvor bor du?
- Hvordan er din bolig?
- Bor du alene eller sammen med nogen?
- Hvad laver du, arbejder du eller studerer du?
- Hvilke interesser har du?
- Hvad laver du i din fritid?

Hvad vil du være, når du bliver stor?

"Hvad vil du være, når du bliver stor?" Vi kender alle spørgsmålet, som har fulgt os, fra vi var små og helst ville være brandmænd eller prinsesser. Det er dog først i teenagerårene, at vi for alvor skal begynde at spore os ind på, hvad vi faktisk kunne tænke os at arbejde med.

Drøm – og virkelighed

Vil du være **advokat**, fordi du har set en sej amerikansk tv-serie, eller fordi du finder lovgivning og retsmæssige spørgsmål interessante?

Vil du være journalist, fordi du fristes af berømmelse, et hektisk liv i verdens brændpunkter og artikler, der **pryder** forsiderne? Eller fordi du kan lide at skrive, hvad enten det er om stort eller småt?

Vil du være tøjdesigner for at være med blandt de **trendsættende**, eller fordi du syr og designer dit eget tøj og slet ikke kan lade være med at finde på nye modeller?

Vil du være læge, fordi det er en stilling, andre ser op til, eller fordi du virkelig har lyst til at tage en lang uddannelse med hårdt slid og et stort ansvar for menneskers helbred?

Det er vigtigt at tænke over, hvad der ligger bag dit valg af fremtidigt job eller uddannelse. Det er både vigtigt, at du sætter dig ind i, hvordan uddannelsen er og hvordan hverdagen i drømmejobbet er.

Tænk i muligheder

Måske kan du ikke komme ind på drømmeuddannelsen. Eller måske begynder du på den, og så synes du ikke om den alligevel. Og måske **indser** du, at der er alt for mange, der ønsker eller har det samme drømmejob som du, og at det måske vil føre til arbejdsløshed. Derfor kan det være en god idé at tænke i flere muligheder, når det gælder valg af fremtidigt job. Det kan fx forhindre dig i at gå i stå, hvis ønske nr. 1 ikke kan lade sig gøre, og faktisk er der mange job, der minder omhinanden.

Hvis du gerne vil have et arbejde, hvor du skal skrive tekster, så er der eksempelvis mange andre muligheder end at blive journalist eller forfatter. Måske har du **en forestilling** om, at du vil arbejde med mennesker, og at du derfor vil være lærer eller læge. Men har du tænkt på, at mange andre job har noget med mennesker at gøre, fx butiksassistent eller frisør?

Du har måske nogle fordomme og faste forestillinger om en række job. Men husk, at stort set alle job har spændende opgaver og personlige udfordringer. Vær derfor åben, når du søger information om uddannelser. Måske er det en **beskæftigelse**, du endnu ikke har hørt om, som viser sig at være drømmejobbet for dig.

Drømmejobbet

Når man spørger unge i grundskolen i Danmark, hvad de kunne tænke sig at være, er der faktisk en række job, der **går igen**. Drømmejobbene er vist på hitlisten.

Drenge:

1. mekaniker
2. kok
3. tømrer
4. læge
5. politibetjent
6. designer
7. arkitekt
8. journalist
9. landmand
10. advokat

Piger:

1. læge
2. advokat
3. designer
4. pædagog
5. frisør
6. journalist
7. ejendomsmægler
8. sygeplejerske
9. skuespiller
10. dyrlæge

Surrounding icons include: green rubber boots, a red 'Til salg!' sign, a wrench and gears, a hamster, a syringe, a briefcase, a pot with a spoon, a hamster with a thermometer, a pen, and colored pencils.

SKRIV

- Hvad er dit drømmejob?
- Hvilke positive sider har det og hvilke negative sider har det?
- Hvad må du gøre for at få dit drømmejob?

Mit drømmejob

Lucas

Jeg er et meget socialt menneske, og jeg har en masse venner både i skolen og i sportsklubben. Jeg synes, andre mennesker er meget spændende, og kan godt lide at give mine venner råd om, hvordan de skal **tackle** deres forældre, lærerne eller kæresterne. Nogle af mine venner ville nok sige, at jeg er bedre til at snakke end lytte, men øvelse gør mester. Jeg går både til håndbold og tennis, men jeg elsker al sport. Jeg går også i fritidsklubben, men det er mest om aftenen. Jeg kan også godt lide at gå i byen sammen med mine venner, gå på café og fx kigge på tøj og musik, men det er også meget hyggeligt at sidde sammen derhjemme og snakke eller se en film. Når jeg bliver stor, vil jeg være idrætslærer, idræts-træner eller psykolog.

Andrea

Jeg er utrolig kreativ og selvstændig og elsker fest og farver. Jeg synes skolen er ok, men jeg må indrømme, at jeg synes bedre om valgfagene end om de obligatoriske fag. Jeg valgte tekstil, drama og smykkeværksted i år, og så går jeg både til sang og dans uden for skolen, så der er nok at lave. Jeg har ikke særlig meget tid til lektier og andet skolearbejde, men jeg sidder i elevrådet, så jeg er ikke helt uinteresseret i skolen. Nogle ville nok sige, at jeg er lidt flippet, men det, synes jeg, er helt fint. Jeg elsker at vise mine følelser, og det kan man godt se på mit tøj og mit værelse. Har jeg en god dag, så handler det om en kæmpeblomst i håret og rød læbestift, og har jeg en dårlig dag, så tager jeg bare min gamle grå hættetrøje og slidte cowboybukser på.

Jeg har så mange interesser, at jeg egentlig ikke ved, hvad jeg skal fokusere på, men når jeg bliver stor, vil jeg lave noget inden for kunst, design eller dans.

Malou

Jeg elsker at arbejde med mine hænder, og jeg er ret god til at arbejde med forskellige maskiner og værktøj. Det er faktisk mig, der har styr på de tekniske ting derhjemme, og jeg synes ikke, det er spor kedeligt at læse håndbøger og instruktionsbøger for at se, hvordan de forskellige ting virker. Jeg har altid brugt meget tid ude i naturen, og jeg har både gået til spejder og atletik. Jeg har en labrador og to kaniner. Jeg ville gerne have en hest, men det har familien ikke tid til. Noget af det mest spændende, jeg ved, er at rejse, og så må det gerne være lidt eksotisk og eventyrligt. Vi fejrede mine forældres 50 års fødselsdag på safari i Afrika. Det var en helt fantastisk oplevelse, og jeg skal i hvert fald ud at rejse noget mere, når jeg selv får råd til det. Når jeg bliver stor, vil jeg enten være **gartner**, dyrepasser eller fotograf.

Benjamin

Jeg synes, skolen er ret sjov, og jeg elsker at løse opgaver og diskutere med mine venner og lærerne på skolen. Jeg synes bedst om naturfag og matematik og bruger meget tid på at læse om forskellige naturfænomener både på internettet og i forskellige magasiner. Jeg går til badminton og skak, men min største hobby for tiden er min fars nye radiostyrede modelfly. Jeg har været på to kurser og nogle modelflyvermøder sammen med ham og min storebror. Man skal være ret god for at få lov til at styre sådan et modelfly, for små fejl kan koste mange penge. Når jeg bliver stor, vil jeg enten være civilingeniør som min far eller læge.

Lærke

Jeg er en rigtig ledertype, hvis jeg skal sige det helt ærligt. Jeg gider ikke bruge tid på at snakke frem og tilbage om ligegyldige ting, som mine veninder nogle gange gør. Hvis vi ikke har fundet ud af, hvilken film vi skal se på 2 minutter, så er det altså mig, der tager initiativet og bestemmer, hvad vi skal se. Jeg elsker at diskutere og argumentere, og jeg interesserer mig meget for forskellige samfunds- og miljøproblemer. Jeg kan slet ikke forstå alle de unge, der ikke har nogen mening om det, der sker i verden omkring dem, og kun gider tænke på tøj og musik. Jeg prøver at følge med i, hvad der sker, ved at læse aviserne og se Tv-avisen. Jeg er formand for elevrådet på min skole og er redaktør på skoleavisen. Ellers er min store hobby skønlitteratur, og jeg har også skrevet noveller og digte, men det er mest for mig selv. Når jeg bliver stor, vil jeg være journalist, advokat eller politiker.

Valdemar

Jeg er en meget organiseret type og vil gerne vide, hvordan min dag ser ud. Jeg bliver utrolig irriteret, når mine lærere er uorganiserede og tror, at man bare ved, hvad de går rundt og tænker. Jeg laver altid mine lektier med det samme, når jeg kommer hjem fra skole, så jeg kan nyde at have fri om aftenen. Jeg kan godt bruge lidt for meget tid ved computeren. Jeg spiller ikke computerspil, men jeg elsker at surfe på nettet og finde oplysninger om forskellige ting. Jeg fik en masse aktier, da jeg blev konfirmeret, så jeg må holde øje med deres værdi, og det kan godt tage lidt tid. Mine venner synes, at jeg er lidt for sparsommelig, men jeg tror bare, de er misundelige. De ødsler bare pengene væk på fastfood, tøj og computerudstyr uden at tænke særlig meget over det. Jeg får ikke noget ud af at købe ting, medmindre jeg ved, at jeg har gjort et godt kup. Når jeg bliver stor, vil jeg være børsmægler, revisor eller sælger.

SKRIV

Skriv om dig selv

Brug teksterne her ovenover som forbillede.

SAMTALEØVELSE

Pararbejde – Lav et interview med hinanden ud fra teksten

1. Vælg den af personerne, som du gerne vil være.
2. Fortæl hinanden, hvem I er.
3. Skriv 5 spørgsmål til hinanden ud fra teksten.
4. Svar på hinandens spørgsmål.

Jobkompasset

Dyrepasser ←

Om jobbet

Som dyrepasser kan du arbejde med mange slags dyr lige fra elefanter til små forsøgsdyr. Dyrepasseren fodrer dyrene, gør rent i bure og stalde og sørger for dyrenes trivsel. Hvor der er tale om store dyr, kan det godt være fysisk krævende. Dyrepasseren kan også have en del skrivebordsarbejde. At arbejde som dyrepasser er noget helt andet end at have hobbydyr.

Arbejdsplads

En stor del af dyrepasserne arbejder i landbruget eller med forsøgsdyr i medicinalindustrien. Det er kun de færreste dyrepassere, der arbejder i zoologiske haver. Andre jobmuligheder kan være på **stutterier**, ved **akvarier** eller inden for handel med dyr.

Motorcykelmekaniker ←

Om jobbet

Som motorcykelmekaniker vedligeholder og reparerer du motorcykler. Du vedligeholder for det meste motorcyklerne i forbindelse med serviceeftersyn. Du renser, smører og **justerer** de forskellige dele. Desuden skifter du olie, tændrør, filtre osv. Til sidst afprøver du, om de forskellige dele fungerer, som de skal.

Motorcykelmekanikeren **reparerer** de fleste af motorcyklens dele. Både motoren med tændings- og brændstofanlæg, kobling, gearkasse, bremses osv. Motorcykelmekanikeren foretager også reparationer af det elektriske system og af stellet. Som motorcykelmekaniker har man en del kontakt med kunderne. Man taler om, hvilke reparationer der skal udføres, og man **vejleder** og betjener kunder, der skal købe motorcykler, reservedele eller specialudstyr.

Arbejdsplads

Motorcykelmekanikere arbejder på værksteder, hvor man reparerer motorcykler. De fleste værksteder drives i forbindelse med en forretning, hvor man sælger motorcykler.

Stuntman ←

Om jobbet

Biljagt gennem byen i **myldretiden**. Mand **styrter** ned fra 5. sal. En eksplosion og en person med ild i tøjet. Mand kastes ned ad kældertrappe under et slagsmål. Som stuntman laver du alt det, en skuespiller ikke kan eller ikke tør. Stuntmænd og -kvinder sørger selv for deres uddannelse. Ofte tager de efteruddannelse inden for teknisk filmarbejde.

Arbejdsplads

I de fleste tilfælde foregår stuntmandens arbejde under en filmoptagelse, men det kan også være på et teater eller til særlige opvisninger, byfester eller shows, hvor de halsbrækkende scener udgør et underholdende indslag.

Animator ←

Om jobbet

Når du arbejder som animator, laver du tegninger af figurer til tegnefilm både tegnede og computer-animerede, trickfilm eller dukkefilm. Animation benyttes også i **høj grad** inden for design af computerspil og multimedieprogrammer. En animator må have gode tegnefærdigheder og en sikker form- og farvesans, fantasi og evner for samarbejde. Meget vigtig er også evnen til at kunne **fornemme** og indleve sig i alle former for bevægelse og overføre dem til papiret. Man må gerne **have evner** for skuespil, og man skal også vide noget om filmens fortælle teknik og -sprog.

Arbejdsplads

Animatorer er ansat i tegnefilmsselskaber, på tv-stationer og i multimediefirmaer, fx som game artister inden for spildesign. En del arbejder freelance. Nogle har arbejde i udlandet.

Indretningsarkitekt ←

Om jobbet

Når man skal bygge huse, bruger man en arkitekt til at tegne dem. Når husene er færdige, kan man bruge en indretningsarkitekt til at indrette dem med møbler, tæpper, lamper og gardiner. Både store firmaer og private benytter indretningsarkitekter.

Arbejdsplads

Langt de fleste indretningsarkitekter er ansat på tegnestuer i private og offentlige virksomheder. Andre er ansat i køkkenforretninger, møbelforretninger eller **virksomheder**, der indretter butikker og kontorer.

Skiftingen

af Ulf Palmenfelt

1. Det er svært at forestille sig noget grimmere end en trolde. Det skulle da lige være to trolde. Nej, spøg til side, trolde er virkelig så **hæslige**, at det ikke er spor morsomt. Mærkeligt nok synes de det også selv. Det er derfor, de ikke har spejle i troldenes verden. Og det er derfor, troldemødre trækker huerne ned over hovederne på deres børn, når de skal lege med hinanden.

Det er derfor heller ikke svært at forstå, at trolde altid gerne har villet skifte deres egne grimme trolde-

10. unger ud med menneskebørn. Det er ikke lykken at få sådan en **skifting** i huset. Det er ikke bare det, at de spiser helt uhyggeligt meget. De er også nogle forfærdelige ballademagere. Jeg har hørt om en skifting, som hældte akvariefiskene og alle akvarieplanterne i blenderen og blendede dem til fiskesuppe med grøntsager. En anden sked i hårtørreren, så der sprøjtede troldehort ud over det hele, da moderen skulle tørre håret. En tredje tog alle familiens cd'ere med ned til stranden og kastede frisbee med dem. Jeg har også 20. hørt om andre tilfælde, men de er så skrækelige, at man simpelt hen ikke kan skrive om dem i en bog. Så det er ikke underligt, at forældre brændende ønsker at få deres egne børn tilbage i stedet for en skifting.

En familie havde fået en skifting i huset. Troldene var **antagelig** kravlet ind gennem badeværelsesvinduet ovenpå, for der var sorte fodspor på badeværelsesmåtten.

De havde stjålet familiens baby i børneværelset og lagt deres egen troldeunge i tremmesengen i stedet

30. for. De lidt større børn blev henrykte, for de syntes, at troldeungen lignede E.T., og prøvede at få ham til at bygge en mobiltelefon af lego. Men skiftingen åd pigens barbie dukker og tisede på drengens modelflyvere, så de smeltede, og efter det ønskede børnene kun at slippe af med skiftingen.

Det gjorde forældrene også, så de gik på biblioteket og lånte en bog om skiftinger. Der stod, at man skulle brygge øl i en æggeskal eller koge huskatten i

en gryde, så ville skiftingen afsløre sin alder. De vidste ikke, hvordan man bryggede øl, og de havde heller ingen æg i huset, så de hældte lidt hjemmelavet æblevin i nogle æggebægre og stillede dem på køkkenbordet. Men skiftingen afslørede ikke sin alder af den grund. Han drak æblevinen, så bøvsede han og skyllede alle æggebægrene ud i toilettet. Familien havde heller ingen kat, så de forsøgte sig med at koge en pelargonie i deres største gryde. Men skiftingen åd bare **pelargonien**, slog en ordentlig fis og hældte kogevandet ud i faderens lænestol.

50. Så stod der videre i bogen, at man skulle kaste skiftingen på møddingen julenat eller vaske køkkengulvet med ham en torsdag aften eller sætte ham på **bageskødslen** og lade, som om man ville skubbe ham ind i bageovnen. Nu var det en moderne familie, så de havde hverken mødding, gulvmoppe eller brødskovl. Men de gjorde deres bedste alligevel. De smed skiftingen i affaldsskunken på Fars dag, men om mandagen kom han op igen med elevatoren.

De jog skiftingen hen over køkkengulvet med støvsugeren en fredag formiddag, men skiftingen var hurtigere og løb om bag ryggen på dem og hev stikket ud.

De stoppede skiftingen ind i mikrobølgeovnen og stillede den på højeste effekt i ti minutter. Da ringede det på døren. Der stod trolde moderen med deres eget spædbarn og så meget vred ud.

– Min søn er **allergisk** over for elektricitet! sagde hun. – Han kan ikke tåle at sidde i mikrobølgeovne. Så onde, som I har været mod ham, har jeg i hvert fald ikke været mod jeres lille møgunge af et barn.

70. Nu om dage eksisterer der en lov om, at man skal give meddelelse til de sociale myndigheder, hvis man har fået en skifting i huset.

Kilder

Bøger

Bubber. *Tyve sætter spor*. Verdens Farligeste bog af Bubber. 2005.
Politikens forlag A/S.

Ida Toldbold og Tove Krebs Lange. *Skøre skiderikker*.
Politikens børnebøger/Politikens puslerier.
Politikens Forlag A/S.

Kim Fupz Aakeson. *Verdens uartigste dreng*.
Læs for livet 1. 1998. Dansk lærerforning.

Rainford, Jenni ritstjóri. *Hefnd kanínunnar*.
Ripley's Ótrúlegt en satt. 2006.
Sögur útgáfa.

Rainford, Jenni ritstjóri. *Jólasteikin sprakk*.
Ripley's Ótrúlegt en satt. 2006.
Sögur útgáfa.

Ulf Palmenfelt . *Skiftingen*. Læs for livet 1. 1998.
Dansk lærerforning.

Websites

Brug hovedet, når du bruger mobilen	s: 82	http://www.ung-bladet.dk
Din egen lille maskine	s: 30	http://www.tyg-paa-den.dk
De unge er for renlige	s: 50	http://www.samtid.dk
Elvira Madigan	s: 67	http://www.svendborghistorie.dk
En dreng fængslet for at kysse	s: 61	http://www.spiegel.de
En fest bliver god, når alle er glade	s: 55	http://www.ung-bladet.dk
Forbruger	s: 42	http://www.tyg-paa-den.dk
Fremtidsdrømme	s: 96	http://www.livslinien.dk
Fucking hvad?	s: 89	http://www.abcnyheter.no
Historien om kartoflen	s: 40	http://www.kims-as.dk
Hjælp med opklaring af et mord	s: 64	http://www.Tv2nord.dk
Hvad vil du være, når du bliver stor?	s: 97	http://www.97ditjob.dk
Kinesisk major var ikke mand	s: 70	http://www.bt.dk
Kriminalitet på nettet	s: 62	http://www.ung-bladet.dk
Kvinde tilgiver gorilla på flugt	s: 78	http://www.børneavisen.dk
Så sluk dog!	s: 53	http://www.cowi.dk
Straffeattesten	s: 59	http://www.ung-bladet.dk
Tekst 1	s: 68	http://www.nyhederne.tv2.dk
Tekst 2	s: 68	http://www.stiften.dk
Tyveri i skolen	s: 56	http://www.ung-bladet.dk
Tænk før du taler	s: 77	http://www.skoleavisen.com
Velkommen til verden	s: 44	http://www.tyg-paa-den.dk

EKKO

Læsebog

EKKO er kennslubók í dönsku fyrir unglingastig grunnskóla. Bókinni fylgja tvær vinnubækur.

Hlustunaræfingar, talæfingar og kennsluleiðbeiningar eru á vef Námsgagnastofnunar www.nams.is

Höfundar eru Ásdís Lovísa Grétarsdóttir og Erna Jessen.

NÁMSGAGNASTOFNUN
06991

